

Ansvarsredovisning 2008

Med finansiell rapportering

SYSTEM
BOLAGET

Uppdraget från Systembolagets ägare är att bidra till att begränsa medicinska och sociala alkoholskador och därmed förbättra folkhälsan.

Systembolagets 4 700 kompetenta och engagerade **medarbetare** är en förutsättning för att fullgöra företagets uppdrag.

Systembolagets **kunder** ska uppleva bästa möjliga service, ett brett sortiment och kunniga medarbetare, som med kunskap och omtanke försöker inspirera till medvetna dryckesval och ett sunt förhållningssätt till alkohol.

Systembolaget och de nordiska alkoholmonopolen i Norge, Finland, Island och Färöarna har gått samman för att skapa en gemensam plattform och handlingsplan för samarbetet med **leverantörer**.

Opinionen inom det svenska **samhället** för Systembolaget och detaljhandelsmonopolet har aldrig varit så stark som under 2008.

Genom att erbjuda en ökad andel ekologiska produkter kan Systembolaget bidra till minskad påverkan på **miljön**.

Systembolagets Ansvarsredovisning

Flik Detta är Systembolaget

- 2 En viktig roll i en föränderlig värld
- 10 Vd-kommentar: ”Uppdraget är vår själ”
- 16 Systembolagets intressenter
- 18 Stärkt opinion för Systembolaget
- 24 Det goda kundmötet
- 34 Kompetenta och engagerade medarbetare
- 42 En ansvarsfull leverantörskedja
- 48 Ett löpande miljöarbete

Bolagsstyrning

- 54 Styrelse
- 56 Organisation
- 58 Bolagsstyrningsrapport

Årsredovisning

- 71 Förvaltningsberättelse
- 76 Tioårsöversikt, koncernen
- 77 Resultaträkning, koncernen
- 78 Balansräkning, koncernen
- 80 Förändring i eget kapital, koncernen
- 81 Kassaffödesanalys, koncernen
- 82 Resultaträkning, moderbolaget
- 82 Balansräkning, moderbolaget
- 84 Förändring i eget kapital, moderbolaget
- 85 Kassaffödesanalys, moderbolaget
- 86 Noter
- 112 Förslag till vinstdisposition

Revision och granskning

- 113 Revisionsberättelse avseende årsredovisningen
- 114 Granskningsrapport avseende årsredovisningen
- 114 Revisorernas rapport över bolagsstyrningsrapporten
- 115 Bestyrkande avseende hållbarhetsredovisningen

- 117 GRI-redovisning
- 122 Tabeller och diagram
- 129 Tio år i korthet
- 130 Definitioner

Detta är Systembolaget

Ett tydligt uppdrag

Systembolagets uppdrag baserar sig på omsorgen om folkhälsan. Systembolaget informerar om alkoholens risker och bedriver inte marknadsföring för att skapa merförsäljning. Visionen är att skapa en god dryckeskultur där alla kan njuta av Systembolagets drycker utan att skada sig själva eller andra. Systembolaget bidrar med kunskap, både när det gäller dryckernas smak och användningsområden och deras påverkan på hälsan, och inspirerar därigenom till medvetna dryckesval och ett hälsosamt förhållningssätt till alkohol. De alkoholrelaterade problemen blir mindre om alkoholförsäljningen inte styrs av vinstintresse.

Ett ansvar i flera dimensioner

När vi genomför vårt alkoholpolitiska uppdrag påverkar vi människor och miljö i Sverige såväl som globalt. För Systembolaget är det därmed viktigt och självklart att ta ett socialt, miljömässigt och etiskt ansvar i relationerna med våra intressenter. Vi använder CSR, Corporate Social Responsibility, som ett samlande begrepp för detta. En viktig del i det här arbetet är att arbeta för en socialt och miljömässigt hållbar dryckesleverantörskedja.

Vår historia

Det började 1850. Ett bolag bildades i Dalarna som fick ensamrätt att inneha försäljnings- och utskänkningsställen för alkoholdrycker. Det var världens första alkoholmonopol. Bolaget fungerade så väl att modellen spreds över hela landet. 1955 slogs de lokala monopolen ihop till ett – Systemaktiebolaget.

1850

Det första "Systembolaget" bildades av några bergsmän i Falun. Bränneriförsäljningen skulle ske "utan beräkning på egen vinst eller fördel". Vinsten skulle tillfalla staden och gå till allmännyttiga ändamål.

1919

Motbok införs i hela landet, efter fem års test i Stockholm. Skötsamhet var ett krav för att få en motbok. Ofta styrde förmögenhet och position i samhället.

1955

Motboken avskaffas och de 41 lokala systembolagen slås samman till ett riksbolag – Nya Systemaktiebolaget.

Kunniga medarbetare

Kompetenta och engagerade medarbetare är en förutsättning för fullgörandet av Systembolagets uppdrag. Vid utgången av 2008 hade Systembolaget cirka 4 700 medarbetare. De har kunskap om Systembolagets uppdrag och tillämpar försäljningsreglerna i sitt dagliga arbete. De utbildas kontinuerligt till kunniga rådgivare inom områdena mat och dryck. Systembolagets Nöjd-Medarbetar-Index (NMI) visar att medarbetarna trivs allt bättre med sitt arbete. Medarbetarna är också det kvalitetsområde som får högst betyg av kunderna i nöjd kundmätningarna.

Ett brett sortiment

Utbudet av varor i Systembolagets butiker är ett av världens största. Det fasta sortimentet bestod vid utgången av 2008 av cirka 2 700 artiklar av sprit, vin, öl, cider, blanddrycker och alkoholfritt. Av dessa är 51 ekologiska och/eller rättvisemärkta. Dessutom lagerför leverantörerna cirka 7 110 artiklar som finns tillgängliga för beställning i alla butiker. 2008 lanserades 1 828 nyheter, dessutom lanserades ytterligare 819 artiklar (små kvantiteter i högre prislägen) i de tre vinkällarbutikerna. Hela inköpsprocessen sker märkesneutralt och är kvalitetscertifierad sedan 2006.

Service över hela landet

Vid årsskiftet 2008/2009 hade Systembolaget 411 butiker och 511 ombud. Av butikerna hade 332 självbetjäning och 79 försäljning över disk. Självbetjäningsbutikerna står för 93,7 procent av Systembolagets omsättning. Ombuden lagerför inga varor utan sortimentet finns tillgängligt på beställning.

1967

Försök i tre län med starkölsförsäljning i dagligvaruhandeln. Försöket fick avbrytas i förtid då försäljningen ökade med drygt tusen procent.

1965

Mellanöl klass II B införs och säljs i dagligvaruhandeln. Mellanölsförsäljningen ökade kraftigt under 1960-talet och första halvan av 1970-talet. Mellanölet förbjöds i livsmedelsbutiker 1977.

1995

Sverige blir medlem i EU. Samtliga monopol inom alkoholområdet avvecklas utom Systembolagets detaljhandelsmonopol.

2004

Det svenska undantaget med skattefria införselkvoter avskaffas för resande och EU:s indikativa värden för införsel för privat bruk börjar gälla fullt ut.

2007

EG-domstolen beslutar att Sveriges förbud mot distanshandel med alkohol strider mot EG-rätten. Det blir tillåtet att beställa alkohol från andra EU-länder via exempelvis internet, men svensk alkoholskatt ska betalas (Rosengrendomen).

2006

EG-domstolen slår fast att det bara är när man själv tar med alkohol för eget bruk vid resa från utlandet som man slipper betala alkoholskatt i hemlandet (Joustradomen).

Om den nya Ansvarsredovisningen

Kärnan i Systembolagets uppdrag är att sälja med ansvar. För att tydliggöra detta gör vi från och med i år en Ansvarsredovisning. Den nya Ansvarsredovisningen är Systembolagets hållbarhetsredovisning och den innehåller som en separat del vår formella årsredovisning och hållbarhetsredovisning. Även styrelsens bolagsstyrningsrapport ingår. Ansvarsredovisningen beskriver hur verksamheten har utvecklats under 2008 och hur vi arbetat aktivt med ansvarsfrågorna.

Systembolaget rapporterar för första gången enligt Global Reporting Initiatives riktlinjer för hållbarhetsredovisningar och tillämpar C-nivån. GRI-redovisningen är bestyrkt.

Vi redogör vidare för Systembolagets samhällsansvar som består av det alkoholpolitiska uppdraget, engagemang i alkoholfrågan samt socialt, etiskt och miljömässigt ansvar. Vi använder CSR, Corporate Social Responsibility, som ett samlande begrepp för vårt utökade samhällsansvar.

Redovisningen tar framför allt upp de frågor vi har identifierat som viktiga för vår verksamhet och våra intressenter, och är strukturerad utifrån våra viktigaste intressenter samhället, kunder, medarbetare, leverantörer och ägare. Vi har även valt att lyfta fram miljö i ett separat avsnitt. Varje ansvarsavsnitt tar upp hur vi systematiskt arbetar med vårt samhällsansvar, särskilda händelser under året och rapportering av nyckeltal och mål.

En viktig roll i en föränderlig värld

Syftet med den svenska alkoholpolitiken är att minska den totala alkoholkonsumtionen och därmed alkoholskadorna. Det är viktigt för folkhälsan att alkoholkonsumtionen begränsas.

Alkoholdrycker är inte vanliga produkter. Som få andra varor är de knutna till kultur, tradition och historia. För flertalet av oss förknippas nog alkoholen och alkoholdryckerna mestadels med ett antal positiva aspekter på livet. Men alkoholen har också många avigsidor. Omdömet försämras, reaktionsförmågan blir långsammare, rörelserna blir fumliga och kontrollen minskar. Humöret kan också förändras vilket kan leda till aggressivitet. Det finns också andra effekter som kan uppträda vid långvarigt bruk av alkohol. Exempel på dessa är kroniska sjukdomar som cancer, beroende eller sjukskrivningar orsakade av alkohol.

Folkhälsan påverkas

Trots, eller kanske på grund av, att vi är många som uppskattar alkoholdrycker är alkoholen ett av våra största folkhälsoproblem. Hur mycket alkohol som konsumeras av befolkningen i ett land är en viktig faktor för nivån på hälsa och välbefinnande. Alkoholkonsumtion är kopplad till ett stort antal sjukdomar, trafikolyckor, misshandel, sjukfrånvaro och sociala problem. Alkoholens inverkan på andra personer än den som dricker är ett starkt argument för att använda effektiva åtgärder för att minska bördan och omfattningen av de alkoholrelaterade problemen. Alkoholproblemen orsakar naturligtvis även stora kostnader för både enskilda och samhället i stort.

Viktigt med minskad konsumtion

Från forskningen vet vi att det finns ett tydligt samband mellan den genomsnittliga konsumtionen av alkohol i en befolkning och antalet storkonsumenter. Ökar medelkonsumtionen ökar också antalet storkonsumenter. Vi har därför ett gemensamt ansvar för hälsan i vår befolkning. Åtgärder som minskar totalkonsumtionen påverkar ofta storkonsumenter i större utsträckning än andra konsumentgrupper.

Men alkoholproblem drabbar inte bara den minoritet som konsumerar mest eller de som diagnostiseras som beroende. De flesta alkoholproblemen finner man bland majoriteten av låg- och medelkonsumenter. För varje individ är risken att drabbas av problem lägre för dem som konsumerar mindre. Men genom att gruppen är större återfinns majoriteten av problemen i denna grupp. Detta är också ett skäl varför det är viktigt att minska konsumtionen och därmed problemen i hela befolkningen.

Balanserade avvägningar

Högt pris genom skatter vid försäljning av alkohol har visat sig vara effektivt för att begränsa konsumtion och skador. Men detta kräver ett stöd från majoriteten av medborgarna och begränsningarna måste upplevas som rimliga. Systembolagets uppdrag innebär därför en balans mellan en begränsning av tillgänglighet och god service.

Idag har ungefär 400 000 svenska barn en mamma eller pappa som dricker för mycket, enligt Folkhälsoinstitutet.

Ett exempel på avvägningen mellan tillgänglighet och folkhälsa är Riksdagens beslut att införa lördagsöppet i Systembolagets butiker från 1 juli 2001. Året innan beslutet genomfördes ett försök med lördagsöppet i tre experimentområden som jämfördes med ett kontrollområde. En forskarutvärdering av experimentet visade att alkoholkonsumtionen steg i experimentområdet med cirka tre procent, men att inga av de indikatorer som analyserades visade på statistiskt säkerställda ökning av skadorna.

Självbetjäning stärker legitimiteten

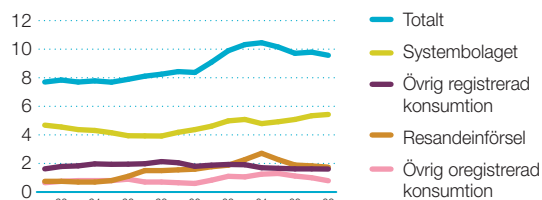
Ett annat exempel är självbetjäning som startade med försök i sex systembutiker 1991–1996. En utvärdering av försöket gjordes av forskare som kom fram till att försäljningen ökade med mellan sju och nio procent, räknat i ren alko-

hol. Ökningen var nästan dubbelt så stor för vin som för sprit. Kundundersökningar i slutet av 1990-talet visade att kunderna föredrar självbetjäning på grund av att man får ”välja själv” och att väntetiderna upplevdes som kortare.

I samband med arbetet med Systembolagets strategiska plan år 2000 och mot bakgrund av riksdagens beslut i november 1999, som syftade till ökade möjligheter att stärka Systembolagets legitimitet, tog Systembolagets styrelse beslut att starta en ombyggnad av butikerna till självbetjäning. Beslutet byggde på en avvägning mellan effekterna på försäljningen, kundernas krav på god service och ägarens krav på effektivitet och samhällsansvar. Kundernas uppskattning av självbetjäning är fortfarande hög och är en viktig faktor i ökningen av Nöjd-Kund-Index (NKI) under 2000-talet.

Utveckling av alkoholkonsumtionen fördelat på registrerad och oregistrerad försäljning

Alkoholkonsumtion 1991–2008 (liter 100 procent alkohol per invånare 15 år och över)

Källa: SoRAD

Systembolaget säljer inte alkoholhaltiga drycker till någon under 20 år, inte till någon som är märkbart påverkad och inte till någon som vi tror ska langa varorna vidare.

Systembolaget gör skillnad

Genom att begränsa tillgängligheten och genom monopolställningen upprätthålls en detaljhandelsmarknad för alkohol i landet som är fri från vinstintresse och konkurrens. Därmed begränsar Systembolaget alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade skadorna.

Folkhälsomässiga mål

I vanliga företag är ägarnas önskemål om maximal vinst en av de starkaste drivkrafterna. Det innebär en ständig tävling med andra företag i att utveckla och utöka sin verksamhet, och att hitta nya kunder och marknader. Det driver upp försäljningen och därigenom konsumtionen. För vanliga varor har därmed konkurrens vanligtvis goda effekter på kundnytta och försäljning. För varor som alkohol, som kan ha avsevärda negativa konsekvenser för folkhälsan, gäller inte detta. Istället är det avsaknad av konkurrens genom monopol som ger en större möjlighet att främja gemensamt välförstånd och välfärd. Skälet till Systembolagets monopolställning är att verksamheten ska kunna bedrivas med folkhälsomässiga mål i stället för att sträva efter så stor vinst som möjligt.

Om Systembolaget inte fanns

En internationell forskargrupp, under ledning av Harold Holder vid Prevention Research Center i Kalifornien, har på uppdrag av Folkhälsoinstitutet studerat vilka effekterna skulle bli om Systembolagets monopol avskaffades. Alternativet skulle vara att Systembolagets butiker ersattes antingen med försäljning i licensierade butiker som enbart säljer alkoholdrycker eller försäljning i livsmedelsbutiker.

Resultatet är tydligt: den genomsnittliga årskonsumtionen per person (15 år och över) skulle enligt forskarna öka med 1,4 liter (15%) ren alko-

hol för scenariot med specialbutiker och med 2,8 liter (29%) för scenariot med livsmedelsbutiker. Detta skulle i sin tur på befolkningsnivå medföra ökning av skador. Som indikatorer använde forskargruppen skadeökningen för vissa typer av dödsfall, för misshandel och för sjukpenningdagar. Skadeökningar på grund av sjukdomsfrånvaro i scenariot med livsmedelsbutiker skulle ge ett produktionsbortfall motsvarande 12,7 miljarder kronor.

Studien bedömde också att såväl ungdomars och missbrukares konsumtion och skador skulle öka. Utgångspunkten var en bedömning av hur fem olika faktorer, vars påverkan på konsumtionen är känd från tidigare forskning, skulle förändras om monopolet avskaffades. De fem faktorerna var antal försäljningsställen, öppettider, pris, marknadsföring och substitution med resandeförsel.

Vad påverkar försäljningen?

Thor Norström och Mats Ramstedt, båda alkoholforskare vid Stockholms universitet, har på Sys-

Ökning av vissa alkoholskador om alkoholmonopolet avskaffas

	Specialbutiker	Livsmedelsbutiker
Alkoholrelaterad sjukdom, dödsfall	460	1 060
Dödsolyckor	110	240
Själv mord	130	290
Mord	10	30
Dödsfall totalt	720	1 620
Rapporterade misshandelsfall	7 900	16 700
Sjukpenningdagar	4 900 000	10 700 000

Källa: Vilka skulle effekterna bli om Systembolagets detaljhandelsmonopol avskaffades? Harold Holder m.fl., Folkhälsoinstitutet, 2007, uppdaterad av Thor Norström med 2006 års siffror.

tembolagets uppdrag studerat hur faktorer som pris, inkomst, öppettider och antal försäljningsställen påverkar försäljningen av alkoholdrycker.

Utgångspunkt för studien har varit Systembolagets försäljningsutveckling mellan 1995 och 2007. Under denna period minskade realpriserna för sprit och vin marginellt medan realpriset för öl sänktes med cirka 30 procent. Samtidigt steg hushållens disponibla inkomster med mer än 30 procent. Systembolaget införde lördagsöppet 2002 och antalet butiker ökade.

Forskarna kom fram till att försäljningsökningen av starköl till 74 procent hänger samman med förändringar i realinkomst och realpris och till 14 procent beror på ökad butikstäthet och lördagsöppet. Tio procent av ökningen kan inte förklaras med hjälp av pris och tillgänglighet. En möjlig orsak kan vara att försäljningen av folköl, som minskade under perioden, ersattes av starköl.

För vin förklaras 61 procent av försäljningsökningen av förändringar i realinkomst och realpris och åtta procent av ökad butikstäthet och lördagsöppet. Tjugonio procent av ökningen kan inte förklaras av pris eller tillgänglighet. Introduktion av boxvin kan vara en tänkbar orsak till den ökade försäljningen.

För sprit skulle förändringarna i pris, inkomst och tillgänglighet ge en förväntad ökning av försäljningen på cirka 40 procent. Den faktiska försäljningen har istället minskat med nästan lika mycket. Detta kan möjligen förklaras av att Systembolagets försäljning ersatts av resandeförsel och annan oregistrerad försäljning och att spritkonsumtionen under lång tid haft en nedåtgående trend.

Nya regler ger ökad införsel

Den svenska alkoholpolitiken har förändrats under det senaste decenniet. Det beror främst

på att Sverige börjat tillämpa de införselregler som gäller inom EU. Följden har blivit en kraftigt ökad privat införsel av alkohol och att skatteinstrumentet har försvagats. Dessutom har kommersiella krafter fått ökat utrymme på den svenska alkoholmarknaden. Det beror i första hand på den avreglering som skett i partihandelsledet och på att förbudet mot alkoholreklam begränsades till att omfatta enbart drycker över 15 volymprocent.

EG-domstolens dom 2007 att tillåta privat import av alkohol genom ombud verkar i samma riktning.

Denna utveckling innebär att Systembolaget och detaljhandelsmonopolet nu är det viktigaste alkoholpolitiska instrumentet.

Översyn av alkohollagen

Regeringen tillsatte under 2007 en särskild utredare för att se över alkohollagen. Utgångspunkten för översynen är en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan. Utredningen ska bland annat analysera behovet av förändring av vem som ska vara behörig tillsynsmyndighet och rättslig instans för bedömning av marknadsföringen av alkoholhaltiga drycker. Den ska också analysera vilka konsekvenserna skulle bli av en lagändring som innebär att tillverkare av sprit, vin och öl får rätt att sälja sina produkter till konsumenter på tillverkningsstället. Vidare ska utredas om lagändringen skulle innebära negativa konsekvenser för den restriktiva alkoholpolitiken och om den bedöms vara förenlig med EG-rätten.

Det nya Europa ställer nya krav på oss

Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen förändrade svensk alkoholpolitik och förutsättningarna för Systembolaget. Vid EU-inträdet 1995 avskaffades Sveriges import-, tillverknings- och partihandelsmonopol för alkohol.

Europeiska kommissionen accepterade det svenska detaljhandelsmonopolet genom att i en överenskommelse med Sverige utfästa sig att inte agera på eget initiativ mot upprätthållandet av detaljhandelsmonopolet under förutsättning att Systembolaget följer EG-rättsliga regler.

Objektiva kriterier

I överenskommelsen beskrivs innebörden av kravet på icke-diskriminering, det vill säga att Systembolaget ska iaktta likabehandling, objektivitet och transparens. Det innebär bland annat att Systembolaget inte får favorisera svenska produkter. Priset måste sättas efter objektiva kriterier som gäller lika för inhemska och utländska produkter. Ett annat krav är att det ska vara möjligt för dryckesleverantörerna att överklaga beslut om avvisad offert och beslut om att avföra en produkt ur sortimentet. På grund av detta inrättades Alkoholsortimentsnämnden (Alkohol- och läkemedelsortimentsnämnden). Alkoholsortimentsnämnden har bland annat beslutat att boxviner och blanddrycker, så kallad alkoholläsk, måste få säljas i Sverige, efter att Systembolaget avvisat offerter av dessa typer av produkter med hänsyn till folkhälsan. Boxviner svarar idag för över hälften av vinförsäljningen i Sverige.

Överenskommelsen omfattade också att Svenska Konkurrensverket ska övervaka Systembolagets verksamhet så att den är icke-diskriminerande. Konkurrensverket, som rap-

porterar till kommissionen två gånger per år, har under den tid man rapporterat inte funnit att Systembolagets verksamhet bedrivs på ett diskriminerande sätt.

Flera prövningar av EG-domstolen

Detaljhandelsmonopolet prövades av EG-domstolen 1997. Domstolen fann då att Systembolagets monopol var förenligt med EG-rätten. I domen konstaterar domstolen att EG-rätten inte fordrar att statliga handelsmonopol ska avskaffas utan att kravet är att monopolerna anpassas så att de blir icke-diskriminerande. Domstolen noterade att syftet med Systembolaget var att skydda folkhälsan mot alkoholens skadeverkningar.

Det svenska förbudet i alkohollagen mot import genom ombud av alkohol från utlandet för privat bruk ansågs dock av EG-domstolen strida mot EG-rätten, enligt en dom 2007. Den svenska alkohollagen ändrades i enlighet med Rosen-grendomen den 1 juli 2008.

Svensk alkoholskatt ska betalas även vid import för privat bruk enligt EG:s regler, vilket har slagits fast av EG-domstolen 2006. Det enda undantaget är när den resande själv tar med varorna över gränsen.

Utjämnning av alkoholskatten

EU-kommissionen har framfört att man anser att de svenska alkoholskatterna favoriserar inhemska varor. Kommissionen ansåg att skatten på öl, som främst tillverkas i Sverige, var för låg i jämförelse med vin, som främst tillverkas i andra medlemsländer. Därför beslutade den svenska regeringen att jämna ut skillnaden. Från 1 januari 2008 höjdes skatten på öl per liter från 1,47 kronor till 1,66 kronor för varje volym-

Systembolagets inköpsvillkor för alkoholdrycker ska vara objektiva, lika för alla och transparenta.

procent alkohol. Skatten på vin sänktes samtidigt från 22,08 kronor till 21,58 kronor per liter.

Gemensam EU-strategi

Europeiska Kommissionen lade år 2006 fast en gemensam strategi inom EU för att minska alkoholen skadeverkningar. I strategin ingick att upprätta ett forum för alkoholindustrin och frivilligorganisationer på EU-nivå. Inom detta forum ska respektive organisation arbeta för och redovisa olika aktiviteter som genomförts i syfte att minska skadorna.

Sjunkande alkoholpriser

Sverige hade de sjunde högsta priserna på alkoholdrycker i Europa 2006 enligt en jämförelse som EU-kommissionens statistikorgan Eurostat utförde. De högsta priserna hade Norge och Island.

Realpriserna på alkoholdrycker har sjunkit i Sverige sedan 1995 och de disponibla inkomsterna har ökat. Detta har inneburit att alkoholen i praktiken har blivit billigare för konsumenterna, vilket har bidragit till den ökade alkoholkonsumtionen under det senaste decenniet. För sprit har realprisindex sjunkit med två procent, för vin med tre och för starköl med 30 procent. Under samma tid har hushållens disponibla inkomster stigit med mer än 30 procent.

Förändrade regler för införsel

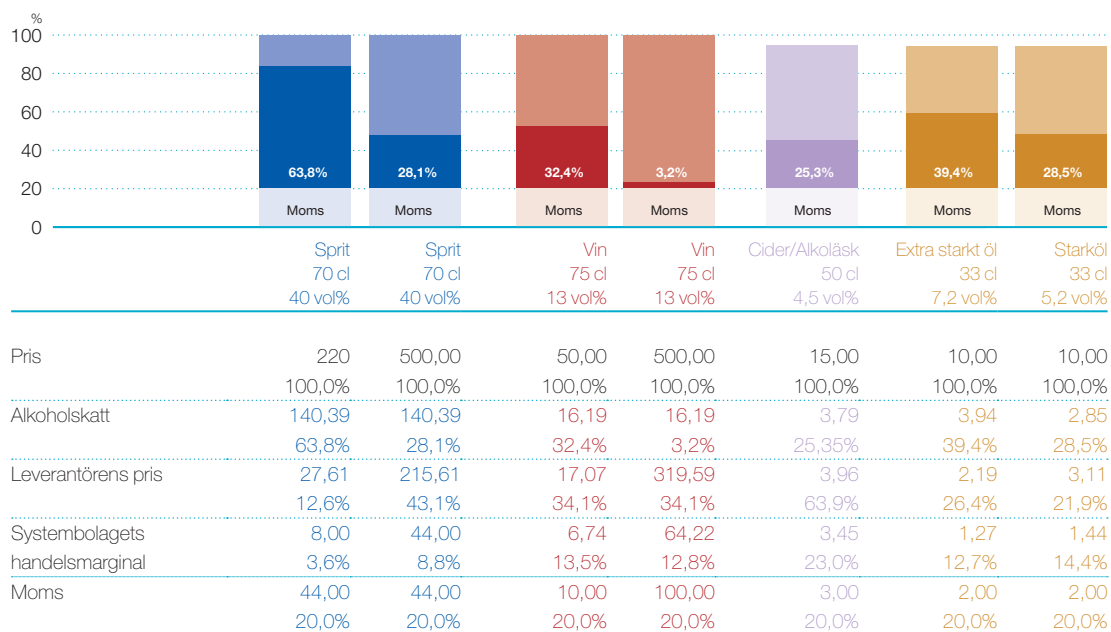
Den fria resandeförseln för eget bruk ger ett starkt tryck nedåt på alkoholskatterna när det finns skillnader mellan närliggande länders skattenivå. Utöver Sverige har även Danmark och Finland sänkt sina alkoholskatter av den anledningen. Den så kallade indikativa nivån ska enligt EG-regler vara riktlinje för när en

Prisnivåindex för alkoholdrycker 2006

Norge	229
Island	226
Irland	181
Finland	170
Storbritannien	152
Sverige	145
Danmark	128
EU-27	100
Frankrike	91
Tyskland	82
Spanien	81
Bulgarien	69

Källa: Eating, drinking, smoking – comparative price levels i 37 European countries for 2006, Eurostat

Alkoholskattens andel av priset på sprit, vin och öl i januari 2009

persons införelse vid resande ska räknas som för personligt bruk. För alkoholdrycker är nivån satt till 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl. Detta motsvarar ungefär 2,5 års konsumtion på maximigränsen för måttligt drickande enligt Folkhälsoinstitutet.

Vårt uppdrag

Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa medicinska och sociala alkoholskador och därigenom förbättra folkhälsan.

Detta innebär för Systembolaget att:

- begränsa tillgängligheten genom
 - antal butiker
 - öppettider
 - försäljningsregler
- inte vinstmaximera
- inte driva merförsäljning
- vara märkesneutrala
- ge god kundservice
- vara ekonomiskt effektivt

Varför monopol?

Detaljhandelsmonopolet finns till av en enda anledning. De alkoholrelaterade problemen blir mindre om alkohol säljs utan att styras av vinstintresse. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa medicinska och sociala alkoholskador och därigenom förbättra folkhälsan.

Den totala alkoholkonsumtionen ska hållas nere genom begränsad tillgänglighet i form av kontroll över butiksnätet och öppettiderna. Försäljningen ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Systembolaget ska upprätthålla försäljningsreglerna, det vill säga ålderskontroll, inte sälja till berusade och genom att motarbeta langning. Verksamheten ska bedrivas effektivt och Systembolaget ska ge en god service till kunderna. Systembolaget ska även informera om alkoholens risker. Uppdraget styrs av alkohollagen, av Systembolagets avtal med staten och av statens ägardirektiv.

Utan vinstintresse

En förutsättning för att uppfylla samhällsuppdraget är att Systembolaget inte drivs av vinstintresse efter den så kallade desintresseringsprincipen. Den innebär att Systembolaget skiljer sig från andra företag genom att inte bedriva marknadsföring eller merförsäljning. Den innebär också att Systembolaget är märkesneutralt, vilket även är ett krav i EG-rätten. Ingen leverantör eller enskild produkt favoriseras eller diskrimineras. Systembolagets marknadskom-

munikation syftar i stället till att genom annonser, kampanjer och informationsmaterial informera om alkoholens risker samt lyfta fram nyttan med detaljhandelsmonopolet.

Ett brett ansvar

Uppdraget innebär mycket mer än att enbart upprätthålla ålderskontrollen och begränsa tillgängligheten. Det omfattar hur hela verksamheten utformas, hur information och rådgivning ges, hur butikerna utformas, utvecklingen av sortimentet av alkoholfria drycker och information om alkoholens risker, bland mycket annat.

Balans mellan tillgänglighet och folkhälsa

Uppdraget kräver en balans mellan tillgänglighet och folkhälsa. Balansläget beror på samhället och dess utveckling, främst kanske på svenska folkets syn på alkoholen och dess effekter, synen på effekten av begränsningar i tillgänglighet och på förväntningar om vad som är god service. Även om situationer och förutsättningar ändras är det avgörande att Systembolaget är troget sitt uppdrag att bidra till förbättrad folkhälsa.

Strategisk plan utgör bas

I sin strategiska plan formulerar Systembolaget vision, affärsidé, värderingar, mål och strategier. I planen finns även en analys av företagets styrkor och svagheter samt av förändringar i omvärlden. Uppdragsgivaren ställer långtgående krav på Systembolagets ansvarstagande. Systembolaget förväntas enligt statens ägarpolicy ha en genomtänkt strategi för ansvarstagande och kommunicera den externt och internt. Från 2008 förväntas vi publicera en hållbarhetsredovisning enligt riktlinjerna för GRI. Det gör vi i och med denna Ansvarsredovisning.

”Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa medicinska och sociala alkoholskador och därmed förbättra folkhälsan. Samtidigt ska verksamheten bedrivas effektivt och med god service till kunderna.”

*Cecilia Schelin Seidegård
Styrelsens ordförande i Systembolaget AB*

”Uppdraget är vår själ”

Många företag söker sin själ. Vi på Systembolaget har en inneboende trygghet i detta avseende och har aldrig behövt leta. Vårt politiska uppdrag ger oss ramarna för vår verksamhet. Legitimiteten för vårt företag är direkt kopplat till hur väl vi uttolkar, lever upp till och fullföljer detta uppdrag. Det är detta som sammantaget definierar vår själ.

Vårt uppdrag ger oss som företag en dimension utöver det vanliga: Vi ska ta socialt ansvar och parallellt med detta ska vi ge god och effektiv service.

Ett balanserat synsätt

Vi är stolta över att förvalta vårt ansvarsfulla uppdrag och har stark tilltro till att kunna genomföra det på ett förtroendefullt sätt. Samtidigt är vi ett detaljhandelsföretag med alla de krav och förväntningar det för med sig när det gäller service. Vi skiljer oss naturligtvis markant från andra detaljhandelsföretag. Men det hindrar inte att vi måste klara en jämförelse vad gäller servicenivån – och helst sträva efter att tillhöra de ledande inom detta område.

Dessa två ben – det sociala ansvaret och servicen – styr hela vår verksamhet. Och vi måste göra en bra avvägning mellan dem. Vi kan inte bara fokusera på service och effektivitet utan att samtidigt arbeta med det sociala ansvaret, och tvärt om. Det är det enda sättet för oss att skapa trovärdighet. Till det kommer att vi hela tiden måste tydliggöra för våra målgrupper att vi faktiskt har dessa två ben. Däri ligger komplexiteten för vår verksamhet och detta glöms ofta bort.

Våra två ben återspeglas också i synen på våra kunder. Förutom att de är kunder är de också medborgare. Vi måste ta hänsyn till båda dessa roller – som kunder kräver de en service

som ligger i toppklass, som medborgare förväntar de sig att vi tar det sociala ansvar vi tilldelats som företag. De två dimensionerna av uppdraget går igen i allt vi gör.

En tydlig modell

Vår speciella situation kräver en tydlig modell för hur vi agerar. Basen för Systembolaget är den grundläggande strategi som vi formulerade kring millennieskiftet. Då gjorde vi ett genomgripande arbete för att ”tolka ut uppdraget” och utifrån detta konkretisera vår vision och vår affärsidé samt att fastlägga en långsiktig strategi. Som hjälpmedel använde vi Balanced Scorecards – balanserade styrkort. Det är en metod som kombinerar planering, uppföljning och återkoppling och som syftar till att skapa en helhetssyn hos medarbetarna kring verksamhetens olika dimensioner. Grundtanken är att man genom delaktighet får ett ökat engagemang och höjd motivation för att lösa de dagliga uppgifterna. Detta förhållningssätt är själva grundvalen för vår dagliga verksamhet inom Systembolaget.

Levande samtal

Uttolkningen av vårt uppdrag finns i vår vision och vår affärsidé. Hur omsätter man då dessa i en tydlig och enhetlig kultur? Hur får man Systembolagets 4 700 medarbetare att verkligen ”leva” våra värderingar och dra åt samma håll?

”Våra kunder är också medborgare och därmed våra uppdragsgivare. Vi måste ta hänsyn till dem i båda dessa roller. Som kunder kräver de en service som ligger i toppklass, som medborgare förväntar de sig att vi tar det sociala ansvar vi tilldelats som företag. De två dimensionerna av uppdraget går igen i allt vi gör.”

*Anitra Steen
Vd i Systembolaget*

Vår vision

Systembolaget skapar god dryckeskultur, där alla kan njuta av Systembolagets drycker utan att skada sig själva eller andra.

Vår affärsidé

Systembolaget ska sälja alkohol drycker med ansvar och överträffa kundens förväntningar genom att ständigt utveckla sortiment, kunnande och service.

Det handlar främst om att skapa förutsättningar för ständig intern kommunikation. Den breda, öppna dialogen är vårt verktyg för att bygga ett företag med en väl sammanhållen kultur.

Utgångspunkten för vårt kulturbyggande är att företagsledningen är tydlig med vad som gäller. Verksamhetsplanen går varje år ut i form av ett koncentrat till alla medarbetare. Utifrån denna grund sker ett kontinuerligt samtal. Det handlar om att skapa möjligheter till möten mellan våra medarbetare. Man ska hela tiden föra dialoger med varandra och dialogerna måste pågå på alla nivåer. Det får inte finnas några hierarkier som hindrar ett utbyte av tankar och idéer. Inom Systembolaget har vi steg för steg skapat en tradition att hela tiden föra ett levande samtal. Vi ser alla möten som ett sätt att bygga kultur och skapa lojalitet till vår vision och affärsidé.

Utveckling av medarbetarna

Vårt uppdrag är starkt förankrat internt. Samtidigt har vi byggt upp ett mycket systematiskt och strukturerat sätt att arbeta. Vi har tagit fram verktyg och arbetsformer för hur butiksarbetet ska bedrivas. Vi sätter parallellt med detta upp mål och vi mäter hela tiden hur väl vi och våra medarbetare lever upp till dessa. För varje butik redovisas årligen olika nyckeltal som visar hur vi svarar mot kundernas krav. Dessa nyckeltal ger ett underlag för positiv återkoppling till hur butiken sköts och skapar förutsättningar för en intern dialog om hur den kan utvecklas. Varje år utser vi "årets butik" för att sporra och stimulera den interna utvecklingen.

Varje medarbetare har en bestämd roll. Totalt finns det 96 roller i Systembolaget. Alla finns beskrivna i rollprofiler och till varje profil finns ett antal kompetenser knutna, de 31 viktigaste

som behövs i Systembolaget. De vanligaste rollerna är försäljare och butikschef. Dessa är också de viktigaste i arbetet med att förbättra kundmötet. Vi kommer därför att prioritera en utveckling av dessa roller den närmaste tiden.

Sedan 2002 mäter vi årligen hur nöjda våra medarbetare är i form av ett NMI (Nöjd-Medarbetar-Index). Vi har haft en ständig uppgång här och vid senaste mätningen 2008 låg index på 74. Det är en ökning från året innan med två enheter. NMI 74 är ett mycket högt värde jämfört med andra företag. Det viktiga för oss är att detta värde hela tiden ligger på en hög nivå. Det visar att vårt ständigt pågående förbättringsarbete ger resultat.

Under 2008 startade vi ett projekt, kallat Lära, som ska stärka vårt arbete inom kompetensutveckling. Denna kompetensutvecklingsmodell kommer kontinuerligt att utveckla och stärka medarbetarna i deras olika roller.

Etiska frågor har högsta prioritet

Vårt företag drabbades för några år sedan av en mutskandal och även om det var en traumatisk upplevelse förde den något gott med sig. Vi ser fortfarande överträdelser mot märkesneutraliteten som en högaktuell risk och har idag en i högsta grad levande diskussion om etiska frågor. Under året som gick har alla chefer inom Systembolaget haft djupgående samtal och diskussioner som berör etiska frågeställningar. Denna dialog fortgår för att hålla dessa frågor på en hög aktualitetsnivå. Den etiska rådgivare vi numera har inom Systembolaget gör att vem som helst av våra medarbetare, med bibehållet anonymitetsskydd, har någon att vända sig till för vägledning eller information om eventuella brott.

Vi tål att jämföras

Vi är ett detaljhandelsföretag i vilket våra butiker fått ett tydligt uttalat mandat. De måste leva upp till de krav på service som denna kategorisering innebär. Det innebär att vi jämför oss med andra detaljhandelsföretag när det gäller att svara upp mot kundernas förväntningar. Detta mäter vi i form av NKI (Nöjd-Kund-Index).

Mätningen för 2008 visar en fortsatt uppgång. NKI för Systembolaget ligger på 77. När kunderna får jämföra sin systembutik med den matbutik de handlar i framgår att Systembolaget får markant högre betyg. Resultatet kan bara tolkas som att våra kunder upplever oss som i absolut toppklass bland Sveriges dagligvarukedjor. Vi har ett urstarkt stöd bland våra kunder.

Detta visar att vår strategi ligger rätt. Vi fortsätter på den inslagna vägen genom att ha en fortsatt hög takt när det gäller att omvandla våra butiker till självbetjäning. Detta leder till att personal kan frigöras för att ta hand om kunderna ännu bättre. Servicenivån stärks också av att vi förbättrar varuflödet till och inom butik så att det kräver mindre insatser av butikspersonalen. Vad gäller våra 511 ombud har vi under 2008 ska-

pat en ny struktur för varuförsörjningen till dessa. Genom att gå från försörjning via närmaste butik till två depåer, en i Sundsvall och en i Örebro, kan vi erbjuda hela Systembolagets sortiment till alla kunder i Sverige.

Stark förankring i opinionen

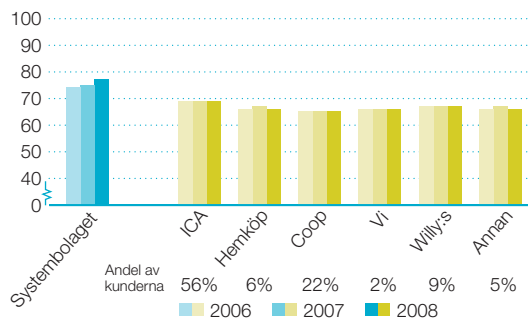
Hur väl lyckas vi då leva upp till det ansvar vi tilldelats genom vårt uppdrag? Detta är naturligtvis en nyckelfråga för oss och själva grundvalen för vår existens. Vi har ju känslspröt mot samhället i form av våra butiksmedarbetare. Via dessa kan vi ofta snabbt fånga upp synpunkter och trender. Vi lever i en ständig symbios med våra kunder och får hela tiden reda på vad de tycker bra och illa om i förhållande till hur vi agerar.

För att på ett mer systematiskt sätt mäta temperaturen på hur medborgarna uppfattar oss och vår roll i samhället genomför ett oberoende undersökningsföretag (SIFO/International Research) på uppdrag av Systembolaget månadsvisa opinionsmätningar på ett representativt urval av Sveriges befolkning.

På frågan ”tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet på försäljning av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?” får vi ett starkt stöd. Under 2008 ansåg 64 procent att monopolet ska behållas. Det ligger väl över det mål på 57 procent som vi själva satt upp. Stödet har dessutom kontinuerligt ökat sedan 2001, då det var 49 procent.

Det är glädjande att vårt utvecklingsarbete också ger ett så tydligt utslag externt. Stödet för Systembolaget har aldrig varit starkare än nu. Det stärker oss i vår uppfattning att den väg vi valt är den rätta.

NKI jämförelse dagligvarubutik

Vår viktiga roll bekräftas

Holder-rapporten som presenteras utförligt på sidan 4 ger belägg för hur viktigt det är att Systembolaget sköter sitt uppdrag. Vi har kommunicerat budskapet från Holder-rapporten i en serie annonser under 2008. Dessa har fått stort genomslag och understryker på ett tydligt sätt det uppdrag vi har som företag och konsekvenserna om Systembolaget inte fanns.

En stor risk för Systembolagets fortlevnad är att vi misslyckas i förvaltningen av vårt uppdrag genom att exempelvis inte kontrollera ålder när vi säljer alkohol i våra butiker. I anslutning till detta kan nämnas att vi har skapat ett system för att mäta hur väl vi uppfyller kravet på att göra ålderskontroller. Via ett externt företag sker kontinuerliga stickprov av vår förmåga och resultaten ligger till grund för en fortsatt utveckling och förbättring av vår ålderskontroll. En ny metod med högre kvalitetskrav för ålderskontrollen infördes under 2007. Målsättningen för 2008 har varit att legitimation ska begäras vid 90 procent av kontrollköpen som genomförs av personer som är mellan 20 och 25 år. Utfallet blev 90 procent.

Fokus på ansvarsfrågor

Systembolagets uppdrag baseras på en solidaritet med, och omsorg om, människor som riskerar att fara illa av alkoholkonsumtion. Solidaritet och omsorg avspeglar sig också i att vi ständigt strävar efter att utveckla vårt sociala, miljömässiga och etiska ansvar. Detta arbete bedrivs under samlingsnamnet CSR (Corporate Social Responsibility) och är en del av vårt samhällsansvar.

Vi har under många år arbetat med miljöförbättrande åtgärder, socialt ansvarstagande och motverkat korruption. Nytt för oss är att vi

nu har tagit ett helhetsgrepp kring CSR och definierat vad det är för oss. Vi har kopplat samman våra olika befintliga CSR-delar i en gemensam, långsiktig, strategisk plattform. Vi har då valt att utöka ansvaret för vår verksamhet i Sverige till att även omfatta hela vår globala dryckesleverantörskedja. Under 2008 har vi genomfört en riskanalys inom CSR. I den framkom att det i produktionen av alkoholhaltiga drycker finns såväl miljö- som sociala risker. Riskanalysen var utgångspunkten till framtagandet av CSR-plattformen där vi har använt Global Compacts principer för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och anti-korruption. De tio principerna utgår från FN:s deklaration för mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner och Riodeklarationen.

Som en del i detta arbete antog vd:arna i de nordiska alkoholmonopolen under september en gemensamt utarbetad nordisk plattform för en hållbar dryckesleverantörskedja. Detta arbete är långsiktigt och vi följer en gemensam handlingsplan som sträcker sig fram till 2013. Systembolaget kommer under 2009 att genomföra CSR-dialoger med våra dryckesleverantörer. Tillsammans med de nordiska leverantörerna kommer vi även att ta fram en gemensam nordisk uppförandekod för en hållbar dryckesindustri. 2011 är målet att denna uppförandekod ska biläggas inköpsavtalen. Att vi inte går fortare fram i vår kravställning har två orsaker. Vi vill ge alla leverantörer, stora och små, chans att sätta sig in i CSR innan vi kravställer. Vi vill dessutom ta fram uppförandekodens innehåll i dialog med leverantörerna eftersom vi tror att det arbetssättet leder till större faktisk positiv påverkan än om vi ensam dikterar villkoren. 2012 och 2013 är målet att vi i det nordiska monopolsamarbetet ska ha utvecklat vårt

CSR-arbete till att omfatta en konstruktiv uppföljning av efterlevnaden av uppförandekoden i leverantörsledet.

Finansiella resultatet för 2008

Svenskarnas genomsnittliga alkoholkonsumtion minskade marginellt under 2008 samtidigt som Systembolagets volym ökade. Medborgarnas ökade förtroende för Systembolaget kommer till uttryck i våra opinionsmätningar som visar på rekordstarkt stöd vilket vi gläder oss åt. Vår egen utveckling av verksamheten har fortsatt och vi har förbättrat oss inom de flesta områden. Kostnadskontrollen är god. Under året genomfördes försäljningen av Systembolagets fastighetsbolag vilket medförde en betydande realisationsvinst. Även denna exkluderad skulle ägarens avkastningsmål ha överträffats.

Övriga viktiga händelser under 2008

Installation av nytt kassasystem påbörjades under året och ska vara klart i början av 2009. Utöver det har ytterligare 54 butiker byggts om till det nya konceptet med självbetjäning. Samtidigt har en vidareutveckling av konceptet, som är speciellt anpassat för stora butiker, testats och utvärderats. Målsättningen är att genom ett enklare kundvarv utifrån kundens perspektiv och tydligare avdelningar göra det lättare för kunden att hitta. Det ska leda till mer medvetna val och planerade köp i stället för merförsäljning. De två första butikerna öppnades under 2008.

Kommande utmaningar

Vår nya strategiska plan ska färdigställas. Arbetet med den kommer att slutföras i samarbete med min efterträdare och planen ska slås fast i mitten av 2009. Arbetet med planen involverar

ett stort antal personer inom Systembolaget inklusive fackliga representanter.

Under 2008 har vi skapat processer, mallar och rutiner för vårt Lära-projekt. 2009 blir året då vi kommer att implementera och sätta konkreta strukturer och aktiviteter. Allt för att skapa en kompetensutveckling i toppklass.

Vårt CSR-arbete kommer att intensifieras. Vi avser att genomföra ytterligare en riskanalys utifrån Global Compacts principer.

Under hösten 2009 ska en ny webbplats med en beställningstjänst vara klar att tas i bruk. Syftet med webbplatsen är att göra kunderna nöjdare och påverka dem till mer medvetna val utifrån Systembolagets uppdrag och vision. Målet är att skapa goda relationer med användarna och erbjuda en bättre service. En beställningstjänst ska göra det enklare att beställa viner och spritdrycker, tillfälliga nyheter och drycker från beställningssortimentet. De beställda varorna kommer kunden att kunna hämta i valfri systembutik. Ålderskontrollen utförs bäst i våra butiker. Det finns därför inga planer på hemleverans. Hösten 2010 kommer våra kunder dessutom att kunna beställa varor ur hela sortimentet till valfritt ombud.

Slutligen är det naturligtvis en ständigt pågående utmaning att leva upp till de mycket höga värden vi har i våra olika typer av mätningar – bland medarbetare, hos kunder och i opinionen.

Anitra Steen
Verkställande direktör

Systembolagets intressenter

Systembolagets alkoholpolitiska och folkhälsomässiga uppdrag är kärnan i vår verksamhet och i vårt ansvar. Det påverkar våra relationer till alla våra intressenter. Men vi har också ansvar i andra frågor, för god service och kostnadseffektiv verksamhet, för arbetsvillkor, anti-korrupsionsarbete, miljö och mänskliga rättigheter. Hur vi tar detta ansvar beskriver vi i de följande avsnitten utifrån olika intressenters förväntningar.

Vi delar upp vårt samhällsansvar i tre integrerade arbetsområden; vårt alkoholpolitiska uppdrag, vårt utökade engagemang i alkoholfrågan och vårt CSR-arbete (Corporate Social Responsibility).

Ett brett samhällsansvar

Vårt alkoholpolitiska uppdrag är grunden till vår existens och kärnan i vår verksamhet. Utöver det alkoholpolitiska uppdraget arbetar Systembolaget med ett utökat engagemang i alkoholfrågan. Inom ramen för Systembolagets samhällsansvar ryms även det arbete vi genomför i syfte att utföra vårt uppdrag på ett hållbart sätt. Vi använder CSR som ett samlande begrepp för detta arbete och använder FN-initiativet Global Compacts tio principer för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korrupsion som ramverk.

Kommunikation med intressenter

Våra intressenter ställer krav på Systembolagets verksamhet utifrån sina utgångspunkter. För att hålla oss uppdaterade med deras förväntningar, önskemål och krav på oss har vi en levande kommunikation med dem. Kommunikationen tar sig olika uttryck och omfattar såväl kund-, medarbetar- och medborgarundersökningar, som möten, seminarier, intressentdialoger, elektronisk omvärldsbevakning och analyser.

I januari 2008 genomförde vi som en del av vår CSR-strategi en riskanalys där viktiga sociala, etiska och miljömässiga frågor identifierades utifrån våra olika intressenters förväntningar.

Ägarens uppdrag styr

Ägaren ställer krav på en kontinuerlig effektivisering av Systembolagets verksamhet. Verksamheten ska skapa utrymme för företagets utveckling och förnyelse, samtidigt som vi utför vår verksamhet på ett socialt, etiskt och miljömässigt hållbart sätt.

Samhällets krav

Detta perspektiv omfattar Systembolagets ansvar mot allmänhet, media, intresseorganisationer och offentliga organisationer. Att integrera socialt, etiskt och miljömässigt ansvar i vår företagskultur och verksamhetsstyrning samt att ta ett vidgat ansvar för vårt alkoholpolitiska uppdrag genom alkoholförebyggande samarbeten är några av våra allra viktigaste förtroendefrågor.

Kundernas upplevelser

Systembolaget ska av kunderna uppfattas som en ledande detaljhandelskedja vad avser sortiment, kunnande, service och ansvar. Vi strävar ständigt efter att utveckla vårt sociala, etiska och miljömässiga ansvar genom framför allt dialog och samverkan med vår omvärld.

Kompetenta medarbetare

Välutbildade och engagerade medarbetare är en förutsättning för ansvarsfull försäljning och nöjda kunder. För att behålla och rekrytera kompetenta medarbetare och goda ambassadörer som är stolta över att arbeta i ett ansvarsfullt företag arbetar Systembolaget proaktivt med mångfald, jämställdhet, arbetsvillkor och arbetsmiljö.

Ansvarsfulla leverantörer

Ett viktigt område för Systembolagets arbete är att arbeta för att de alkoholhaltiga drycker som vi säljer i våra butiker är producerade på ett sätt som tar ansvar för både människor och miljö. Systembolagets unika position gör oss till en stor inköpsaktör vilket innebär ett särskilt ansvar när det gäller krav på neutralitet i val av leverantörer och också en unik möjlighet att påverka dryckesindustrin i en hållbar riktning.

Aktivt miljöarbete

Miljöfrågorna är ett viktigt område för Systembolaget att ta ansvar för, vilket även den CSR-undersökning visade som vi genomförde bland kunder och medborgare i maj. I vårt miljöarbete arbetar vi aktivt med frågor som ekologiskt odlade produkter, miljövänliga byggmaterial, att minska elförbrukningen i butik, miljövänliga transporter och restprodukthantering.

Stärkt opinion för Systembolaget

Svenska folket uppskattar vårt arbete med att kombinera ansvarsfull försäljning och god service. Detta avspeglar sig i att opinionen för Systembolaget och detaljhandelsmonopolet aldrig har varit så stark som under 2008. Opinionsindex har ökat från 49 procent 2001 till 64 procent under 2008.

Det finns ett stort stöd i riksdagen för att av folkhälsoskäl ha ett detaljhandelsmonopol för försäljning av alkoholdrycker i Sverige. Ytterst är det svenska folkets syn på hur Systembolaget förvaltar sitt uppdrag som är avgörande för acceptansen av monopolet. Målet är därför att utveckla verksamheten med en tydlig balans mellan service och ansvar. En framgångsrik balans är avgörande för att svenska folket ska acceptera den roll som monopolet spelar som ett alkoholpolitiskt instrument.

Positiv trend hos allmänheten

Opinionsindex (OPI) är ett strategiskt nyckeltal för oss på Systembolaget och mäts varje månad. Allmänheten får ta ställning till frågan: ”Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monopolet på försäljning av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?”. Mätningarna inleddes 2001, då 49 procent av svenska folket svarade att man ville behålla Systembolaget. Sedan dess har trenden hela tiden varit uppåtående och 2008 svarade 64 procent positivt på samma fråga. Nyckeltalet för året utgörs av det genomsnittliga värdet av årets samtliga mätningar. Stödet är något större hos kvinnor än hos män. Stödet är också större hos yngre (15–29 år) och hos äldre (65+ år) samt i de norra delarna av landet.

Kontrollerad försäljning viktig

Enligt OPI-mätningen är de främsta skälen för dem som vill behålla monopolet att alkoholförsäljningen sker under kontrollerade former – av folkhälsoskäl och för att skydda ungdomar – och att de är nöjda med sortimentet. För den knappa tredjedel som anser att monopolet ska avskaffas är de främsta anledningarna att de ogillar monopol i allmänhet och att de bedömer att tillgänglighet och öppettider skulle vara bättre utan monopol.

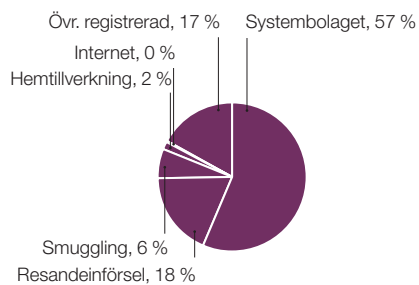
Systembolaget fortsatte under 2008 att lyfta fram värdet med Systembolaget och detaljhandelsmonopolet i dagspress-, utomhus- och webbannonsering. Till grund för budskapet i annonseringen låg resultatet av den studie som Folkhälsoinstitutet beställt av en internationell forskargrupp som utvärderat det svenska monopolets effekt på bruket av alkohol*. Under våren lanserade Systembolaget bland annat en kampanjsajt som landade besökaren i en stadsvy där systembutiken tagits bort och ersatts med en privat aktör. Besökaren gavs där möjlighet att navigera runt och på egen hand se och uppleva konsekvenserna av ett slopat alkoholmonopol beskrivet och illustrerat med korta filmer.

*Vilka skulle effekterna bli om Systembolagets detaljhandelsmonopol avskaffades
Harald Holder med flera, Folkhälsoinstitutet.

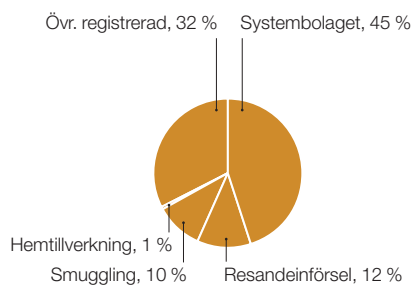
Konsumtion av alkohol fördelat på registrerad försäljning och oregistrerad konsumtion

Andel av konsumtionen mätt i ren alkohol 2008 per invånare 15 år och äldre

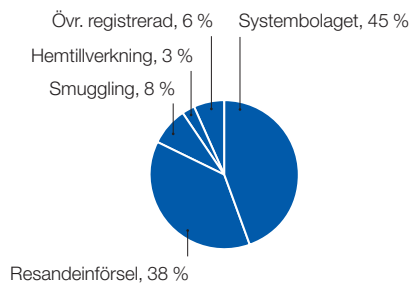
Totalt

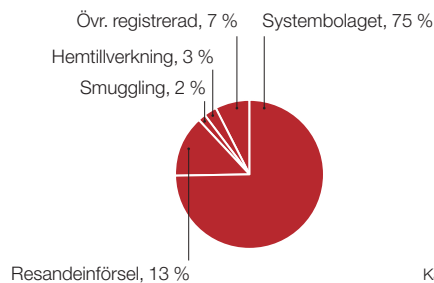
Starköl och cider

Sprit

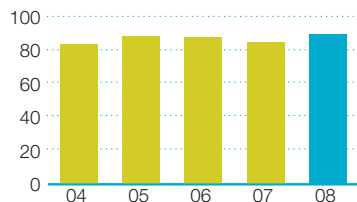

Vin

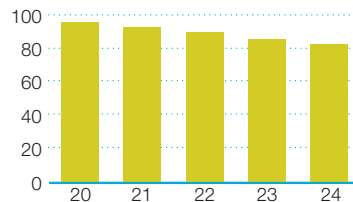
Källa: SoRAD

Ålderskontroll 2004–2008, procent

Ålderskontroll 2008, procent

Resultat fördelat efter testköparnas ålder

Alkoholfria alternativ

Systembolaget arbetar aktivt med att höja kvaliteten på det alkoholfria sortimentet och utveckla exponeringen av det. Syftet med sortimentet är att erbjuda alternativ med "vuxen" smak. Under 2008 ökade försäljningen av alkoholfritt med 9,7 procent.

Alkoholförebyggande samarbeten

Systembolaget har ett långsiktigt engagemang i alkoholfrågan utöver uppdraget. Vi bidrar bland annat till alkoholforskning genom ett eget forskningsråd och stödjer ekonomiskt en professur i alkoholforskning med inriktning på prevention vid Lunds Universitet.

Systembolaget har de senaste åren utvecklat ett samarbete med polisen i arbetet med att efterleva försäljningsreglerna. Det finns också ett samarbete med Föreningen Fruktdrycker för att lyfta fram alkoholfria alternativ. Under 2008 uppgick kostnaden för våra olika samarbeten inklusive IQ-initiativet till 23,8 miljoner kronor.

Stöd till råd för alkoholforskning

Systembolagets råd för alkoholforskning (SRA) ger ett årligt stöd till samhällsvetenskaplig och medicinsk alkoholforskning. Forskning av särskild betydelse för förebyggande arbete mot alkoholskador prioriteras. År 2008 disponerade rådet 3 miljoner kronor.

Rådet består av nio ledamöter. Sex av ledamöterna ska vara framträdande representanter för alkoholforskningen och tre ska vara representanter för allmänna samhällsintressen. Rådet gör en oberoende prövning av ansökningarna som bedöms utifrån projektens vetenskapliga kvalitet och samhällsrelevans. Under 2008 inkom 45 ansökningar varav 28 beviljades.

Systembolaget bekostar hälften av kostnaderna för en professur i alkoholforskning med inriktning på prevention vid Lunds Universitet. Tjänsten är förenad med en anställning som överläkare i sjukvårdsorganisationen.

Samverkan med polisen

Systembolaget och polisen bedriver sedan våren 2006 ett riksomfattande samarbete mot langning och för skärpt ålderskontroll i Systembolagets butiker. Syftet med samarbetet är att minska ungdomsfylleriet och därmed våldet och riskerna för att unga ska bli utsatta eller själva begå brott.

Ungefär en fjärdedel av våra butiker har under året haft ett konkret utbyte med polisen. De har bland annat hållit informationsmöten med butiksmedarbetarna om hur falska legitimationer kan upptäckas, om alkoholrelaterade problem på orten och vilka grupper det är som langar. På vissa orter har polisen funnits på plats i butiken och i närområdet vid stora försäljningsdagar.

IQ för goda exempel

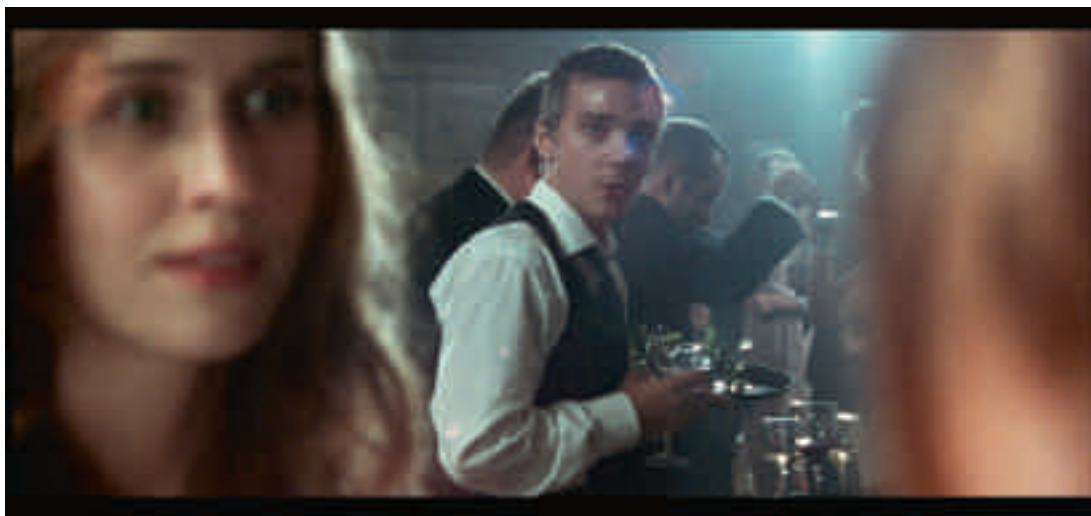
IQ-initiativet AB är ett dotterbolag till Systembolaget och har till uppgift är att verka för en smartare syn på alkohol i det svenska samhället. Verksamheten finansieras av Systembolaget och medlen går till att genomföra kampanjer, kommunicera IQ-projekten och till att driva webbplatsen iq.se.

Kommunikation är IQ:s viktigaste verktyg och det som hela verksamheten fokuserar på. IQ arbetar i huvudsak på två sätt. Dels genomförs kampanjer i breda publika media, till exempel tv, för att skapa eftertanke om hur alkohol konsumeras. Dels framhålls goda exempel på akti-

”Ett socialt motiverat detaljhandelsmonopol är ett effektivt sätt att begränsa alkoholskadorna. Systembolaget går dock en svår balansgång mellan åtgärder som syftar till att hålla nere försäljningen och åtgärder för att upprätthålla god service till medborgarna, där de senare riskerar att öka försäljningen.”

*Sarah Wamala
Generaldirektör i Statens Folkhälsoinstitut*

viteter som syftar till att minska de alkoholrelaterade problemen. Genom att berätta om de goda exemplen vill IQ uppmuntra och inspirera till efterföljd. Det handlar om att visa upp konkreta aktiviteter som genomförs av företag, organisationer, föreningar och enskilda. Varje aktivitet, stor som liten, blir ett IQ-projekt och får ett eget IQ-nummer.

Många nya IQ-projekt

Under 2008 utökades antalet IQ-projekt till 843 vid årets slut. Engagemanget för alkohol i yrkestrafiken var fortsatt stort, likaså för en alkoholfri ungdomsfotboll, där många nya pojk- och flicklag gick med i IQ United.

Bland de nya initiativen märks IQ No 746, Vit februari – en uppmaning till att skriva på ett nykterhetslöfte för februari månad. Initiativet startade i Strömsunds kommun 2005 och har fått flera efterföljare.

Krogvärlden fick också ett inspirerande IQ-projekt med IQ No 832, 13 restauranger i Lidköping som lever upp till högt ställda krav på bland annat ansvar, policy, trygghet och alkoholfria alternativ och därför certifierats som ”ansvarsfull restaurang”.

Fem filmer med goda exempel

Fem av IQ-projekten lyftes fram i en serie filmer på tv under året. Fyra visades under våren och

en inför julen. Syftet var förstas att inspirera fler att följa de goda exemplen:

- IQ No 564, Köra med alkohol som Sälens Snöskotersafari.
- IQ No 1, tillsammans med andra föräldrar skapa regler för tonårssöner och -döttrar som högstadieskolorna i Örebro och Kumla.
- IQ No 17, uppmuntra elever till nykterhet genom att belöna dem som Idrottshögstadiet i Timrå.
- IQ No 4, aktivt informera om riskerna med alkohol under graviditeten, som barnmorskorna i Stockholmsstadsdelarna Farsta, Vantör och Dalen.
- IQ No 13, avstå från att ge bort alkoholdrycker som företagsgåva som företaget Aridus i Lidköping.

Fokus på unga vuxna

Hösten 2008 ägnades i huvudsak åt kommunikation med yngre vuxna alkoholkonsumenterna. Unga män och kvinnor i åldern 18–25 år är den grupp som i dag konsumerar mest alkohol. Det är i tidiga år man grundlägger sitt sätt att leva och de vanor man skapar då tar man oftast med sig vidare i livet.

IQ lanserade i oktober filmen ”Rus”, speciellt riktad till unga vuxna. Filmen som visades på tv och på bio utspelar sig på en bröllopsfest. Festen börjar i glädje och ljus men för mycket alkohol får några unga gäster att tappa både kontroll och

omdöme. "Rus" väckte stor uppmärksamhet och visade sig vara en god tankeställare för att förmå unga vuxna att reflektera över sitt eget och kompisarnas drickande.

En festcoach ringer upp

IQ introducerade i november Festcoachen. Det är en enkel service för den som inte vill dricka för mycket på nästa fest men misstänker att man kommer att glömma bort det efter några glas. Man förbeställer ett telefonsamtal och sedan ringer en festcoach upp under festkvällen och påminner om att ta det litet lugnare.

Festcoachen annonserades på webbplatser med många unga besökare under november och december.

Utbyggt iq.se

Möjligheten att söka bland de 843 IQ-projekten på IQ:s webbplats förbättrades avsevärt under 2008 genom en helt ny sökfunktion med många möjligheter att söka efter det man är mest intresserad av.

Webbplatsen "Om alkohol" fylldes med nytt och aktuellt innehåll. Där finns fakta, tips och länkar till mer information om exempelvis alkohol&hälsa, trafik och ungdomar.

Antalet besökare på iq.se ökade stadigt un-

der året och nådde en tydlig topp under tiden som filmen "Rus" visades på tv och bio.

Ett av de nya projekten

– IQ No 748, Drogfri Exit

Drogfri Exit går ut på att ungdomar mellan 13 och 17 år skriver ett "kontrakt" med sina föräldrar. De förbinder sig därigenom att vara drogfria under en festival eller ett evenemang och föräldrarna förbinder sig att belöna drogfriheten. Projektet Drogfri Exit genomfördes första gången 27-28 juli 2007 under festivalen "Piteå Dansar och Ler".

Projektet lägger stor vikt på föräldrarnas ansvar. Det är deras uppgift att belöna ungdomarna. För föräldrar är projektet också ett tillfälle att börja prata om droger och att få lite extra koll på sina ungdomar. I Drogfri Exit 2007 lockade föräldrarna med en "bonus" som var 50 kronor per kväll, en biobiljett eller en lunchkupong.

I förbindelsen lovar ungdomarna att genomgå ett nykterhetstest vid hemgång. Efter ett alkoholtest får deltagaren med sig ett intyg hem där nykterhet eller onykterhet framgår. Intyget skickas även digitalt via e-post till föräldrarna.

En webbplats drogfriexit.se har upprättats och all hantering av anmälningar samt distribution av premier och rapporter till föräldrar sköttes digitalt via webbplatsen under festivalen 2007.

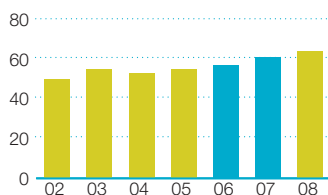
IQ No 748

Facit 2008

Opinionsindex, årsmedelvärden

– Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monoopolet på försäljning av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit skall säljas i andra butiker?

Opinionsindex mäter hur stor andel av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och detaljhandelsmonoopolet för alkohol. Målet för 2010 är 60 procent och utfallet för 2008 uppgick till 64.

För detta kapitel är följande GRI-indikatorer relevanta:

Samhälle SO 1
Ekonomiska resultat EC 1

Se även GRI-redovisningen på sidorna 117-121.

Det goda kundmötet

Systembolaget säljer med ansvar. Kunderna ska uppleva bästa möjliga service, ett brett sortiment och kunniga medarbetare, som med kunskap och omtanke försöker inspirera till medvetna dryckesval och ett sunt förhållningssätt till alkohol. Det arbete vi internt driver för att utveckla relationen med kunderna går under begreppet ”Det goda kundmötet”.

Systembolagets medarbetare är det kvalitetsområde som får absolut högst betyg av kunderna i nöjdhetsmätningarna. Personalen anses vara kunnig inom området mat och dryck och ger kunderna god service. Arbetet i butikerna är märkesneutralt, utan intresse av att framhålla enskilda produkter eller producenter. Rådgivningen kan därför ske helt på kundernas egna villkor. Under 2008 gjordes 108,1 miljoner kundbesök i Systembolagets butiker, vilket är det högsta antalet någonsin.

Allt nöjdare kunder

Varje år genomförs en stor kundundersökning av ett utomstående undersökningsföretag, CFI

Group, där över 60 000 kunder får möjlighet att sätta betyg på Systembolaget och sin butik. CFI rekryterar kunder som respondenter lokalt i varje butik. 150 kunder tillfrågas oavsett storlek på butik, en grupp under måndag-torsdag och en grupp under helgen eftersom kunderna skiljer sig åt. Nöjd-Kund-Index (NKI) ökade för fjärde året i rad med två enheter till 77 under 2008. Den del som ökade mest var samhällsansvar. Inget kvalitetsområde försämrades. Alla butiker får ett detaljerat resultat för sin butik som underlag i förbättringsarbetet.

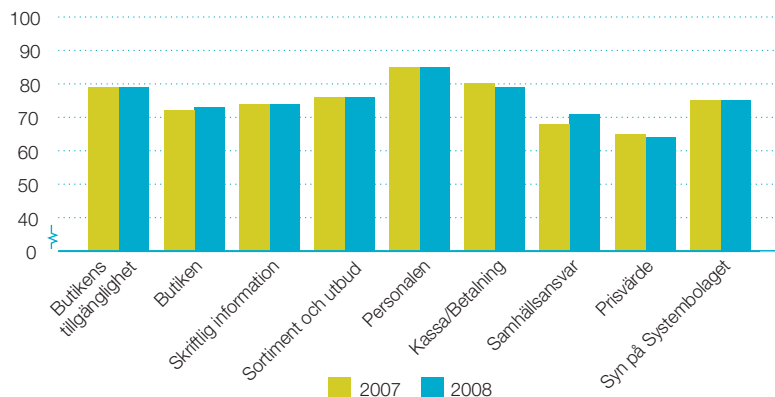
I undersökningen får kunderna jämföra sin systembutik med den matbutik de handlar i. Systembolagets betyg blev åtta enheter bättre än den matkedja som får bäst betyg, en förbättring med två enheter jämfört med föregående år. Systembutiken får högre betyg på sortiment, butik och personal men lägre betyg på prisvärde.

Kundernas åsikter och frågor är välkomna underlag för förbättringar. På webbplatsen och vid varje annonseringstillfälle finns kontaktinformationen till kundtjänst med.

Ett brett erbjudande

Systembolagets erbjudande består av ett brett och kvalitetstestat sortiment med över 2 665 artiklar av vin, sprit, cider och starköl från 48 länder världen över. Utöver detta finns över 7 110 artiklar i ett beställningsutbud med produkter som lagerhålls av svenska importörer och producenter. Som ett komplement till alkoholsorti-

NKI Kvalitetsområden

”Kundernas nöjdhet med Systembolaget och monopolet ökar. De uppskattar speciellt Systembolagets medarbetare för deras kunnighet och positiva attityd. Ett område som kunderna tycker kan förbättras är prisnivåerna, som upplevs som höga i förhållande till priserna i andra länder.”

*Hans Lindbäck
Konsult och uppdragsansvarig på CFI Group som
genomför kundanalyser för Systembolaget.*

mentet finns ett antal alkoholfria kvalitetsprodukter.

Tydliga regler

En viktig del i det personliga mötet är försäljningsreglerna. Systembolaget säljer inte alkoholhaltiga drycker till någon under 20 år, inte till någon som är märkbart påverkad och inte till någon vi misstänker ska langa varorna vidare. Försäljningsreglerna kommuniceras löpande i butikerna, på webben, i tv och på bio. Vi kan med glädje konstatera att vår ålderskontroll aldrig har varit bättre.

Kampanjer med tydliga budskap

I butikerna kommunicerades mat och dryck i kombination och alkohol och hälsa under 2008 i fyra större kampanjperioder.

”Kundmötesmätning” i 200 butiker

Undersökningsföretaget Better Business har under året gjort 2 200 besök i 200 av Systembolagets största butiker. Syftet med undersökningen ”kundmötesmätning” som gör en bedömning av fyra områden – entré, butik, kundmöte och kassa – är att kartlägga möjligheterna till förbättring av service och kvalitet vid mötet med kunden. Resultaten är bra för de flesta butikerna och stödjer omdömena som kunderna ger vid nöjd kundmätningen, samtidigt som vi ser utrymme för förbättringar.

Årets butik utses

Årets butik koras varje år och är en viktig del i förbättringsarbetet kring det goda kundmötet. Vinnare nomineras i olika omgångar och i en final utses sedan en segrare. Butiken vid Eurostop i Halmstad utsågs i februari 2008 till 2007 års bästa butik. Under fem dagar i oktober åkte

hela butikspersonalen till Italien på utbildning samtidigt som företagsledningen under en av dagarna tog hand om butikens kunder.

systembolaget.se

En viktig mötesplats är Systembolagets webbplats, systembolaget.se, som under 2008 hade 11,1 miljoner besök. På webbplatsen kan kunder förbereda sina köp genom att söka i sortimentet, se vad som lagerhålls i olika butiker och få hjälp med att kombinera mat med dryck.

Systembolagets kundtjänst

Systembolagets kundtjänst möter kunderna i telefon och via e-post. Under 2008 hanterades drygt 78 000 telefonsamtal, 18 000 e-post och ett mindre antal brev och fax. Kvaliteten följs upp via Bright Index^{®*}, som lyfter fram Systembolagets kundtjänst som ett ledande callcenter i Sverige.

Provningar och tilläggstjänster

Systembolaget har också tilläggstjänster som bidrar till utvecklingen av god dryckeskultur. Provningar erbjöds 2008 i 30 butiker runt om i landet. Totalt deltog cirka 9 900 personer vid cirka 650 provningar.

Starkt intresse för dryckesauktioner

Två gånger per år ordnar Systembolaget dryckesauktioner i samarbete med Stockholms Auktionsverk. Auktionerna omfattar värdefulla samlarobjekt och intresset är stort. Under 2008 utökades auktionerna med två extra auktioner, en för whisky och en specialauktion för enstaka flaskor. Totalt omsatte de fyra auktionerna 10,7 miljoner kronor.

* Bright Index[®] omfattar ett stort antal företags Contact Centers i Norden och jämför 14 branscher utifrån ett 50-tal nyckeltal.

Butiker och ombud

Systembolaget har ett rikstäckande försäljningsnät bestående av 411 butiker och 511 ombud. Riktlinjerna för etablering har sin utgångspunkt i en balans mellan tillgänglighet, service och ekonomi i butiksnätet.

För att öka kundvärdet och effektiviteten i butiksnätet bygger Systembolaget om alla butiker till självbetjäning. I samband med ombyggnationen värderas även butikens läge ur ett serviceperspektiv. I den årliga nöjd kundmätningen framgår att nöjdheten med självbetjäningsbutiken är två enheter högre än för butiker med försäljning över disk. Butikskonceptet har bidragit till en bättre miljö för både kunder och personal. Det totala sortimentet är lättare att överblicka och välja ifrån. Konceptet skapar också förutsättningar för varje kund att själv bestämma i vilken takt de vill handla.

Systembolagets butikskoncept består av fyra delar som samverkar och alla är lika viktiga:

- Erbjudande och sortiment – de varor och tjänster som erbjuds kunderna.
- Butiksutformning – miljön i butikerna, som layout, inredning, form och materialval.
- Personal och arbetssätt – vår välutbildade personal, service mot kund och arbetssättet vilket är gemensamt för alla butiker.
- Butikskommunikation – om varorna, mat och dryck samt alkohol & hälsa.

Från Kiruna i norr till Trelleborg i söder

I slutet av 2008 hade 332 av Systembolagets 411 butiker självbetjäning och stod för 93,9 procent av försäljningen och 93,8 procent av antalet kundbesök.

Omställningen till självbetjäning, där målsättningen är att alla butiker ska vara ombyggda inom de närmaste åren, är fortsatt hög. Under 2008 byggdes 54 butiker om till det nya konceptet med självbetjäning. Den butik som omsätter

mest är Bromma Center i Stockholm (282 miljoner kronor). Den som har flest kunder är Klara bergsgatan i Stockholm (701 000 kunder). Den minsta butiken ligger i Österbymo och omsätter 7,0 miljoner kronor.

Ombud på mindre orter

Systembolaget har ombud på mindre orter där kundunderlag för egen butik saknas. Ombuden svarar för 0,9 procent av Systembolagets omsättning och lagerhåller inga varor.

Under 2008 har vi utvecklat ombudsverksamheten och ökat valfriheten. Nu kan kunderna som handlar hos våra ombud välja ur hela sortimentet på ett enklare sätt genom att de nu får leveranser från våra två varudepåer, istället för som tidigare från närmaste butik med ett mer begränsat utbud.

Riktlinjer för etablering

Styrelsen har lagt fast riktlinjer för etablering av butiker. Tätorter, stadsdelar och förorter med fler än 16 000 invånare över 20 år inom en radie av fem kilometer bör ha en systembutik. Centrallägen prioriteras för den första butiken i en kommun eller tätort. Om det finns flera butiker inom ett område placeras den andra och eventuellt följande butiker i lägen där övrig dagligvaruhandel är som mest omfattande.

Butik finns i dagsläget i alla landets kommuner utom två. Beslut om att etablera eller lägga ned en butik fattas av Systembolagets styrelse utifrån en samlad bedömning av företagsekonomiska och servicemässiga faktorer.

Riktlinjer för etablering av ombud är tätort med minst 500 bofasta invånare och som ligger mer än 20 kilometer från butiksort samt mer än tio kilometer från annan ort med ombud. Systembolaget har ett ansvar för att man ska kunna handla alkoholdrycker oavsett var i landet man bor. Butiksnätet är därför utformat utifrån ett så-

Enligt Systembolagets avtal med staten är målet att om en kommun vill ha en systembutik ska den få det.

dant serviceperspektiv istället för strikt lönsamhetsperspektiv. Det innebär att inte alla butiker bär sina egna kostnader. Under 2008 var det 74 butiker som uppvisade ett negativt resultat. För 2007 var motsvarande siffra 63 butiker.

Ramar för öppettider

Riksdagen beslutar om riktlinjer för öppethållandet. Systembolagets butiker får vara öppna som längst till klockan 20 måndag till fredag och till 15 på lördagar. De flesta butiker är öppna 10–18 på vardagar, många till 19 på torsdagar, och 10–14 på lördagar. Större butiker, bland annat i köpcentrum, har ofta öppet till 19 eller 20 på vardagar och till 15 på lördagar. Sedan butikerna öppnade på lördagar har kunderna gett Systembolaget goda betyg för tillgängligheten.

Vidareutveckling av butikskonceptet

Ett större prov för att förbättra kundupplevelsen och öka överskådligheten av sortimentet i de största butikerna gjordes i butiken i Haninge under hösten 2007. Försöket föll väl ut och under 2008 har de första butikerna, Ersboda i Umeå och Mölnvik i Gustavsberg utanför Stockholm, blivit ombyggda enligt konceptet.

Vidareutvecklingen av butikskonceptet ska leda till mer medvetna val, bättre planerade inköp utan att driva merförsäljning.

Fem olika butiksformat

För att kunna anpassa butikerna till kundernas förväntningar och olika butikers förutsättningar delas de in i butiksformat.

Ombudet finns på mindre orter där det inte finns någon systembolagsbutik. Ombuden lagerhåller inga varor.

Den lilla butiken är det minsta butiksformatet. Syftet är att kunna driva kostnadseffektiva butiker med ett bra utbud på små orter. Butikerna är särskilt anpassade för att underlätta ensamarbete. Butiken har en omsättning upp till cirka 20 miljoner kronor och i butiken lagerhålls cirka 540 artiklar.

Den mellanstora butiken är en kombination av de positiva fördelarna i den lilla och den stora butiken. Den har fokus på ett bra erbjudande i förhållande till storlek och är anpassad för att fungera med låg bemanning. Det är en typ av butik som etableras på mindre och mellanstora orter och kan ligga i eller nära andra orter med butik. Butiken har en omsättning upp till cirka 45 miljoner kronor och i butiken finns cirka 1 250–1 800 artiklar.

Den stora butiken är det vanligaste butiksformatet. Butiken kan variera i yta och sortiment utifrån omsättning. Syftet är att skapa balans mellan ett bra erbjudande, kostnadseffektiv drift och en bra butiksupplevelse. Butiken etableras på mellanstora orter och i större städer. Flera butiker kan förekomma på samma ort. Butiken har en omsättning från 45 miljoner kronor och uppåt och lagerhåller mellan 1 200 och 1 750 artiklar beroende på storlek och läge.

Vinkällarbutiken finns i centrala delen av Stockholm, Malmö respektive Göteborg – en i varje stad. I Vinkällarbutiken uppvisas den stora bredden och djupet i Systembolagets sortiment. Utöver det vanliga utbudet finns i butiken alla viner över 100 kronor och alla spritsorter, dessutom lanseras artiklar i högre prislägen och

”Systembolaget har på sistone lyckats ge de svenska vinkonsumenterna ett riktigt bra utbud även bland världens bästa viner. Förnyelsen inklusive vinauktionerna har gett Sverige en internationellt konkurrensduglig vinmarknad trots monopolet. I butikerna finns det fortfarande dåliga incitament och rutiner för att tillfredsställa specialiserade önskemål från vinkonsumenterna.”

*Anders Röttorp
Vinjournalist på Dagens Industri*

små kvantiteter enbart i Vinkällarbutikerna. I de flesta fall kan produkterna beställas även i övriga butiker via Systembolagets varudepåer.

Saluhallsbutiken finns på två platser, Hötorgshallen och Söderhallarna i Stockholm. Här blir kopplingen mellan mat och dryck tydlig. Butiken ingår som en naturlig del i saluhallens erbjudande och försäljningen sker över disk.

Butiksorganisationen

Systembolagets 411 butiker är uppdelade i två försäljningsområden. Norra området omfattar Stockholmsområdet och norrut, södra området omfattar butikerna i Värmland och söder om Mälardalen. Försäljningsområdena består av totalt 27 regionala områden med 10–17 butiker i varje område.

Varje butik har en butikschef och mellan 3 och 50 försäljare. Omsättningen i butikerna varierar från 7,0 till 282 miljoner kronor. Samtliga systembutiker ska byggas om till självbetjäning enligt det nya butikskonceptet. Det mål som satts är att alla butiker ska vara ombyggda under 2010. Vi bedömer dock att målet kanske inte kan nås förrän en bit in på 2011.

Hur butikerna ska se ut, vilka produkter som ska erbjudas och vad som ska kommuniceras i butikerna bestäms centralt. Även en gemensam struktur för själva arbetssättet i butikerna tas fram centralt.

Över 100 miljoner kundbesök

Under 2008 besökte 108,1 miljoner kunder någon av Systembolagets butiker. Det är det högsta antalet någonsin och en ökning med 3,1 procent från 2007. De senaste årens trend visar att kunderna besöker butiken oftare men att de köper ungefär lika mycket vid varje tillfälle som tidigare. Kundernas ökade intresse för kombinationer av mat och dryck bidrar samtidigt till att behovet av råd från Systembolagets medarbetare ökar. För att

skapa ännu mer utrymme för ett gott kundmöte har alla butiker under året arbetat med att effektivisera varuflödet i den egna butiken.

Systembolagets arbetssätt i butikerna utgår från hur ett bra kundmöte ska kunna åstadkommas. Målet är att kunderna ska uppleva Systembolaget som en ledande detaljhandelskedja. Ett nytt arbetssätt började utvecklas 2002 i samband med beslutet att bygga om samtliga butiker till självbetjäning enligt det nya butikskonceptet. Rutiner för arbetet på veckobasis har tagits fram och tydliga ansvarsområden för alla medarbetarna i butik har skapats. Därmed är en organisation med fast schema som sätter kundmötet i fokus etablerad.

Förändringen av arbetssättet följer ett antal faser som varje butik ska gå igenom. Steg för steg ska butiken utvecklas mot den så kallade ansvarsfasen. Där har samtliga medarbetare en hög kunskap inom respektive ansvarsområde, alla förstår helheten, det finns rutiner för allt löpande arbete.

Skillnad i arbetssätt

När en butik med försäljning över disk byggs om till självbetjäning förändras också sättet att arbeta. I diskbutiken kommer en stor del av medarbetarna in i slutet av veckan när den större andelen av kunderna också kommer. I butiken med självbetjäning ligger tyngdpunkten på varorna i början av veckan och på kunderna i slutet av veckan. I januari 2008 inleddes en successiv installation av ett nytt kassasystem och en uppgradering av butikssystem som beställning, kundservice och logistik i butikerna.

Sortimentet

Systembolagets sortiment – ett av de kvalitetsområden som är viktigast för kunden – består av två delar, det fasta och det tillfälliga sortimentet. Det fasta sortimentet ska tillgodose kunder-

nas önskemål om långsiktighet, trygghet och kontinuitet medan det tillfälliga sortimentet ska stå för förnyelse och säsongsvariationer.

De artiklar som inte lagerhålls i den lokala butiken kan beställas från Systembolagets varudepåer och levereras till butiken inom en till två dagar utan extra kostnad för kunden. Dessutom finns ett rent beställningssortiment som tas hem från leverantörernas lager, vilket tar ytterligare några dagar. Utöver detta kan i princip vilken produkt som helst i hela världen beställas via Systembolagets tjänst Privatimport.

Hela det breda sortimentet finns tillgängligt för beställning i alla butiker. De allra minsta butikerna lagerhåller cirka 540 artiklar medan den största butiken, vinkällarbutiken i Stockholm, alltid har ett utbud på cirka 3 100 artiklar i lager. En normalstor butik har cirka 1 300 artiklar i lager. Det finns ett lokalt anpassat utbud i varje butik bestående av cirka 50 artiklar som bestäms utifrån vad kunderna efterfrågar på orten. I den årliga nöjd kund-undersökningen framgår en stor nöjdhet med sortimentet. Det får högt betyg av Systembolagets kunder och är ett av de kvalitetsområden som är viktigast för kundnöjdheten.

1 828 nyheter

Systembolaget lanserade totalt 1 828 nyheter i sortimentet under 2008. Dessutom lanserades ytterligare 819 artiklar, i små kvantiteter i högre prislägen, i de tre vinkällarbutikerna. Vilka av de fasta nyheterna som blir kvar i sortimentet, beror helt på vad kunderna väljer att köpa.

Ökad försäljning

Systembolagets försäljning under 2008 ökade med 3,1 procent mätt i liter. Alla varugrupper utom sprit ökade. Alkoholfritt, vilken var den varugrupp som ökade mest, ökade med 6,5 procent.

Vinförsäljningen fortsätter att öka

I Systembolagets fasta och tillfälliga sortiment finns drygt 1 800 olika vinartiklar från 24 länder över hela världen. Dessutom finns nära 5 200 vinartiklar i beställningssortimentet. Under 2008 såldes 166,5 miljoner liter vin, en ökning med 4,4 procent jämfört med föregående år.

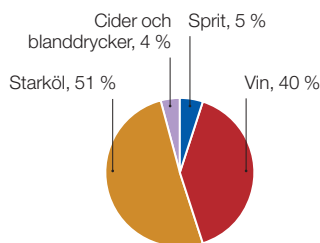
Populäraste vinländerna totalt var Sydafrika, Italien och Australien. Av försäljningen av vitt vin stod viner från Sydafrika, Tyskland och Australien för den största andelen. Inom kategorin rött vin var försäljningen från Italien, Australien och Sydafrika störst.

Vin stod i volym för 40 procent av försäljningen 2008. Nästan 55 procent av rött, vitt och rosé köptes i boxförpackning, en ökning med 4,5 procent jämfört med 2007. Av försäljningen av vin i helflaska ökade försäljningen främst i de lite dyrare prissegmenten. Den största ökningen, 19 procent, visade vitt vin i prisklassen 100-119 kronor och uppåt.

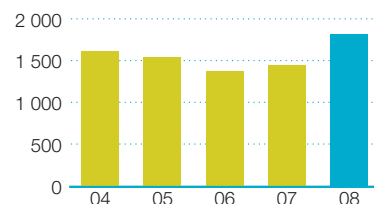
Sprit minskar något

Efter två år av försäljningsökning, minskade försäljningen av sprit återigen, vilket har varit trenden de senaste 25 åren fram till 2006. Under

Försäljning i liter uppdelat på varugrupper 2008, procent

Antal nyhetslanseringar 2003–2008

2008 sålde Systembolaget 19,1 miljoner liter sprit totalt. Det är en minskning med 1,0 procent från 2007. De mest sålda sprittyperna var okryddat brännvin och skotsk blended whisky.

Alkoholritt alternativ

Syftet med Systembolagets alkoholfria sortiment är att erbjuda alternativ med "vuxen smak" för konsumenter som inte vill dricka alkoholhaltiga drycker. Försäljningen av alkoholfritt ökade med 6,5 procent 2008 och varugruppen stod för cirka 0,2 procent av försäljningsvolymen.

Kraftig ökning för ekologiska och rättvisemärkta produkter

Försäljningen av ekologiska produkter på Systembolaget har följt den allmänna ekologiska trenden och ökat de senaste åren, under 2008 med 45 procent. Systembolaget fortsätter att bredda och förnya det ekologiska sortimentet i takt med att efterfrågan ökar. Under 2008

utgjorde försäljningen av ekologiska produkter 1,41 procent av den totala försäljningen. Under 2009 lanseras fler ekologiska viner och ekologiska sprit- och ölsorter.

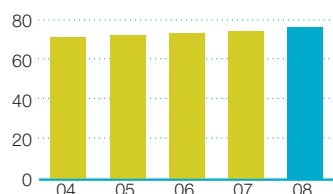
Även försäljningen av rättvisemärkta produkter på Systembolaget har ökat det senaste året. Jämfört med 2007 ökade försäljningen med 84 procent under 2008, men försäljningen står ändå för en mycket liten del av totala försäljningen. Målet för 2011 är att 10 procent av artiklarna från de länder som tillverkar rättvisemärkta produkter ska vara rättvisemärkta.

Privatimport

Om en kund önskar köpa en vara som inte finns i sortimentet kan Systembolaget ta hem den inom ramen för tjänsten Privatimport. Under 2008 var antalet privatimportförfrågningar 8 746, vilket är nästan exakt lika många som året innan. 95 procent av privatimporten avsåg varor som fanns hos leverantörer i Sverige.

Facit 2008

Nöjd-Kund-Index
2004-2008

Nöjd-Kund-Index mäter hur nöjda kunderna är med Systembolaget. Kundernas svar, som anges på en skala från 1-10, omräknas till ett tal mellan 10-100. Målet för 2010 är 75 och utfallet under 2008 uppgick till 77 enheter.

För detta kapitel är följande GRI-indikatorer relevanta:

- Indirekt ekonomisk påverkan EC 9
- Produktansvar PR 5
- Produkter och tjänster EN 26

Se även GRI-redovisningen på sidorna 117-121.

”Genom att varorna numera kommer från depån i Sundsvall har kunderna tillgång till hela Systembolagets sortiment. Det nya datasystemet gör också att vi ombud direkt ser om varan som kunden vill ha finns. Leveranstiden kan förhoppningsvis bli bättre. Som det nu är måste kunden göra sin beställning en dag tidigare än förut.”

*Anna-Maria Liss
Bingsjö Lanthandel, ombud för Systembolaget*

Kompetenta och engagerade medarbetare

Av samtliga parametrar som mäts är det Systembolagets medarbetare som får högsta betyget av kunderna i nöjdhetsmätningarna. Medarbetarna har kunskap om Systembolaget viktiga uppdrag och utbildas kontinuerligt till kunniga rådgivare inom områdena mat och dryck. Det uppskattas av kunderna.

Systembolaget har identifierat ett antal kärnvärden för verksamheten: omtanke, kunskap och inspiration. Dessa värden vägleder oss i vårt uppdrag, när vi utvecklar verksamheten, i ledarskapet och hur vi möter våra kunder och varandra.

Tydliga värderingar

Genom att visa *omtanke* visar vi också att vi bryr oss om. Vi visar respekt för varandra och för våra kunder. Vi säljer inte till vem som helst, till exempel inte till den som är under 20 år. Vi lockar inte in kunder i våra butiker och vi försöker inte sälja mer än vad kunden planerat att inhandla. Vår information är ärlig, saklig och märkesneutral. Systembolagets erbjudande finns i hela landet. Genom att lyssna och visa omtanke i ledarskap och gemenskap skapar vi också förutsättningar för att få motiverade medarbetare.

Kunskap är tillsammans med omtanke det som gör Systembolaget unikt. Vår kunskap finns i sortimentet, kvaliteten, i vår rådgivning, service och information. Kunskapen täcker både våra produkter, användning och risker med dem, och skapar därmed förutsättningar för våra kunder att göra medvetna val. Genom kunniga och välutbildade chefer och medarbetare vill vi också utveckla vår verksamhet.

Inspiration är att vi generöst delar med oss av vår kunskap, till våra kunder och varandra. Vi bidrar till god dryckeskultur genom att visa på goda smakupplevelser och bredden i sorti-

mentet, men också genom att inspirera till eftertanke och måttfullhet. Våra chefer har en viktig uppgift i att inspirera våra medarbetare att lära mer, att utvecklas och ta ansvar.

En förutsättning för ansvarsfull försäljning och nöjda kunder är kompetenta och engagerade medarbetare. Det måste vara attraktivt att arbeta i Systembolaget. Ledarskap, anställningsvillkor, arbetsmiljö, arbetsuppgifter och möjligheter till utbildning och utveckling är därför viktiga faktorer. Systembolagets sociala, miljömässiga och etiska ansvar utgår från de tre kärnvärdena samt utifrån våra etiska riktlinjer.

Olika roller kräver olika ansvar

Med syfte att uppnå bättre kundmöten har en tydlig ansvarsfördelning i Systembolagets butiker tagits fram. Varje medarbetare har en bestämd roll.

När en ny medarbetare anställts genomförs först ett samtal med butikschefen om den aktuella rollen och om Systembolagets uppdrag och ansvar. Därefter genomför medarbetaren en interaktiv introduktionsutbildning som avslutas med ett test av försäljningsreglerna.

Ständig kompetensutveckling

Att hela tiden utveckla butikschefens och medarbetarnas kompetens är avgörande för hur kunderna uppfattar butiken och Systembolaget. Under 2007 lanserades en ny strategi och nya arbetssätt för att åstadkomma detta. Denna går

under benämningen KORUS, Kompetens Och Roll Utvecklings System. Med KORUS möts alla medarbetare av ett gemensamt arbetssätt från att de rekryteras till dess att de väljer att lämna Systembolaget.

Av de 96 roller som definierats inom ramen för KORUS prioriteras idag rollerna i butik. Det gäller försäljarrollen och butikschefsrollen men även de så kallade plusrollerna, det vill säga de försäljare som har ett särskilt ansvarsområde i butiken. En personlig utvecklingsplan tas fram för varje medarbetare där det ska framgå vilken kunskapsstillförelse som behövs. En introduktionsutbildning ska genomföras av alla försäljare och butikschef.

En väsentlig del av chefernas verktyg blir ett systemstöd för kompetensförsörjning som upphandlades under hösten 2008. Systemet innehåller kompetenser, roller och mallar. Varje medarbetare kommer att ha en egen sida och läraktiviteter, och all dokumentation i kompetensarbetet kommer att knytas till individen. Detta kommer också att göra det möjligt för chefer att överblicka den faktiska kompetensen i den egna arbetsgruppen och jämföra den med behovet utifrån ambitionen i vår verksamhetsutveckling och vårt förbättringsarbete.

Projektet Lära gör översyn

För att stärka möjligheten för våra medarbetare att utvecklas inom de kompetenser och färdigheter som definierats i rollerna påbörjades under 2008 en översyn av Systembolagets kompetensutveckling. Projektet, som går under namnet Lära, har tre huvudsyften:

- att utveckla Systembolagets processer och rutiner för kompetensförsörjning
- att utveckla nya läraktiviteter
- att utveckla Systembolagets kompetensstyrning.

Ett lärande som hittills handlat mycket om *hur man gör* går till ett lärande som också ger förståelse för *varför man gör* det.

Fokus på kompetensarbetet

Under 2008 har Systembolaget arbetat fram en kompetensplan som bland annat ligger till grund för prioriteringen av läraktiviteter. Under året påbörjades också ett arbete med att utveckla ett kompetensnyckeltal för att kunna följa upp och mäta kompetensutvecklingen i organisationen.

Under hösten 2008 genomfördes en skräddarsydd CSR-utbildning för Systembolagets inköpare och kategoriansvariga.

Under 2009 planeras också en översyn av våra läraktiviteter för att säkerställa att sociala och miljömässiga frågor integreras i dessa.

Butikschefens ansvar

Butikschefen har det övergripande ansvaret för butikens verksamhet.

Under det första kvartalet 2008 höll varje butikschef ett så kallat FOKUS-samtal (Framtid Och Kompetens Utvecklings Samtal) med samtliga medarbetare i butiken. Samtalet är en utveckling av det tidigare medarbetarsamtal och ställer större krav på förberedelse och uppföljning samt utvärdering från både butikschef och medarbetare. Nöjda medarbetare ger nöjda kunder. Och ju högre kundnöjdhet desto bättre trivs medarbetarna i butiken. Områdeschefen genomförde ett eget FOKUS-samtal under samma period med sina butikschef.

Stort intresse för att arbeta inom Systembolaget

Rekrytering av butikschefer görs av områdeschefen tillsammans med personalavdelningen. Butikschefen ansvarar för rekrytering av övriga medarbetare i butiken.

Intresset för att arbeta i en systembutik som butikschef eller som försäljare är stort. Av de 63 butikschefer som rekryterades 2008 kom 81 procent (51) från den egna organisationen och 56 procent var kvinnor.

Stadig förbättring av NMI

Under 2008 ökade Nöjd-Medarbetar-Index (NMI) för andra året i rad med två enheter från 72 till 74 (betyg 0–100). Detta understryker den positiva utveckling vi haft sedan mätningarna inleddes 2002.

Positivt med utökade utvecklingsmöjligheter

De viktigaste delarna av NMI är personalens syn på utvecklingsmöjligheter och arbetsuppgifter samt deras syn på Systembolaget som helhet. Synen på att kunna gå vidare till nya roller inom Systembolaget stärks ytterligare och har ökat från 56 till 64 på två år. Samtidigt visar mätningarna åter på att arbetet med att fler i butiken ska ta ett tydligt ansvar och ha särskilda ansvarsområden ger positiva resultat. Helt i linje med detta resultat fortsätter Systembolaget därför att arbeta med att utveckla läroaktiviteter kopplade till ansvarsområden och organisationen i butik.

Fortsatt ökat förtroende för ledningen

Medarbetarna har ett högt och ökat förtroende för ledningen och uttrycker även att mål och vision är tydligt kommunicerade och att vi gemensamt arbetar mot dessa.

Tydliga mål och visioner

Medarbetarna ger höga värden i frågor om Systembolagets mål och visioner – ”att visioner och mål är tydligt kommunicerade”, ”de kan stå för mål och visioner” och att ”alla i Systembolaget arbetar mot samma mål”. Värdena för dessa delar är mycket högt jämfört med många andra

företag. En bidragande orsak till detta är de strukturerade och återkommande temamöten för företagsgemensamma frågeställningar och värderingsfrågor som genomförs i hela företaget samt återkommande dialogmöten mellan företagsledningen och butikscheferna.

Införande av årsarbetstid

I september 2007 kom Systembolaget och HTF/Unionen överens om ett kollektivavtal för införande av årsarbetstid. Parterna är fortfarande överens om att årsarbetstid ska införas. Överenskommelse har dock inte kunnat uppnås i frågan gällande hur införandet ska ske. Därför är frågan kring årsarbetstid uppskjuten på obestämd tid.

Gemensam sommarrekrytering

Kraven har skärpts betydligt vid sommarrekrytering. Under våren 2008 genomförde Systembolaget sin första samordnade sommarrekrytering. 196 butiker i 22 områden deltog i projektet. Cirka 11 000 ansökningar tyder på att Systembolaget är en mycket attraktiv arbetsgivare. Sammanlagt anställdes 189 sommarförsäljare.

Målet med projektet var att professionalisera rekryteringen av sommaranställda försäljare och underlätta rekryteringsarbetet för butikscheferna. Hela rekryteringsarbetet var webbaserat.

Framgången med en gemensam sommarrekrytering kombinerad med introduktionsutbildningen för sommaranställda visade sig även i våra nyckeltal. Ålderskontrollen för juli och augusti 2008 var tio enheter bättre än under juli 2007.

Ny alkohol- och drogpolicy

Under 2008 togs en ny policy för området alkohol och droger fram. Den ska ge våra medarbetare insikt i att vi är en riskarbetsplats samt ge våra

Systembolagets NMI är ett bra resultat, som står sig väldigt väl i förhållande till andra företag.

”Arbetet i butiken har blivit mer stimulerande sedan vi förändrade arbetssättet. Tydliga ansvarsområden har gjort att man känner sig delaktig på ett annat sätt än tidigare. Genom att alla är engagerade jobbar vi bättre ihop. Vi är också mer öppna för förslag och förändringar.”

*Dennis Dorsander
Försäljare i Salabutiken*

chefer och medarbetare vägledning i hur vi arbetar med alkohol- och drogfrågor.

Jämställdhet och mångfald

Systembolaget ska verka för jämställdhet mellan könen, vilket innebär lika rätt för kvinnor och män i fråga om arbete, arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter. Etnisk mångfald mäts regelbundet. Vår övergripande målsättning vad gäller etnisk mångfald är att ha en personalsammansättning som speglar våra kunder och samhällets befolkning i arbetsför ålder. Våra mätningar visar att vi fortfarande har en bit kvar innan personalsammansättningen speglar samhället i övrigt men att utvecklingen går åt rätt håll.

Målet för jämställdhet på väg att uppnås

Systembolaget arbetar för att öka antalet kvinnor på chefsbefattningar. Andelen kvinnliga butikschefer har ökat från 34 procent 2000 till 48 procent 2008. Målet är minst 50 procent kvinnliga butikschefer 2009.

Lönekartläggningar har genomförts på alla medarbetare och för alla tjänster på huvudkontoret och i butikerna. Av kartläggningarna framkom det att det fanns få skillnader som beror på kön. Löneskillnader som ligger utanför normal variation, och inte kan förklaras med särskilda faktorer, ska åtgärdas snarast möjligt.

Oförändrad personalomsättning

Personalomsättningen är i stort sett oförändrad jämfört med 2007. Liksom tidigare är den största omsättningen bland våra försäljare med låg veckoarbetstid. Dessa kombinerar ofta arbete på Systembolaget med studier.

Nya aktiviteter inom arbetsmiljö och hälsa

Systembolaget bedriver sedan många år ett aktivt arbete för att förebygga ohälsa. Arbetet har bidragit till att vi idag har en minskad sjukfrånvaro och en generellt sett mycket bra arbetsmiljö.

Nära 60 procent av de tjänster som köps av företagshälsovården är av förebyggande natur.

Minskad sjukfrånvaro

Under 2008 minskade den totala sjukfrånvaron till 5,9 procent från 6,1 procent 2007.

En ny process för hantering av rehabilitering och sjukfrånvaro har presenterats. Processen är anpassad till Försäkringskassans förändrade sätt att jobba med rehabiliteringskedjan.

Den nya processen lägger stor vikt vid att linjecheferna så snabbt som möjligt agerar vid sjukskrivningar som drar ut på tiden. Rehabiliteringsprocessen påbörjas redan efter tre veckors sjukfrånvaro. A och O är en tät kontakt mellan den sjuke och närmaste chef.

Parallellt med de nya rutinerna för att hantera sjukfrånvaro genomförs en genomlysning av alla pågående långa sjukskrivningar. Målet är att utreda alla möjligheter till återgång i arbetet. Även i detta arbete blir närmaste chef en nyckelperson för ett framgångsrikt arbete.

Utveckling av hälsovården

Det avtal om samarbete inom företagshälsovård som tecknades med Previa 2006 har utvecklats under 2008. Ett särskilt fokus har lagts på att hantera långtidssjukskrivningar med de utredningstjänster som Previa kan erbjuda för att effektivisera rehabiliteringsarbetet.

Arbetet med hälso- och funktionsprofiler fortsätter. Sammanställningar av resultaten från hälsoprofilerna visar att personalen vid Systembolaget generellt sett har en god hälsa.

Arbetsmiljödagen 2008

Alla chefer och skyddsombud, cirka 800 personer, gick en utbildning inom området alkohol och droger. Externa experter på missbruksfrågor delade med sig av sina kunskaper inom området under ett antal dagar. I samband med denna aktivitet presenterades också den nya policyn för alkohol- och droger.

Förbättrad rapportering av tillbud

Det finns statistik sedan 2001 om alla olika tillbud som uppstått i butikerna och rapporterats.

Drygt hälften av tillbuden har handlat om stökiga kunder. Tillbudsrapporteringen har förbättrats under året. Alla anmälda tillbud sammanställs och diskuteras med skyddskommittén vid regelbundna möten.

Fastlagda etiska värderingar

På Systembolaget gäller följande grundläggande etiska värderingar och principer som slogs fast 2004:

”Systembolagets företagskultur skapas i mötet mellan ansvarsmedvetna ledare och medarbetare och bygger på respekt för människans värde och värdighet, öppenhet och ärlighet.”

”Alla medarbetare är representanter för företaget och ska, såväl i arbetet som på fritiden, uppträda på ett professionellt sätt, ha en hög personlig integritet och inte påverkas på ett otillbörligt sätt.”

Personaldirektören är ansvarig för arbetet med grundläggande etiska värderingar och regler för externa kontakter. I detta arbete har hon stöd av en etikgrupp bestående av sex personer från olika delar av företaget, inklusive den etiska rådgivaren som är en butikschef med högt förtroende i organisationen.

Ständig dialog om etik

Etiska frågeställningar ingår i de årliga medarbetarsamtalen mellan chefer och medarbetare. För alla nya chefer inom Systembolaget ingår ett samtalsdygn om etik och värderingar inom ramen för utvecklingsprogrammet. I internutbildningen ingår också Systembolagets etik som en naturlig del. Dessutom tas frågor om etik och värderingar upp vid rekrytering.

Under 2008 har alla chefer, från butikschef till företagsledning, träffats i sina respektive chefsgrupper för samtal som berör etiska frågeställningar och ledarskapet. Alla chefsgrupper ska hålla etikdialoger två gånger per år. Under 2008 genomfördes totalt 48 etikdialoger.

Etisk rådgivare

I april 2005 utsågs en etisk rådgivare inom Systembolaget. Uppdraget är att ge medarbetare råd i etiska frågor och att ta emot information om eventuella brott mot företagets riktlinjer, så kallad whistle blowing. Medarbetare som vänder sig till den etiska rådgivaren är garanterade anonymitet. Under 2008 inkom fem frågor till den etiske rådgivaren.

Riktlinjer för etiskt arbete

Till stöd för det etiska arbetet finns följande särskilda regler, som alla chefer inom företaget har ansvar för att gå igenom och regelbundet diskutera med sina medarbetare:

- externa kontakter
- bisysslor
- representation
- arbetsrättsliga åtgärder vid överträdelser
- att fråga om råd och slå larm.

Tydliga regler för att förhindra korrupcion

Reglerna för externa kontakter innebär bland annat att kontakter med leverantörer av alkoholdrycker ska skötas av personal på verksamhetsområdet Varuförsörjning. Butikspersonalens kontakter är begränsade till studiebesök från producenter i butik eller besök hos producenter i utbildningssyfte. Besöken ska ske under kontrollerade former. Någon kontakt från leverantörernas sida med butikspersonal i försök att påverka dem att på olika sätt favorisera enskilda varor är inte och har aldrig varit tillåten.

Alla nyanställda vid Systembolaget får information om reglerna för externa kontakter och får underteckna ett intyg att man har tagit del av reglerna. Med början 2009 kommer alla chefer att årligen få underteckna att de tagit del av reglerna i samband med sitt medarbetarsamtal, det så kallade FOKUS-samtalet. Alla medarbetare kommer att årligen få tydligare frågor kring reglerna för externa kontakter i samband med sina FOKUS-samtal.

De etiska frågorna tas upp i olika sammanhang inom företaget för att hålla diskussionen och medvetenheten om etiken levande.

Under 2008 har 29 butiker genomfört en utbildning med frågor och diskussion kring reglerna för externa kontakter och då fått tillfälle att repetera reglerna. Utbildningen ska genomföras för alla anställda från och med nästa år.

Totalt genomförde 48 chefer (11 procent av alla chefer i Systembolaget) och 1 366 andra medarbetare (32 procent av alla medarbetare utan chefsposition) en särskild utbildning i Systembolagets regler för externa kontakter under 2008.

Systembolaget har i ett fall under 2008 agerat mot en anställd med anledning av reglerna för kontakter med leverantörer. Den anställde har varslats om uppsägning med anledning av att ha tagit emot varugåvor i strid mot företagets regler om leverantörskontakter. Den aktuella leverantören kontaktades och vidtog åtgärder med anledning av händelsen.

Systembolaget har också kontaktat en leverantör med anledning av att reklamartiklar hade delats ut i samband med leveranser till butik.

Åtalade dömdes

Tio tidigare butikshefer i Systembolaget ställdes till svars för mutbrott av Stockholms tings-

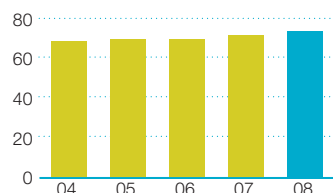
rätt 9 april 2008. Alla åtalade dömdes. Åtalet väcktes i februari 2005 för brott som begåtts under tiden 2000–januari 2003. Detta var den sista av sex processer i tingsrätt i åtalet. Sammanlagt åtalades 77 personer som varit anställda på Systembolaget för mutbrott. Av dessa fälldes 75 personer och två friades i tingsrätt under åren 2005–2008. 14 personer från tre leverantörsföretag åtalades för bestickning i samma åtal varav nio fälldes i tingsrätt och fem friades.

Risikanaly

Företagsledningen genomförde under vintern 2006/2007 med hjälp av externa konsulter en till 100 procent* koncernövergripande riskanalys som bland annat identifierade korruptionsrisker. Riskanalysen bedöms fortfarande vara giltig och utgör en grund för att, inom ramen för internrevision, kunna fokusera granskning inom de mest kritiska riskområdena. Utifrån riskanalysen genomfördes under 2007 och 2008 granskning samt uppföljning med inriktning på korruptionsrisker.

Facit 2008

Nöjd-Medarbetar-Index 2004–2008

Nöjd-Medarbetar-Index mäter hur nöjda medarbetarna är med Systembolaget som arbetsgivare. Medarbetarnas svar, som anges på en skala från 1–10, omräknas till ett tal mellan 10–100. Målet för 2010 är 73 och utfallet under 2008 uppgick till 74 enheter.

För detta kapitel är följande GRI-indikatorer relevanta:

Anställningsförhållanden och arbetsvillkor	LA 2 LA 14 (LA 1) (LA 4)
Samhälle	SO 2 SO 3 SO 4

Se även GRI-redovisningen på sidorna 117–121.

* Se GRI-bilagan till Ansvarsredovisningen 2008 på systembolaget.se.

”Allt handlar om ett bra varuflöde, från order till upplockning på hyllan. I dag lägger vi alldeles för mycket tid på att pricka av varorna som kommer till butiken. Den hanteringen kommer att bli bättre när fler leverantörer övergår till elektronisk leveransavisering. Och då får vi ännu mer tid för kunden.”

*Magnus Jacobsson
Butikschef på Eurostop i Halmstad*

En ansvarsfull leverantörskedja

Systembolagets dryckesleverantörskedja är en central del i vår strävan att säkerställa att de drycker vi säljer i våra butiker är producerade under ansvarsfulla förhållanden. Dryckerna ska också möta kundernas kvar och förväntningar när det gäller kvalitet, utbud och prisvärdhet.

Under 2008 utarbetade och enades Systembolaget och de nordiska alkoholmonopolen i Norge, Finland, Island och Färöarna om en gemensam strategi och handlingsplan för en ansvarsfull dryckesleverantörskedja. Arbetet är ett av fokusområdena för Systembolagets sociala och miljömässiga arbete under de närmaste fem åren som definierats utifrån den genomförda CSR-riskanalysen*.

En huvudaktivitet är att föra en dialog med våra dryckesleverantörer i syfte att öka engagemang och ansvar. Strategin bygger på en gemensam uppförandekod som utgår från Global Compacts tio principer. Den beskriver hur vi och våra leverantörer ska agera i det dagliga arbetet vad gäller arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, miljö och korruption. Under hösten har de nordiska inköparna utbildats i dessa frågor.

Samtal med leverantörer under 2008

Under året har fem pilotdialoger genomförts med olika dryckesleverantörer. Syftet var att lära mer inför 2009 års leverantörsdialoger genom att få ökad förståelse för hur leverantörerna arbetar med sociala och miljömässiga frågor och vilka förväntningar de har på Systembolaget inom detta område. Det som framkom är att leverantörerna välkomnar tydliga krav från Systembolaget bland annat eftersom det hjälper dem att i sin tur ställa krav på sina leverantörer.

Från leverantör till butikshylla och kund

Systembolagets inköpsrutiner innebär att ett stort antal leverantörer får tillträde till marknaden, och att marknaden är öppen även för små leverantörer och producenter. Det är kvaliteten som avgör, inte storleken på leverantören eller leverantörens ekonomiska styrka. På det här sättet säkerställer vi en konkurrens mellan produkter och mellan leverantörer. Under 2008 lanserades 1 828 nyheter och antalet aktiva leverantörer var 363.

Årlig sortimentsstrategi är grunden

Inköpsprocessen börjar med en omfattande analys av försäljningen och marknadsutvecklingen i Sverige samt av trender och utvecklingen internationellt. Systembolaget gör också ett stort antal kundundersökningar. Allt sammanställs årligen i ramverket för sortimentet.

Stort antal offerter hämtas in

Med utgångspunkt i det övergripande ramverket utformas kategoristrategier som ligger till grund för den lanseringsplan som två gånger per år skickas ut för att informera leverantörer om vilken inriktning kommande offertförfrågningar kommer att ha. En offertförfrågan specificerar bland annat typ av produkt, ursprung, prisklass och smakprofil. Samtliga registrerade leverantörer, 688 stycken, har tillgång till offertförfrågan och bjuds in att svara med offerter. Bland korrekta offerter görs ett urval av produkterna och prover begärs in. Under 2008 fick Systembolaget

En samordnad leverantörsdialog, uppföljning och omvärldsbevakning är viktiga steg i vår ambition att verka för ett ökat ansvarstagande i hela dryckesleverantörskedjan inom ramen för Global Compacts principer.

*Se GRI-bilagan till Ansvarsredovisning 2008 på systembolaget.se

in 16 472 offerter och provade 10 642 produkter. Dessutom inkom 6 388 offerter till det exklusiva sortimentet varav 1 938 köptes in.

Provningspanel avgör urvalet

Varuproverna för varje offertförfrågan provas av en provningspanel. Panelen provar blint, det vill säga de ser bara proverna upphälda i provningsglas utan information om märke, leverantör eller producent. Panelen bedömer produktens kvalitet i förhållande till dess ursprung, pris och smakbeskrivning i offertförfrågan. Den produkt som får högst betyg köps in.

Efter att inköpsbeslutet är fattat provas inköpt produkt också av en kompletterande karaktäristikprovningssgrupp som är specialiserad på att beskriva varorna. Beskrivning av smak och doft samt klockvärden, för till exempel friskhet och sötma som finns på hyllkantsetiketter och på webbplatsen, är baserad på deras gemensamma bedömning. Slutligen inbjuds svenska dryckesskribenter att kostnadsfritt prova alla nyheter och alla viner som får ny årgång strax innan de börjar säljas i butik.

Flera vägar in

Det finns ytterligare två vägar in i det fasta sortimentet, förutom inköp efter offertförfrågan. En av dem är inköp efter beslut av en oberoende konsumentpanel. Systembolaget köper in 20 procent av de planerade lanseringarna i det fasta sortimentet efter beslut av konsumentpanelen. En annan väg är kvalificering via beställningssortimentet, vilket innebär att om artikeln uppnått en viss försäljningsvolym i beställningssortimentet kvalificerar det produkten för försäljning i det fasta sortimentet.

Inköpare följer upp kvaliteten

Det är viktigt att samma produkt som vann offertprovningen också levereras till butikerna.

Detta säkerställs sensoriskt av inköparna som jämför ett butiksprov med det referensprov som sparats efter offertprovningen. Att kvalitet och stil överensstämmer med vad som efterfrågades i den ursprungliga offertförfrågan kontrolleras sedan även efter tre månader och ett halvår efter lanseringen, samt därefter årligen eller när produkten byter årgång.

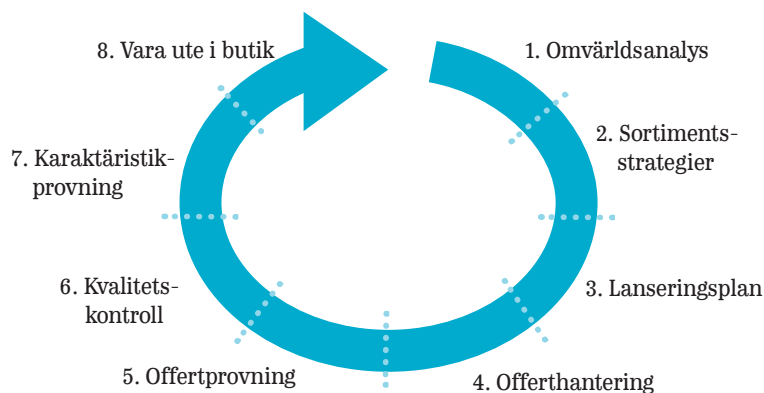
Förebyggande analys i eget laboratorium

Systembolagets laboratorium i Jordbro, utanför Stockholm, är ackrediterat och kontrollerar att kvaliteten på dryckerna stämmer överens med vad som köpts in. Det är ett viktigt komplement till den sensoriska kvalitetsuppföljningen. Alla nyheter analyseras före lansering och det fasta sortimentet kontrolleras därefter en gång per år.

Analysarbetet är förebyggande. Leverantörer och producenter vet att Systembolaget genomför omfattande sensoriska och kemiska kontroller av såväl nya lanseringar som det befintliga sortimentet.

Laboratoriet utvärderar dessutom reklamationer som rör produkterna och samarbetar med de nordiska monopolen, vin- och spritimportörer, Livsmedelsverket, Jordbruksdepartementet och ackrediteringsinstitutet Swedac.

Runt 3 000 prover passerar laboratoriet årligen. Analyserna som görs kontrollerar även att

produkterna uppfyller gällande lagstiftning och att innehållet stämmer överens med vad som står på etiketten.

Butikssortiment och leverans

Storlek och sammansättning på sortimentet i varje butik beslutas centralt. Beslutet görs märkesneutralt och baseras framför allt på butikens försäljning, men också på varje enskild butiks unika förutsättningar: kundstruktur, antal butiker på orten samt ortens geografiska läge och storlek. De mest efterfrågade artiklarna i hela landet, cirka 450 stycken, finns i alla butiker. Till det kommer nyheter och butikens lokalt valda artiklar. Den minsta butiken har cirka 540. Butiken får varje dag automatiskt ett orderförslag. Förslaget baseras på artikel- och butiksunik försäljningsstatistik, prognos för försäljningsutvecklingen, aktuell lagersituation per artikel och distributionsschema per butik och distributör.

Uppföljning av logistiken

Systembolagets logistiker arbetar löpande med planering av leveranser till butik. För att butiksarbetet ska vara rationellt är det viktigt att leveranserna kommer på utsatt tid och att varorna är lastade på ett bra sätt. De olika distributörerna får sedan oktober 2008 rapporter på hur väl leveranstider följs och vilka butiker som eventuellt drabbas av dålig tidspassning. Rapporterna kompletterar det sedan tidigare använda elektroniska incidentsystemet för att ge distributörerna en snabb återkoppling på andra problem med leveranserna.

Krav på rikstäckande leveranser

Systembolagets köp från leverantörerna inkluderar leverans till alla systembutiker. Varje leverantör måste därför ha en rikstäckande distributionslösning för snabb och säker leverans. Leverantörerna distribuerar i egen regi eller använder extern distributör. Under 2008 var det drygt tio rikstäckande distributörer som levererade till Systembolagets butiker. Hälften av dessa distribuerade framför allt sina egna va-

ror, medan den andra hälften var externa distributörer som anlitas av övriga leverantörer.

Färre leveranstillfällen med större omfång leder till ett rationellare arbetssätt i butikerna och är därför bra ur miljösynpunkt. För att begränsa antal leveranstillfällen har vi uppmuntrat de olika distributörerna att utnyttja en och samma transportör. De större distributörer som samordnat sina leveranser har reducerat antalet leveranstillfällen till butikerna med cirka 25 procent sedan 2006.

Två varudepåer för snabb service

Systembolaget erbjuder kunder att i varje enskild butik beställa varor ur hela det omfattande fasta sortimentet. För att säkerställa denna service har vi två varudepåer, en i Örebro och en i Sundsvall, som levererar kundunika plockbeställningar. Depån i Sundsvall är ny och öppnade i mars 2008.

Distributionen och arbetssättet är uppbyggd kring fördelningen av landet mellan de båda depåerna av miljö- och ekonomiska skäl.

Centraliserade leveranser till ombuden

Under 2008 har vi utvecklat ombudsverksamheten. Nu kan kunderna som handlar hos Systembolagets 511 ombud välja ur hela vårt fasta sortiment. Den ökade valfriheten är möjlig tack vare att ombuden nu får sina leveranser från de två varudepåernas större sortiment istället för som tidigare från närmaste butik. Leveranstiden varierar mellan en och två dagar från sista beställningstidpunkt hos ombuden.

Leveranser av torra varor

Systembolagets inköp delas in i två huvudgrupper. Våta varor motsvarar leveranser från dryckesleverantörer. Torra varor avser allt från presentförpackningar till butiksinnredning, arbets hjälpmedel och byggentreprenader. Systembolagets 100 största leverantörer av torra varor står för 80 procent av utgifterna för de torra varorna.

I samband med ett urval upphandlingar under 2008 har vi ställt krav inom områdena

Under 2008 levererade varudepåerna 2 617 831 artiklar via 414 168 beställningar till butik och ombud.

”Som spritproducent anser vi oss ha ett mycket stort socialt ansvar. Vi tycker därför att det är viktigt att alla i leverantörskedjan också aktivt arbetar med miljömässigt och socialt ansvar. Systembolaget som kommersiell partner står för en heltäckande och professionell leverans till kunden, som alltid sätts i fokus.”

*Staffan Liss
Vd. för Diageo Sweden AB,
en av Systembolagets leverantörer*

arbetsvillkor samt hälso- och säkerhetsföreskrifter. Därutöver har vi ställt krav inom områdena fackföreningsfrihet och barnarbete vid upphandling av presentpåsar och presentkartonger. Under 2009 ser vi över CSR-kravställningen på våra så kallade torra leverantörer.

**Nyckeltal,
Lagena Distribution**

	2007	2008
Volym, antal kולי	8 643 138	8 693 761
Omsättning, TSEK	314 708	342 438
Årets resultat, TSEK	7 929	-15 000

Distribution via Lagena

Systembolagets dotterbolag, Lagena Distribution AB, utför transporter av alkoholhaltiga drycker i landet. Lagena verkar i konkurrens med övriga oberoende distributörer och distribuerar alkoholdrycker från producenter världen över till restauranger, grossister och Systembolagets butiker. Under 2008 distribuerade Lagena cirka 83 miljoner liter drycker vilket motsvarar cirka 19,9 procent av de drycker som Systembolaget sålt under samma år.

Liten volymökning

Lagenas resultat uppgick 2008 till -15 miljoner kronor. Volymen mätt i kollin ökade med en procent jämfört med 2007. Under 2008 har Lagena tecknat avtal med 14 nya kunder och har tillsatt resurser för att ytterligare bearbeta marknaden. Samtidigt har konkurrensen ökat vilket har lett

till att Lagena förlorat tre av sina kunder.

Ny struktur för stärkt konkurrenskraft

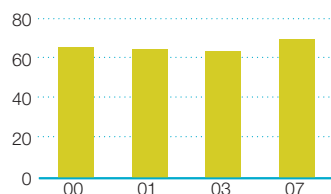
Ett företagsövergripande åtgärdsprogram pågår för att stärka arbetsprocesser och kvalitetssäkrade varuflöden i Lagena. Inom områdena lagerkapacitet, varuflöden och produktivitet har analys och utvärdering av potentiella förbättringar och effektiviseringar genomförts under 2008. De ligger till grund för det effektiviseringsarbete som kommer att bedrivas under 2009. Lagenas nya struktur innebär en rationalisering med cirka 40 personer och en förstärkning av organisationen med en ny ekonomichef och en ny logistikchef.

Samdistribution

I syfte att möta Systembolagets strävan att begränsa antalet leveranstillfällen har projektet för samdistribution satts i drift under 2008 som lett till att ytterligare kunder har kommit till Lagena. De positiva effektivitets- och miljömässiga effekter som skapas genom att konsolidera Lagenas leveranser med andra kunders är betydande.

Facit 2008

Nöjd-Leverantörs-Index

Nöjd-Leverantörs-Index mäter hur nöjda Systembolagets leverantörer är med relationen till och servicen från Systembolaget. Undersökningen genomfördes senast 2007 och fick då 70 som utfall.

För detta kapitel är följande GRI-indikatorer relevanta:

Mänskliga rättigheter HR 2

Se även GRI-redovisningen på sidorna 117-121.

”Att arbeta för en hållbar leverantörskedja känns oerhört viktigt! Vi har inlett ett unikt samarbete med våra nordiska grannar eftersom vi tror att vi tillsammans kan agera ännu kraftfullare. Framgången går via en fördjupad dialog med våra leverantörer och det arbetet startar under 2009.”

*Sara Norell
Inköpschef i Systembolaget*

Ett löpande miljöarbete

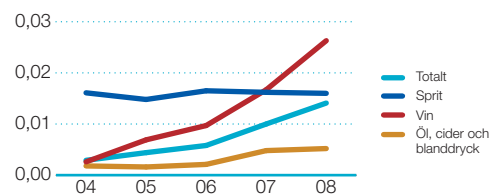
Systembolaget inriktar sitt miljöarbete på att reducera miljöpåverkan inom de områden som ger störst påverkan. Genom att lansera fler ekologiska produkter, välja de byggmaterial som är bäst för miljön, effektivisera energiförbrukningen, uppmuntra till samdistribution och undvika att lägga restprodukter på deponi ska miljöpåverkan minskas. Ett gott exempel är att Systembolaget under 2008 fortsatte att köpa in endast el märkt med Bra miljöval.

Det strategiska miljöarbetet på Systembolaget utförs av miljögruppen som består av representanter från olika delar av verksamheten. Miljögruppen arbetar löpande med de fem fokusområden som enligt en genomförd miljöutredning anses ha störst påverkan på miljön:

- Ekologiskt odlade produkter
- Byggmaterial
- Energiförbrukning
- Transporter
- Restprodukthantering

Systembolagets kunder har enligt de undersökningar som görs tydliga förväntningar på företagets miljöarbete. De områden som främst nämns är återvinningsmöjligheter, ekologiska produkter samt miljövänliga transporter.

Försäljningsandel ekologiska produkter, liter

Ökad efterfrågan på ekologiska produkter

Ekologisk odling är mer energieffektiv, främjar biologisk mångfald och minskar näringsläckaget jämfört med konventionell odling. Genom att erbjuda en ökad andel ekologiska produkter kan Systembolaget bidra till minskad miljöpåverkan. Men det räcker inte med att produkterna är eko-

Systembolagets miljöpolicy

Systembolagets miljöpolicy ska överträffa kundernas förväntningar genom att ständigt utveckla sortiment, kunnande, service och ansvar vid försäljning av alkoholdrycker. Vi följer aktuell lagstiftning och arbetar med ständiga förbättringar för att minska vår miljöpåverkan. Vårt miljöarbete är inriktat på att utifrån en god kundservice:

- erbjuda ett ekologiskt dryckessortiment
- verka för butiker byggda av miljöanpassade material och med effektiv energianvändning
- minska miljöpåverkan från transporter.

Kretsloppstänkande och ett förebyggande miljöarbete ska känneteckna vår verksamhet. Därigenom bidrar Systembolaget till ett långsiktigt hållbart samhälle.

logiskt odlade, de måste vara konkurrens-
mässiga också när det gäller kvaliteten.

De ekologiska produkter som säljs av Systembolaget uppfyller EU:s krav på vad som är ekologiskt odlat. Det innebär att odlingen har skett utan kemiska tillsats- och bekämpningsmedel och utan konstgödsel. För vinodling är viss användning av kopparsulfat och svaveloxid tillåtna även vid ekologisk odling.

Försäljningen av ekologiska produkter fortsätter att öka och uppgick till 1,41 (1,0) procent av den totala försäljningen 2008. Se diagram "Försäljningsandel ekologiska produkter".

Efterfrågan på ekologiska drycker är fortsatt hög vilket innebär att fler produkter har köpts in. Systembolagets målsättning var att ha 50 ekologiska artiklar i sortimentet i slutet av 2009. Det uppnåddes redan hösten 2008. Vi kommer ändå att fortsätta att komplettera det ekologiska erbjudandet eftersom efterfrågan ökar. Målsättningen är att det ska finnas 60 artiklar i det fasta sortimentet i slutet av 2009. Alla butiker lagerför i dagsläget (dec 2008) minst 14 (12) ekologiska artiklar. Under 2008 lanserades 37 (20) nya ekologiskt odlade artiklar, 11 (3) i det fasta sortimentet och 26 (17) i det tillfälliga sortimentet.

Systembolaget arbetar aktivt med att stärka det ekologiska sortimentet och ser positivt på att leverantörer ställer om till ekologisk produktion. Det bör tilläggas att även viner utan ekologisk märkning kan vara ekologiskt odlade.

Användning av rekommenderade byggmaterial

Ombyggnaden av Systembolagets samtliga butiker till självbetjäning leder till miljöpåverkan. Val av byggmaterial som inredning, utrustning och färg är en av de mest betydande miljöaspekterna. För att minska påverkan används mate-

rial som rekommenderas ur miljösynpunkt. Endast nio olika material av totalt 200, som vissa mattor och armaturer, har inte denna rekommendation. Kontinuerlig utvärdering sker av de material som fortfarande har högre påverkan på miljön med syfte att ersätta dem när det är möjligt. Utvärderingen baseras förutom på miljöbelastning även på kriterier som kvalitet, funktion och städbarhet.

Effektivare energiförbrukning

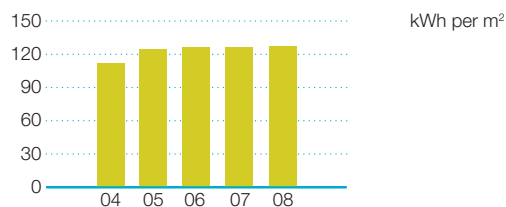
Energiförbrukning är en betydande miljöaspekt med stor påverkan på klimatet.

Ombyggnaden av butiker till självbetjäning medför en ökning av energiförbrukningen. Anledningen är ett större behov av belysning vilket i sin tur också leder till ett ökat behov av klimatanläggningar. Systembolaget undersöker löpande möjligheter till en effektivare energiförbrukning.

Under 2008 uppgick förbrukningsel till 127 (127) kWh/m² i Systembolagets butiker. (Se diagram "Elförbrukning i butik"). Den totala förbrukningen av förbrukningsel för butikerna* uppgick till 25 559 MWh.

Elförbrukning i butik

*Se GRI-bilagan till ansvarsredovisningen 2008 på Systembolaget.se

För Systembolagets koncern uppgick elförbrukningen till 29 707 MWh. Elförbrukningen har resulterat i utsläpp av 137 ton koldioxid.

Den el som Systembolaget valt att köpa in under 2008 är märkt med Bra miljöval, det vill säga sol, vind, vatten och biobränsle. Genom att välja el märkt med Bra miljöval har Systembolaget minskat sin miljöpåverkan. Koncernens elförbrukning bestod av vattenkraft (86%) och biobränsle (5%). För nio procent föreligger ingen uppgift om ursprung.

Systembolaget har under året tittat på möjliga energibesparingar i form av LED-armaturer i hyllkantsbelysningen. Utfallet är positivt och beslut har tagits om att gå vidare och utreda det energisnåla alternativet som också är återvinningsbart till 100 procent.

Samdistribution ger miljöfördelar

Utsläpp från transporter är en miljöaspekt som ger stor klimatpåverkan. Den största delen av Systembolagets transporter sker vid den ordinarie leveransen av varor till butik.

Systembolaget kan idag inte mäta miljöeffekten av koncernexterna transporter eftersom varorna köps in med leveransen inräknad. Leverantörerna anlitar själva och ställer krav på distributörerna.

Under de senaste åren har Systembolaget fört en dialog med distributörerna om fördelarna med samdistribution. Tre stora distributörer har under 2008 genomfört samdistribution i större delen av landet, vilket har lett till minskad miljöpåverkan med 2 500 ton koldioxid. Det motsvarar 373 villors energiförbrukning under ett år.

Från Systembolagets varudepåer i Örebro och Sundsvall transporteras varor som kunder beställt utöver den egna butikens sortiment samt via Systembolagets ombud. En liten del av transportererna sker också mellan systembutiker. Eftersom Systembolaget ansvarar för den distributionen kan miljöbelastningen mätas. Under 2008 uppgick utsläppen av dessa transporter till 707 ton koldioxid.

Koncernens direkta utsläpp av koldioxid härrör från dotterbolaget Lagenas distribution med egna bilar. Utsläppen under 2008 uppgick till 362 ton.

Miljöinriktad resepolicy

Systembolaget uppmanar i sin resepolicy medarbetarna att vid tjänsteresor välja det alternativ som ger minst miljöpåverkan. Det betyder att tåg ska väljas framför flyg och bil. När hyrbil används ska helst miljöbil väljas.

Under 2008 har Systembolagets personal åkt 138 121 (140 099) mil med tåg, 231 441 (256 945) mil med flyg, 24 775 (20 615) mil med hyrbil och med flygbuss, Arlanda Express och flygtaxi 11 540 (10 971) mil. Utöver detta tillkommer resor med taxi 2 708 mil samt 163 974 mil med tjänstebil. Egen bil i tjänsten uppgick till 128 771 mil.

Koncernens totala utsläpp av koldioxid med anledning av personaltransporter uppgick till 1 677 ton.

Effektiva miljöstationer i butik

Det bästa alternativet ur miljösynpunkt är att återanvända och återvinna, det sämsta alternativet är att lägga avfall på deponi. Miljöstationerna i Systembolagets samtliga butiker har

under året samlat in 7 008 (5 752) ton wellpapp, 168 (157) ton papper och 301 (274) ton mjukplast. Övriga fraktioner i butikernas miljöstationer består av glas, lysrör, batterier, lampor, elektronik, metall, färgtoner och brännbart avfall.

Medarbetarna i Systembolagets butiker är bra på att källsortera restprodukter. Under 2008 hamnade endast 0,4 (0,3) procent av restprodukterna på deponi. Se diagram "Fördelning hantering av avfall från butiker".

Koncernens totala avfallsmängd, exklusive hushållsavfall, uppgår till 8 766 ton varav 10 ton klassificeras som farligt avfall. 8 273 ton har återvunnits (varav 92% well, 2% papper, 1% glas och 5% mjukplast), 342 ton komposterats, 115 ton energiåtervunnits, 28 ton deponerats och 8 ton sorterats som övrigt avfall (lysrör, lampor och batterier).

Returförpackningar

Systembolaget tar emot returglas och backar i butikerna eller i intilliggande dagligvaruhandel, med vilka överenskommelse om återtagning finns. Att återtagning av burkar och PET-flaskor sker i övrig handel beror på att medverkan av

Systembolaget inte bedöms öka den totala återtagningsgraden.

Fragmenteringsanläggning

I Jordbro utanför Stockholm har Systembolaget en fragmenteringsanläggning som tar hand om reklamerade varor genom att separera innehåll och förpackning. Anläggningen har under året destruerat 359 (332) ton glas, 572 (479) ton boxar (brännbart) och 17 (30) ton aluminiumburkar vilket resulterat i 688 (647) kubikmeter vätska. Både förpackningarna och vätskan får nya användningsområden.

Effektiv återanvändning

Både förpackningarna och vätskan från vår fragmenteringsanläggning får nya användningsområden:

- Det krossade glaset används vid tillverkning av isoleringsmaterial.
- Aluminiumburkarna transporteras till smältverk och används i exempelvis bil- och byggindustrin.
- Vätskan neutraliseras och släpps ut i spillvatensystemet, där den gynnar de biologiska

Fördelning hantering av avfall från butiker, procent

	2005	2006	2007	2008
Materialåtervunnet	97,4	99,0	99,0	98,3
Energiutvinning	0,5	0,5	0,6	1,2
Deponi	0,7	0,4	0,3	0,4
Övrigt*	1,5	0,1	0,1	0,1
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0

* Fördelningen avser den del av butikernas avfall som hämtas av vår samarbetspartner för restprodukthantering. Idag vet vi inte hur mycket den totala mängden är eftersom hushållsavfallet tas omhand av respektive kommun.

bäddarna i reningsverket. Alternativa användningsområden för vätskan har utretts och möjligheter finns för att kunna framställa biogas av den. Biogasen kan sedan till exempel användas till att värma bostadshus. Systembolaget hoppas kunna utnyttja denna möjlighet i framtiden.

- Boxarna klassas som brännbart avfall och skickas till förbränning samt energiåtervinning.

Bärkasse av återvunnen plast

Som ett led i miljöarbetet och kretsloppstänkande är vår miljöbärkasse tillverkad av 90 procent återvunnen plast, varav 60 procent är återanvänd polyeten och 30 procent är fabrikkspill. Att använda en stor andel återvunnen plast minskar vår miljöpåverkan avsevärt jämfört med att använda nyråvara som förbrukar mycket energi vid tillverkning. Vi använder vattenbaserad tryckfärg vilket är bra ur miljösynpunkt.

Facit 2008

Systembolagets miljömål för 2009

- Öka antalet ekologiskt odlade produkter i fasta sortimentet till 60 stycken.
- Lansera minst en ekologiskt odlad produkt vid varje lanseringstillfälle, det vill säga vid ordinarie lanseringar som är både fasta och tillfälliga.
- Minska antalet material i Butiksprogrammet som inte rekommenderas ur miljösynpunkt till fem stycken.
- Mängden restprodukter från butik som läggs på deponi ska vara högst 0,5 procent.

För detta kapitel är följande GRI-indikatorer relevanta:

Energi	EN 4
Utsläpp till luft och vatten	EN 16 EN 17 EN 18 EN 22
Produkter och tjänster	EN 26

Se även GRI-redovisningen på sidorna 117-121.

”Vi har redan nått våra mål för ekologiskt odlade produkter som är ett av våra fokusområden. Eftersom vi ser en fortsatt ökad efterfrågan har vi satt upp nya mål. Inom transporter och energiförbrukning arbetar vi vidare och har planerat aktiviteter för kommande år som kan innebära minskad miljöpåverkan.”

*Catharina Hamsten
Logistiker och miljösamordnare i Systembolaget*

Styrelse

Cecilia Schelin Seidegård,
Ordförande

Född: 18 maj 1954

Huvudsaklig utbildning: Fil dr
(Biokemi)

Övriga uppdrag: Ordförande i KTH:s universitetsstyrelse 2004–, Vårdalstiftelsen 2008–, ordförande i Qlucore 2008– och BioTap A/S 2008–, samt ledamot i Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, Arbetsförmedlingen, Previa AB och IVA.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: Ordförande sedan 2008.

Tidigare uppdrag: Sjukhusdirektör Karolinska universitetssjukhuset 2003–2007, ledamot i Karolinska Development AB 2003–2008, vd för Huddinge Universitetssjukhus 2003, ledamot i Getinge AB 2003, Vice President och ansvarig för Global R&D Operations vid AstraZeneca R&D 1999–2003, klinisk forskning och olika chefspositioner inom Astra Draco, sist som platschef 1989–1999.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Marianne Nivert,

Vice ordförande

Född: 17 augusti 1940

Huvudsaklig utbildning: Fil.kand. och teleingenjörsutbildning

Övriga uppdrag: Styrelseordförande i Posten AB, vice ordförande Wallenstam AB, styrelseledamot i SSAB och Beijer Alma AB, ledamot i Kollegiet för svensk bolagsstyrning.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: Ledamot sedan 2002, vice ordförande sedan 2007.

Tidigare uppdrag: Vd och koncernchef för Telia AB, styrelseordförande för Rädda Barnen, ledamot i katastrof-

kommissionen och förtroendekommissionen.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Sven Andréasson

Född: 8 juli 1952

Huvudsaklig utbildning: Doktor i Medicinsk Vetenskap, Docent i hälso- och sjukvårdsforskning.

Övriga uppdrag: Överläkare, Beroendecentrum Stockholm. Avdelningschef, Statens folkhälsoinstitut, alkohol- och narkotikaavdelningen. Vetenskapligt råd för Missbruksfrågor på Socialstyrelsen.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: 2007.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Johan Gernandt

Född: 23 september 1943

Huvudsaklig utbildning: Jur kand

Cecilia Schelin Seidegård

Marianne Nivert

Sven Andréasson

Johan Gernandt

Carl B Hamilton

Lena Furmark Löfgren

Annika Nilsson

Övriga uppdrag: Advokat och delägare i Gernandt & Danielsson Advokatbyrå från 1992, Ordförande i Riksbanksfullmäktige sedan oktober 2006. Styrelseordförande Stockholm Handelskammars Skiljedomsinstitut sedan januari 2006, Ordförande i Svenska Dagbladets Stiftelse.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: 2007.

Tidigare uppdrag: Sakkunnig, Aktiebolsagskommittén (Ju 1990:46) 1990–2000.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i

förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Carl B Hamilton

Född: 1 januari 1946

Huvudsaklig utbildning: Fil dok Ekonomi

Övriga uppdrag: Professor i internationell ekonomi 1991–, riksdagsledamot 2006–, ledamot i folkpartiets partistyrelse 1999–.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: 2007.

Tidigare uppdrag: Statssekreterare på Finansdepartementet, riksdagsledamot 1991–93 1997–98, särskild utredare med mera.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Lena Furmark Löfgren

Född: 11 februari 1961

Huvudsaklig utbildning: Fil kand Nationalekonomi/Statskunskap, leg sjuksköterska.

Övriga uppdrag: Vd för Caritea AB.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: 2007.

Övriga styrelseuppdrag: Stiftelsen Rödakorshemmet.

Tidigare uppdrag: Affärsutvecklingschef för hälso- och sjukvård, Microsoft AB, Institutet för Framtidsstudier och ordförande Swedish Medtech/Slits.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Annika Nilsson

Född: 22 mars 1971

Huvudsaklig utbildning: Studier i samhällsgeografi och ekonomisk historia vid Lunds universitet, Naturvetenskaplig linje.

Övriga uppdrag: Förbundssekreterare ABF 2008–.

Invald i Systembolaget AB:s styrelse: 2006.

Tidigare uppdrag: Ekonomichef ABF 2007–2008, riksdagsledamot (s) 1994–2006, statssekreterare vid Socialdepartementet 2005–2006, styrelseledamot i Teracom AB 2003–2006, ordförande i Expertgruppen för miljöstudier 2005–2006, ordförande i Sociala Barn- och Ungdomsvårdsutredningen 2003–2005.

Oberoende: Ledamoten är enligt valberedningen att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

Maj-Britt Eriksson

Erik Bergström

Patrik Ström

Patrik Olofsson

Arbetstagarrepresentanter

Maj-Britt Eriksson

Född: 29 september 1947

Huvudsaklig utbildning: Gymnasium, naturvetenskaplig linje. Komvux Kalmar.

Övriga uppdrag: Sommaranställd försäljare på Systembolaget sedan 1981, anställd sedan 1987. Ordförande försäljarklubb sydost, kontaktombud försäljare för sydöstra sjugruppen, arbetsplatsombud, regionstyrelseledamot i Unionen Småland, styrelsesuppleant i Systembolagets personalförening. Utsedd i Systembolaget AB:s styrelse som arbetstagaruppleant 2006 och som ordinarie arbetstagarrepresentant 2007.

Patrik Ström

Född: 14 oktober 1972

Huvudsaklig utbildning: Tvåårigt gymnasium med träteknisk inriktning.

Övriga uppdrag: Anställdes i Systembolaget 5 april 1993, butikschef sedan 2003. Ordförande i Systembolagets personalförening. Utsedd i Systembolaget AB:s styrelse som arbetstagarrepresentant 2004.

Suppleanter

Erik Bergström

Född: 15 juni 1968

Huvudsaklig utbildning: Gymnasium distribution/kontor, tvåårig eftergymnasial linje Inköp och försäljning.

Övriga uppdrag: Butikschef i Systembolaget sedan 1999, försäljare sedan 1993. Ordförande i chefsklubben Bergslagen. Utsedd i Systembolaget AB:s styrelse som arbetstagaruppleant 2007.

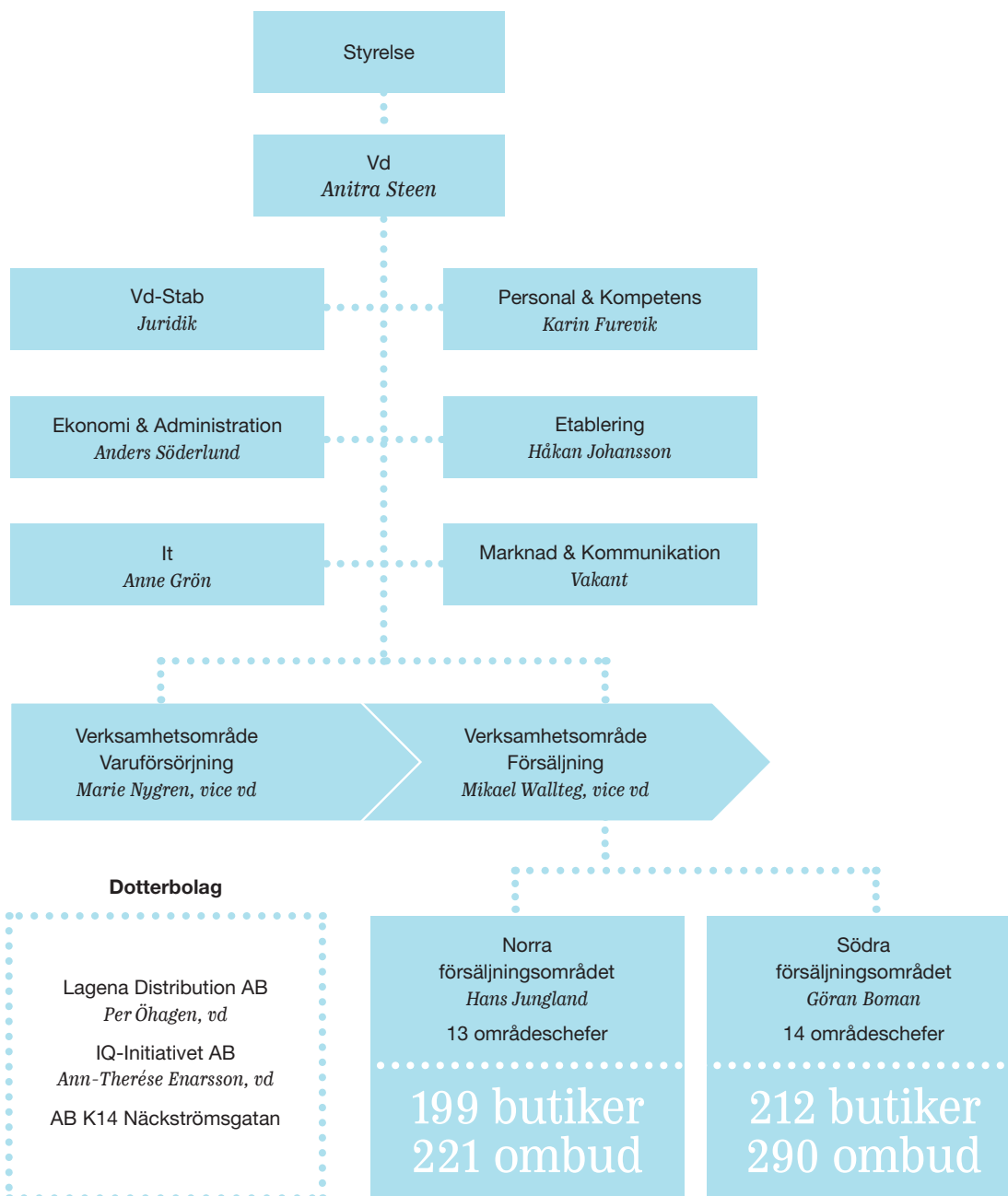
Patrik Olofsson

Född: 7 augusti 1966

Huvudsaklig utbildning: Treårigt gymnasium med samhällsvetenskaplig inriktning.

Övriga nuvarande uppdrag: Anställdes vid Lagen Distribution AB 1996, klubbordförande för Handelsanställdas Förbund klubb 20-717. Sitter i avdelningsstyrelsen för Handelsanställdas Förbund avdelning 20. Utsedd i Systembolaget AB:s styrelse som arbetstagaruppleant 2008.

Organisation

Organisationsschema 2008

Systembolagets organisation är processinriktad. Ansvaret för huvudprocessen ligger hos verksamhetsområde Försäljning och verksamhetsområde Varuförsörjning. Verksamhetsområde Varuförsörjning ansvarar för utvecklingen av sortimentet samt varuförsörjningen från leverantör till butikshylla och kund.

Verksamhetsområde Försäljning ansvarar för driften och försäljningen i butikerna. Systembolagets 411 butiker är organiserade i 27 områden med 10 till 17 butiker i varje område. Varje område

har en områdeschef som svarar för den dagliga kontakten mellan sina butikschefer och Systembolagets huvudkontor.

Övriga centrala avdelningar är stödenheter till huvudprocessen med ansvar för att bland annat utveckla och förvalta butiks nätet och it-systemen, informera, rekrytera och utveckla medarbetare samt administrera ekonomiflöden. Vd och företagsledning ansvarar för ledningsprocessen.

Företagsledning, övre raden, från vänster: Marie Nygren, Håkan Johansson, Anders Söderlund och Mikael Wallteg. Nedre raden från vänster: Anitra Steen, Karin Furevik och Anne Grön.

Anitra Steen

Vd
Född år 1949
Fil kand Samhälls- och
beteendevetenskap
Anställd år 1999

Marie Nygren

Inköpsdirektör, vice vd
Född år 1965
Civilekonom
Anställd år 2007

Mikael Wallteg

Försäljningsdirektör, vice vd
Född år 1957
Internt utbildad på
exekutiv nivå
Anställd år 2001

Karin Furevik

Personaldirektör
Född år 1954
Förvaltningssektion
Anställd år 2001

Anne Grön

It-direktör
Född år 1956
Civilekonom
Anställd år 2008

Håkan Johansson

Etableringsdirektör
Född år 1957
Marknadsekonom
Anställd år 2001

Anders Söderlund

Ekonomidirektör
Född år 1963
Civilekonom
Anställd år 2003

Bolagsstyrning inom Systembolaget

Denna bolagsstyrningsrapport är fastställd av styrelsen i Systembolaget. Rapporten är uppdelad i sex avsnitt. På uppdrag av bolagets styrelse är de fem första granskade av bolagets revisorer. Avsnittet *Beskrivning av den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen* har inte granskats av revisorerna.

Systembolagets bolagsstyrning bedrivs utifrån dels externa ramverk som aktiebolagslagen (2005:551), Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), statens ägarpolicy, avtalet med staten och ägardirektivet, och dels utifrån interna ramverk som bolagsordningen, styrelsens arbetsordning och instruktion för vd.

Svensk kod för bolagsstyrning

Koden är ett led i näringslivets självreglering och syftar till att förbättra bolagsstyrningen inom svenskt näringsliv. Koden behandlar de styr- och beslutssystem genom vilka ägarna utövar sitt inflytande, både direkt och indirekt. Koden kompletterar aktiebolagslagen och annan tvingande lagstiftning genom att, utöver lagens minimikrav, ange norm för vad som i allmänhet är god bolagsstyrning. God bolagsstyrning innebär att företagen drivs med sina ägares intresse som främsta ledstjärna, bidrar till hela näringslivets effektivitet, och därmed till ökad tillväxt och dynamik i den svenska ekonomin. Koden finns tillgänglig på bolagsstyrningskollegiet.se

Tillämpning av Koden

Koden tillämpas av Systembolaget i de delar som är relevanta för bolaget. För avvikelser från Koden, se sidan 67.

Ansvar för bolagsstyrning

Systembolaget är ett av svenska staten helägt bolag och ägandet förvaltas av regeringen genom Socialdepartementet. Ansvaret för System-

bolagets ledning och kontroll fördelas mellan ägaren, styrelsen och verkställande direktören i enlighet med aktiebolagslagen.

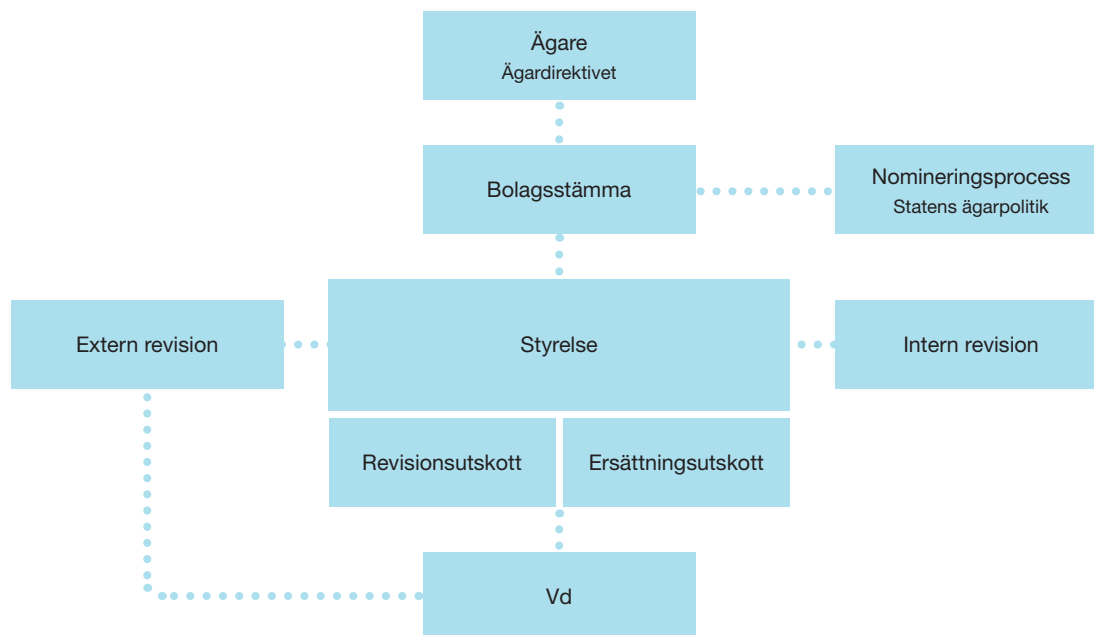
Ägarstyrning

Grunden för Systembolagets ägarstyrning

En utgångspunkt för styrelsens arbete och ansvar är bolagets avtal med staten och ägardirektivet där ägarens krav på Systembolaget preciserar. Avtalet och ägardirektivet är grunden för bolagets verksamhet när det gäller både det sociala uppdraget och kravet på lönsamhet. I ägardirektivet slås fast att detaljhandelsmonopolet har ett socialpolitiskt syfte. Här klarläggs Systembolagets uppdrag som innebär att Systembolaget ska begränsa alkoholens tillgänglighet genom sin kontroll över butiksnätet och öppettiderna. Vidare ska Systembolaget följa alkohollagen (1994:1738) och upprätthålla de där angivna försäljningsreglerna, det vill säga ålderskontroll, inte sälja till berusade och motarbete langning. Utöver avtalet och ägardirektivet följer Systembolaget även statens ägarpolicy.

Grunden för Systembolagets verksamhet ligger i det sociala uppdraget. Systembolaget har i Sverige ensamrätt till detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl. Denna ensamrätt har ett alkoholpolitiskt syfte. Den totala alkoholkonsumtionen ska hållas nere genom begränsad tillgänglighet av alkohol. Detta kommer till stånd genom att Systembolaget enligt alkohollagen och avtalet med staten dels har kontroll över butiksetableringar och öppettider, dels ser

Ansvar för bolagsstyrning inom Systembolaget

till att alkoholdrycker inte lämnas ut till personer som är under 20 år eller är märkbart påverkade eller då det finns anledning anta att varan är avsedd att olovligt tillhandahållas någon.

En ytterligare utgångspunkt för styrelsens och hela bolagets arbete är den så kallade desintresseringsprincipen som innebär att alkoholdrycker ska säljas utan vinstintresse vilket innebär att målet att skydda folkhälsan styr verksamheten istället för vinstmaximering.

Årligen äger två möten mellan ägaren, ordföranden och vd rum. Utöver dessa har ordföranden löpande ett antal dialogmöten med ägaren om styrelsens arbete med anledning av att styrelsen inte har någon särskilt utsedd ägarrepresentant.

Styrning av socialt och miljömässigt ansvar

Systembolaget strävar efter att socialt och miljömässigt ansvar ska vara en integrerad del i Systembolaget. Det betyder att målet är att alla våra medarbetare dagligen ska fatta beslut som tar hänsyn till både människans och miljöns bästa. Ytterst ansvarig för det strategiska och operativa

CSR-arbetet med sociala och miljömässiga frågor är styrelsen och företagsledningen. Till sin hjälp har de en tvärfunktionell CSR-grupp vars främsta uppgifter är övergripande koordinering, strategisk planering och operativt stöd till verksamheten gällande sociala och miljömässiga frågor. Gruppen leds av en CSR-kordinator med erfarenhet från internationellt arbete med mänskliga rättigheter och CSR-arbete inom näringslivet. Frågor som rör socialt och miljömässigt ansvar i dryckesleverantörskedjan bedrivs inom ramen för det nordiska CSR-monopol-samarbetet. Frågor som rör miljö och korrup-tion drivs av Systembolagets miljö- respektive etikgrupp som leds av en miljösamordnare och av Systembolagets personaldirektör.

Ägarens mål

Socialpolitiskt mål

Systembolaget innehar i Sverige ensamrätten till detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl. Denna ensamrätt har ett socialpolitiskt syfte.

Finansiella mål

Soliditeten i koncernen, beräknad som eget kapital i procent av balansomslutningen, bör uppgå till cirka 35 procent.

Räntabiliteten i koncernen, beräknad som årets resultat i procent av genomsnittligt eget kapital, ska långsiktigt motsvara den tioåriga obligationsräntan (genomsnittligt beräknad för räkenskapsåret) med ett tillägg av fyra procentenheter. Om räntabiliteten i koncernen varaktigt överstiger räntabilitetsmålet, bör detta på sikt komma kunderna till godo genom anpassning av handelsmarginalen.

Handelsmarginal och effektivitet

Utifrån bolagets uppdrag ska verksamheten bedrivas ekonomiskt effektivt. Vid fastställande av handelsmarginalen ska bolaget beakta att man, med utnyttjande av lämpliga effektivitets- och produktivitetsförbättringar och sådana faktorer i övrigt som bolaget kan påverka, får täckning för sina kostnader och att staten får skälig avkastning i enlighet med angivet räntabilitetsmål.

Utdelning

Utdelningen bör, under förutsättning att aktiebolagslagens utdelningsregler medger det, uppgå till ett belopp motsvarande minst hälften av årets resultat i koncernen med beaktande av soliditetsmålet.

Bolagsstämma

Aktieägarens rätt att delta och besluta i bolagets angelägenheter utövas formellt via bolagsstämman, vilken är bolagets högsta beslutande organ. Årsstämma ska enligt statens ägarpolicy hållas senast den 30 april varje år och styrelsen ansvarar för att kallelse till bolagsstämman skickas till Riksdagens centralkansli senast fyra veckor och tidigast sex veckor innan stämman. Därtill ska allmänheten erbjudas möjlighet att delta vid stämman. Årsstämman ska bland annat utse styrelse och revisorer, besluta om arvode till dessa, samt fastställa resultat- och balans-

räkning. På årsstämman ska styrelsen även presentera förslag till principer för ersättning och anställningsvillkor för bolagsledningen.

Årsstämman 2008

Årsstämman hölls den 13 mars i Stockholm och var öppen för allmänheten att delta. Årsstämman direktsändes dessutom på Systembolagets webbplats.

Stämman beslutade att fastställa antalet stämموvalda styrelseledamöter till sju, samt antalet auktoriserade revisorer till en.

Stämman beslutade att utse Cecilia Schelin Seidegård till ny ordförande i styrelsen under tiden fram till nästa årsstämma. Följande personer omvaldes i styrelsen: Marianne Nivert, Sven Andréasson, Johan Gernandt, Carl B Hamilton, Lena Furmark Löfgren och Annika Nilsson. Ägarrepresentanten Iréne Nilsson Carlsson motiverade styrelsens sammansättning samt konstaterade att samtliga i styrelsen, av ägaren, bedöms som oberoende gentemot bolaget och bolagets ledning.

Stämman beslutade om följande arvoden för styrelsen:

- styrelsens ordförande: 180 000 kronor
- styrelsens vice ordförande: 109 000 kronor
- övriga styrelseledamöter: 87 000 kronor
- arbetstagarrepresentanter i styrelsen: arvoderas ej.

Stämman beslutade att utse Ernst & Young, med Torsten Lyth som ansvarig revisor, fram till årsstämman 2012. Den 6 mars utsåg Riksrevisionen Filip Cassel som auktoriserad revisor, med auktoriserade revisor Lars Nordstrand som suppleant. Vidare anmäldes att Riksdagsstyrelsen utsett/omvalt tre lekmannarevisorer och tre lekmanasuppleanter.

Styrelsen, genom ordförande Olof Johansson, föredrog styrelsens förslag till riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för bolagsledningen, i enlighet med de då gällande riktlinjerna rörande anställningsvillkor för personer i företagsledande ställning i statligt ägda

bolag, utgivna av regeringen den 9 oktober 2003. Styrelsen redovisade vidare en motivering till den totala ersättningen till den verkställande direktören och övriga i företagsledningen.

Stämman godkände de av styrelsen föreslagna nivåerna för ersättning och andra anställningsvillkor för företagsledningen.

Stämman beslöt att fastställa de av styrelsen och verkställande direktören avlämnade resultat- och balansräkningarna för moderbolaget och koncernen per den 31 december 2007, samt godkände den av styrelsen och verkställande direktören föreslagna vinstdispositionen och utdelning av 295 545 143 kronor. Stämman beviljade vidare styrelsen och den verkställande direktören ansvarsfrihet för verksamhetsåret.

Extra bolagsstämma 2008

Extra bolagsstämma hölls den 24 november 2008 i Stockholm och var öppen för allmänheten att delta. På stämman beslutades om en extra vinstutdelning om 573 miljoner kronor. Den extra vinstutdelningen gjordes på grund av att Systembolagets dotterbolag Systembolaget Fastigheter AB avyttrades i mars 2008 vilket genererade en vinst om 573 miljoner kronor. Vidare antog stämman ett nytt ägardirektiv och de av regeringen den 3 juli 2008 beslutade riktlinjerna för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Det nya ägardirektivet innebär bland annat att soliditetsmålet höjdes från 30 procent till 35 procent.

Årsstämma 2009

Årsstämma 2009 äger rum den 2 april i Stockholm och kallelse till årsstämma kommer att skickas ut i början av mars.

Styrelsen

Systembolagets styrelse ansvarar enligt aktiebolagslagen för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. I statens ägarpolicy anges att styrelsen i statligt ägda företag ska skötas föredömligt utifrån lagstiftningen samt ägarens långsiktiga intressen. Där-

till ska styrelsen i statligt ägda företag arbeta för att företaget ska vara ett föredöme inom frågor som rör hållbar utveckling och socialt ansvar som etik, miljö, mänskliga rättigheter, jämställdhet och mångfald.

Nomineringsprocessen

Styrelsens tillsättning följer den nomineringsprocess som beskrivs i statens ägarpolicy. Nomineringsprocessen koordineras av enheten statligt ägande inom Näringsdepartementet där en arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet samt befintliga sammansättning. Urvalet sker utifrån en bred rekryteringsbas. För att komma i fråga erfordras, förutom hög kompetens inom relevant affärsverksamhet, branschkunskap, finansiella frågor eller andra relevanta områden, en stark integritet samt förmågan att se till företagets bästa.

Styrelsens sammansättning

Enligt statens ägarpolicy ska styrelsens sammansättning vara sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap och kompetens som är relevant för företaget, även när företaget utvecklas eller omvärlden förändras. Styrelsens sammansättning ska vara sådan att balans uppnås avseende bakgrund, kompetensområden, erfarenhet samt könsfördelning. I statens ägarpolicy anges att målsättning avseende könsfördelning ska vara minst 40 procent av vardera kön.

Systembolagets styrelse består av sju stämnovalda ledamöter. Dessutom har personalorganisationerna utsett två arbetstagarrepresentanter med suppleanter. Ingen av styrelsens ledamöter ingår i företagsledningen. Vd, vice vd och ekonomidirektören deltar vid styrelsesammanträdena och övriga företagsledningen deltar även vid vissa sammanträden. Systembolagets chefsjurist är sekreterare i styrelsen.

Styrelsen i Systembolaget har en bred sammansättning avseende branschkunskap och de omvärldsfrågor som styr företagets utveckling. Könsfördelningen i styrelsen var under året 57 procent kvinnor och 43 procent män.

Styrelsens ordförande

Styrelseordföranden ska enligt aktiebolagslagen organisera och leda styrelsens arbete samt bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter. Enligt Svensk kod för bolagststyrning (Koden) ska styrelseordföranden också ansvara för kontakter i ägarrelaterade frågor, se till att styrelsen får erforderligt beslutsunderlag för sitt arbete, tillsammans med verkställande direktören fastställa dagordningen för styrelsens sammanträden, kontrollera att styrelsens beslut verkställs samt säkerställa att styrelsens arbete årligen utvärderas.

Ordföranden samråder fortlöpande med vd i förekommande strategiska frågor och företräder bolaget i frågor som rör ägarförvaltningen. Ordföranden sammanträffar med bolagets revisorer tillsammans med företagsledningen två gånger per år. Styrelsens ordförande har, utöver det generella styrelsearbetet samt i det ovan angivna, ytterligare särskilda skyldigheter som anges i arbetsordningen för styrelsen.

Styrelsens arbete

Styrelsen har antagit en arbetsordning som anger hur arbetet ska fördelas mellan styrelsen, utskott och vd. Arbetsordningen ses över årligen och under år 2008 justerades den vid styrelsesammanträdet i april. Enligt arbetsordningen ska styrelsen hålla minst fem sammanträden per kalenderår utöver det konstituerande sammanträdet. Styrelsen ska samordna sin syn med företrädare för ägaren vad gäller större strategiska verksamhetsförändringar och förvärv, fusioner eller avyttringar samt beslut som innebär väsentligt förändrad balansräkning eller riskbild för Systembolaget. Ingen uppdelning finns mellan ledamöterna av styrelsearbetet utöver de utskott som presenteras i denna bolagsstyrningsrapport.

Till stöd för styrelsen har utarbetats en dokumentsamling (Styrdokument och övergripande policys för Systembolaget AB) i vilken viss verksamhetsrelevant lagtext är redovisad som handlingar från EU, olika författningsinstruktio-

ner, bolagsrelaterade handlingar, ägarrelaterade handlingar och avtal, placeringsreglementen, redovisningsprinciper, den strategiska planen, Systembolagets etiska program, andra policys samt information om dotterbolag.

Samtliga styrelseledamöter i styrelsen för Systembolaget arbetar aktivt med de frågor som ankommer på styrelsen och i övrigt de frågor som föredras för styrelsen. Styrelsen träffar årligen även företagens revisorer. För ytterligare upplysningar om styrelsens och ordförandens kontakter med bolagets revisorer hänvisas till "Styrelsens beskrivning av intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen".

Strukturen för styrelsens arbete anges i styrelsens arbetsplan, vilken fastställs årligen. Arbetsplanen utgör grunden och anger vid vilken tidpunkt under verksamhetsåret som särskilda ansvarsområden ska behandlas av styrelsen. I en strategisk plan lägger styrelsen fast vision, affärsidé, värderingar, mål och strategier. Planen innehåller även en analys av företagens styrkor och svagheter, samt av förändringar i omvärlden. Utgångspunkten för planen är Systembolagets uppdrag från riksdag och regering. Den strategiska planen är en rullande flerårsplan som revideras vart tredje år. Planen ligger sedan till grund för det årliga arbetet med att utarbeta verksamhetsplan och budget. Hösten 2006 lade styrelsen fast en strategisk plan som sträcker sig till 2010. Nästa revidering är planerad att ske 2009 och avse åren fram till och med 2013. Under de år då revidering av den strategiska planen ej sker upprättas i stället ett dokument som består av en uppdaterad omvärldsanalys och en reviderad försäljningsprognos.

Grunden i den strategiska planen samt i de årliga verksamhetsplanerna är att verksamheten betraktas utifrån en så kallad balanserat styrkort-modell. Modellen innebär att verksamheten följs upp utifrån ett helhetsperspektiv, där varje perspektiv är värt lika mycket. Inom varje perspektiv väljs nyckeltal ut som är viktiga för att uppnå Systembolagets mål inom respektive perspektiv. De fyra perspektiven är samhälle,

kund, medarbetare, finansiellt, för att svara mot Systembolagets uppdrag, ägardirektiv och avtal med staten. Verksamhetsplanen för 2008 bygger på dessa fyra perspektiv;

- Samhälle – ansvar: att tydliggöra och säkra vårt uppdrag externt samt att utveckla arbetsmetoder /mätmetoder för våra försäljningsregler.
- Kund – kundmötet: att skapa förutsättningar och utveckla metoder för ett bättre kundmöte.
- Medarbetare – kompetensutveckling: att utveckla arbetet med arbetsmiljön, strategisk kompetens och ledarförsörjning samt att säkerställa den interna kommunikationen.
- Finansiellt – effektivisering: att effektivisera verksamheten, förbättra styrning/uppföljning och säkerställa kundnyttan.

Inom varje perspektiv finns ett övergripande mål och ett eller flera strategiska nyckeltal, vilka framgår av årsredovisningen. Dessa är Opini-
onsindex (OPI), Ålderskontroll, Nöjd-Kund-Index (NKI), Nöjd-Medarbetare-Index (NMI) och Handelsmarginal. Nyckeltalen har följts upp av

styrelsen och redovisats löpande vid styrelsesammanträdena.

Årliga budgetar och verksamhetsplaner tar sin utgångspunkt i den strategiska planen samt i omvärldsanalysen och försäljningsprognosen. Syftet med utformningen av verksamhetsplanen är att kopplingen till den strategiska planen ska bli tydlig och att styrningen av olika projekt och aktiviteter mot de strategiska målen underlättas.

Styrelsens arbete 2008

Styrelsen har haft totalt sju ordinarie och två extra styrelsesammanträden under året. Kvartalsvis har genomförts sedvanliga uppföljningar av såväl den ekonomiska utvecklingen som ett antal strategiska nyckeltal för verksamheten. Därutöver har arbetet i styrelsen främst rört uppföljningen av den löpande verksamheten, arbetet med riskrapportering och internrevision samt framtida it-investeringar.

Bland övriga frågor som behandlades av styrelsen kan nämnas beslut om ombyggnadstak-

Närvaro

Namn	Styrelsefunktion	Styrelsesammanträden ¹	Revisionsutskott ²	Ersättningsutskott ²
Cecilia Schelin Seidegård ^{3,6}	Ordförande	8/8		1/1
Marianne Nivert ^{4,6}	Vice ordförande	7/9	4/4	1/1
Sven Andréasson	Ledamot	7/9		
Johan Gemandt	Ledamot	4/9		
Carl B Hamilton	Ledamot	6/9		
Lena Furmark Löfgren ⁵	Ledamot	8/9	4/4	
Annika Nilsson ⁵	Ledamot	8/9	3/4	
Maj-Britt Eriksson	Arbetstagarrepresentant	8/9		
Patrik Ström	Arbetstagarrepresentant	9/9		
Erik Bergström	Arbetstagarrepresentant	7/9		
Patrik Olofsson ⁷	Arbetstagarrepresentant	1/2		
Olof Johansson ⁸	Ordförande	1/1		
Maria Åström ⁹	Arbetstagarrepresentant	5/7		

¹ Under 2008 har sju ordinarie och två extra styrelsesammanträden hållits.

² Styrelsen beslutade den 17 juni att inrätta ett revisionsutskott och ett ersättningsutskott i Systembolaget. Under 2008 har fyra sammanträden hållits i revisionsutskottet och ett i ersättningsutskottet.

³ Invald vid årsstämma 13 mars 2008.

⁴ Ordförande i revisionsutskottet.

⁵ Ledamot i revisionsutskottet.

⁶ Ledamot i ersättningsutskottet.

⁷ Ersättare för Maria Åström. Utsedd i oktober 2008.

⁸ Avgick vid årsstämma 13 mars 2008.

⁹ Ersatt av Patrik Olofsson i oktober 2008.

ten av Systembolagets butiker och andra etableringsfrågor, skiljeförfarandet mot V&S Vin & Sprit AB, konsekvenser av Rosengren-domen och andra omvärldsanalyser, försäljning av lokalt producerade produkter, det löpande arbetet med etikfrågor, ny webbplats med beställningstjänst, samhällsansvar och CSR samt beslut om extra vinstutdelning.

Principer för ersättning

Till styrelsens ordförande, vice ordförande, ledamöter och suppleanter utgår arvode enligt årsstämman beslut. Arvodena ska enligt statens ägarpolicy vara konkurrenskraftiga men inte marknadsledande. Inför årsstämman ska styrelsen göra en analys där arvodena jämförs med arvoden i jämförbara företag.

Styrelsen har beslutat att de befintliga ersättningsprinciperna kan lämnas oförändrade inför 2009 års årsstämma, eftersom dessa är i enlighet med de nya riktlinjerna.

Utvärdering av styrelsen

I enlighet med Koden har ordföranden genom en systematisk och strukturerad process utvärderat styrelsearbetet under 2008. Av utvärderingen framgår att styrelsearbetet fungerar mycket bra. Styrelseordföranden har under december underrättat Regeringskansliet om utvärderingens resultat i enlighet med statens ägarpolicy. Vid sidan av styrelsens egen utvärdering görs i Regeringskansliets eget arbete med nomineringsprocessen löpande utvärderingar av de statliga bolagens styrelser.

Revisionsutskottet

Styrelsen beslutade den 17 juni 2008 att inrätta ett revisionsutskott. Revisionsutskottet består av ordförande Marianne Nivert och ledamöterna Lena Furmark Löfgren och Annika Nilsson. Vidare deltar Systembolagets vd och ekonomidirektör vid revisionsutskottets sammanträden. Systembolagets chefsjurist är sekreterare i utskottet. Revisionsutskottet ansvarar för bered-

ning av styrelsens arbete med att kvalitetssäkra Systembolagets finansiella och operationella rapportering. Revisionsutskottet är ett beredningsorgan för styrelsen och övertar inte det rättsliga ansvar som åligger styrelsen som helhet enligt lag vad avser exempelvis den finansiella rapporteringen, redovisningen och den interna kontrollen, och minskar inte heller kravet på revisorns kommunikation till styrelsen som helhet. Revisionsutskottet ska vidare bedöma rutinerna för internkontroll och hanteringen av finansiella och operationella risker.

Revisionsutskottet har också till uppgift att fortlöpande träffa Systembolagets revisor för att informera sig om den externa revisionens inriktning och omfattning samt utvärdera de externa revisorernas arbete och prestation, inklusive omfattningen av revisorernas eventuella icke-revisionsrelaterade uppdrag för Systembolaget.

Revisionsutskottet har under 2008 hållit fyra sammanträden, varav ett konstituerande. Under året har utskottet bland annat fått en genomgång av Systembolagets verksamhet avdelningsvis. Systembolagets revisor har föredragit väsentliga redovisnings- och revisionsfrågor samt interna kontroll- och processfrågor. Vidare har frågor avseende bland annat internrevision, riskanalys, årsredovisning med mera behandlats av revisionsutskottet. Utskottets ordförande ansvarar för att styrelsen fortlöpande informeras om utskottets arbete.

Ersättningsutskottet

Styrelsen beslutade den 17 juni 2008 att inrätta ett ersättningsutskott, bestående av styrelsens ordförande och vice ordförande, med uppgift att bereda frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för bolagsledningen. Det är styrelsen som slutligt beslutar om frågor rörande ersättning och andra anställningsvillkor för vd samt principerna rörande ersättning och andra anställningsvillkor för övriga i bolagsledningen. Ersättningsutskottet har haft ett möte under året.

Företagsledning

Verkställande direktör

Den verkställande direktören utses av styrelsen. Ansvaret för den verkställande direktören är enligt aktiebolagslagen att sköta den löpande förvaltningen av bolagets verksamhet utifrån de riktlinjer och anvisningar som ges från styrelsen. Dessutom ansvarar verkställande direktör för att bolagets bokföring och medelsförvaltning sköts på ett betryggande sätt. Årligen beslutas om en skriftlig instruktion i styrelsen, som fastställer ansvarsfördelningen mellan styrelse och vd.

Verkställande direktören: Anitra Steen

Född: 1949-05-13

Sedan 1999 är Anitra Steen verkställande direktör för Systembolaget AB. Hon har tidigare varit statssekreterare på utbildnings- och finansdepartementen, generaldirektör för Verket för högskoleservice och Riksskatteverket.

Nuvarande uppdrag: Ledamot i styrelsen för SAS, Svensk Handel, Södersjukhuset AB och Kungsträdgården Park & Evenemang.

Utbildning: Fil kand med beteende- och samhällsvetenskaplig inriktning i Uppsala.

Oberoende: Verkställande direktören eller närstående saknar väsentlig aktiepost i bolag som Systembolaget har betydande affärsförbindelser med.

Lednings- och styrstruktur

Förutom verkställande direktör består Systembolagets företagsledning av sju personer, vilka utses av vd i samråd med styrelsen. Se modell över ledningsstruktur på sidan 56. Ledningsgruppen sammanträder regelbundet och arbetet leds av verkställande direktören, som i samråd med styrelsen fattar de företagsövergripande besluten avseende den löpande verksamheten.

Systembolaget har valt att styra verksamheten med hjälp av nyckeltal i en så kallad balanserat styrkort-modell. För att koppla den strategiska planen till verksamhetsplanen bryts

den strategiska planen ner på mindre aktiviteter. För samtliga aktiviteter finns handlingsplaner upprättade för respektive år. Handlingsplanerna omfattar, förutom en beskrivning av aktiviteten, också en projektplan med uppskattad tidsåtgång och kostnad. Projekten och aktiviteterna i den årliga verksamhetsplanen har prioriterats för att säkerställa att saker blir gjorda i rätt ordning. De projekt och aktiviteter som prioriterats under året är bland annat ny webbplats med beställningstjänst, butikschefs- och försäljarrollen, utveckling av stora butiker, central ombudshantering samt implementering av den nya kassasystemslösningen.

Styrelsen, som är ytterst ansvarig för förvaltningen av bolaget, ska upprätta underlag för företagsledningens beslutsfattande. Detta sker i form av strategisk plan, verksamhetsplan, budget med mera. Därtill utformar styrelsen ett antal företagsövergripande policydokument som bland annat har sin utgångspunkt i lagar, regler och ägardirektiv.

Utifrån styrelsens ovan beskrivna ramverk ska verkställande direktören och företagsledningen upprätta underlag för övriga chefer inom Systembolaget. Det gör ledningen genom att ange ramarna för den löpande verksamheten, i form av upprättande av handlingsplaner, policy- och projektdokument, samt övriga interna regler.

Principer för ersättning till företagsledning

Systembolaget följer regeringens riktlinjer när det gäller ersättningsprinciper och anställningsvillkor för vd och övriga personer i bolagets företagsledning. Därtill följer Systembolaget kodregel 9 om ersättning till ledande befattningshavare där det anges att bolaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättningar till ledande befattningshavare. Systembolagets verkställande direktör och övrig företagslednings ersättning utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension. Ingen rörlig eller bonusbaserad ersättning utgår, inte heller några ersättningar i form av finansiella instrument. För detaljerad

information, se not 7, sidorna 93–96 i Årsredovisningen.

Styrelsen har beslutat att de befintliga ersättningsprinciperna kan lämnas oförändrade inför 2009 års årsstämma, eftersom dessa är i enlighet med de nya riktlinjerna.

Utvärdering av verkställande direktören

Styrelsen ska enligt Koden fortlöpande utvärdera den verkställande direktören. Minst en gång per år ska denna fråga behandlas vid ett sammanträde utan närvaro från någon person i företagsledningen. Styrelsen har i samband med styrelsesammanträde den 17 juni 2008 utvärderat den verkställande direktören.

Intern kontroll

Intern kontroll definieras vanligen som en process som påverkas av styrelsen, bolagsledningen och annan personal, och som utformats för att ge en rimlig försäkran om att bolagets mål uppnås inom följande kategorier (enligt COSO*):

- Ändamålsenlig och effektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar och förordningar.

I syfte att uppnå och upprätthålla en god intern kontroll har Systembolaget formaliserade processer för både intern och extern rapportering, för att på så vis kunna följa upp verksamheten på optimalt sätt. I syfte att säkerställa kvaliteten avseende butikernas administration, har det framtagits manualer och rutinbeskrivningar avseende samtliga väsentliga rutiner i butikerna. Efterlevnaden av dessa följs upp av en internkontrollgrupp genom butiksbesök där ett detaljerat kontrollprogram genomförs. Under 2008 har samtliga butiker besökts. Resultaten av besöken redovisas i en kvalitetsrapport där det tydliggörs vilka eventuella brister som behöver åtgärdas. Kvalitetsrapporten skickas ut en gång per kvartal till respektive områdeschef. Resultaten redovisas också för styrelsen.

* Definition enligt The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO)

Risakanalys som grund

Styrelsen beslutade under 2006 att inrätta en internrevisionsfunktion. Arbetet med denna inleddes med att en grundläggande riskvärdering/risakanalys genomfördes. Riskanalysen baserades på riktlinjer fastlagda av COSO och utgick ifrån en bred definition av risk enligt följande: ”En händelse eller aktivitet som förhindrar att organisationen uppnår sina mål”. Riskanalysen lades fast i februari 2007 (se beskrivning av risker sidorna 73–74) och utgör grund för internrevisionsarbetet. Under 2008 skedde en genomgång av denna riskanalys i ledningsgruppen och i revisionsutskottet varvid det beslutades att denna fortfarande är aktuell och därför ligger fast tills vidare.

Internrevisionsenhetens arbete

Styrelsen och ledningen följer upp efterlevnaden av styrande dokument, processbeskrivningar och riktlinjer samt effektiviteten i kontrollstrukturerna. Uppföljning sker genom såväl en externt upphandlad internrevisionsfunktion, vilken rapporterar direkt till styrelsen, som genom den interna enheten för intern kontroll.

Internrevisionen inledde sitt arbete 2007 och ett granskningsprogram baserat på riskanalysen godkändes av styrelsen. Granskningarna under året har inriktats på de risker som bedömts som mest väsentliga – Efterlevnad (av regler och riktlinjer) samt it-tillgänglighet. Inga allvarliga brister har identifierats. Resultatet av granskningen har rapporterats till företagsledning och styrelse och de iakttagelser som gjorts har värderats. Åtgärder har genomförts eller planeras där det anses befogat.

Revisorer

Revisorn ska enligt aktiebolagslagen granska Systembolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Revisorn arbetar på uppdrag av, och rapporterar till, bolagsstämman och får inte låta sig styras av bolagsledningen eller styrelsen. På årsstämman 2008 utsågs Ernst & Young till

nya revisorer i Systembolaget, med Torsten Lyth som ansvarig revisor. Riksrevisionen förordnade den 6 mars 2008 auktoriserade revisorn Filip Cassel, med auktoriserade revisorn Lars Nordstrand som suppleant, att vara revisor till och med årsstämman 2012.

Revisorerna beviljades på årsstämman 2008 ersättning enligt särskild överenskommelse. För ytterligare information, se not 6 i Årsredovisningen.

Avvikelser från Svensk kod för bolagsstyrning

Systembolaget har avvikit från Kodregel 1.1 när det gäller tidpunkten för när information om tid och ort för årsstämma ska lämnas på bolagets hemsida och även information om aktieägares initiativrätt. Syftet med dessa regler är att ge aktieägarna möjlighet att i god tid förbereda sig inför årsstämman och få ärende upptaget i kallelsen till årsstämman. I statligt helägda bolag saknas skäl att iaktta aktuell Kodregel.

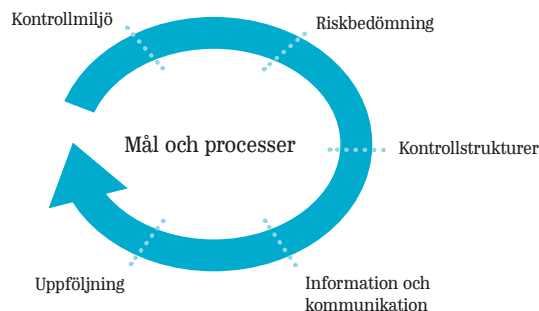
Systembolaget har också avvikit från Kodregel 1.3 vad gäller kravet på styrelsens närvaro vid den extra bolagsstämma som hölls den 24 november 2008, vilket innebär att beslutför styrelse inte var närvarande. Syftet med regeln är att styrelsen ska kunna göra en skadlighetsbedömning av begärda upplysningar från aktieägare.

Systembolaget har även avvikit från Kodregel 2, 4.4, 8.1, 10.1 vilket är enlighet med statens ägarpolicy. I ägarpolicyen anges regeringens motiveringar till avvikelserna.

Beskrivning av den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen

Denna del av bolagsstyrningsrapporten upprättas enligt Svensk kod för bolagsstyrning, avsnitt 10.5 samt utifrån FAR SRS* och Svenskt Näringslivs vägledning till "Styrelsens beskrivning av intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen".

Systembolaget har formaliserade processer

för den finansiella rapportering samt för uppföljning. Detta är viktigt för att säkerställa att företaget utvecklas i rätt riktning i förhållande till de mål och riktlinjer som styrelsen och ledningen har fastställt.

Målet för den interna rapporteringen är att det ska finnas en ändamålsenlig, snabb och korrekt uppföljning och rapportering av hur verksamheten utvecklas gentemot uppsatt verksamhetsplan och budget. Rapportering av företagsutvecklingen sker regelbundet gentemot ett flertal interna intressegrupper.

Systembolagets externa rapportering syftar till att regelbundet rapportera om företagets utveckling gentemot ett flertal externa intressentgrupper. Systembolagets externa rapportering följer givna lagkrav, samt de krav som ställs av ägaren.

Systembolagets riskhanterings- och internkontrollfunktion följer COSO-modellen.

Basen för intern kontroll är den så kallade kontrollmiljön. Den innefattar den kultur som styrelse och bolagsledning kommunicerar och verkar utifrån. En god kontrollmiljö skapar struktur för övriga komponenter i processen som

- en riskbedömning av vad som kan gå fel
- kontrollaktiviteter, både övergripande och mer detaljerade, som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser
- information och kommunikation om efterlevnad av riktlinjer och kontrollaktiviteter
- uppföljning från styrelsen och bolagsledningen och vidare i organisationen för att säkerställa kvalitet i processen.

* Branschorganisationen för revisorer och rådgivare.

Kontrollmiljön

Systembolagets arbete med intern kontroll syftar till att identifiera, värdera och minimera risker i verksamheten. Arbetet innefattar såväl förebyggande som kontrollerande delar och vilar på en sund företagskultur med gemensamma värderingar.

Riskbedömning

Bedömning av riskerna för felaktigheter i den finansiella rapporteringen görs av styrelsen, av företagsledningen och i den dagliga verksamheten. Dessutom påverkas bedömningen av risk i den finansiella rapporteringen av den allmänna kontrollmiljön inom Systembolaget, vilken vilar på en sund företagskultur med gemensamma värderingar.

En riskanalys avseende kvaliteten i den finansiella rapporteringen har genomförts i vilken risken för fel i resultat- och balansräkning analyserats med avseende på väsentlighet och sannolikhet. Riskanalysen genomfördes genom att varje post i balans- och resultaträkningen bedömdes utifrån specifika kriterier: volatilitet, subjektivitet, komplexitet, möjlighet för förlust/bedrägeri, bedrägerihistorik, betydande processförändring, brist på relevant redovisningskunskap, kritisk redovisningsprincip, tidigare väsentliga fel.

Riskanalysen identifierade fyra kritiska riskområden:

Personal/Pensioner

Balans- och resultatposter relaterade till personal och pensioner medför risker främst förknippade med kriterierna volatilitet, subjektivitet, komplexitet och kritiska redovisningsprinciper.

Förvaltning/placering

Balans- och resultatposter relaterade till förvaltning och placeringar medför risker främst förknippade med subjektivitet, komplexitet och kritiska redovisningsprinciper.

Styrelsen har lagt fast en finanspolicy där tillåtna placeringar, organisation för riskstyrning, mätning av placeringsrisker, godkända motparter samt rutiner för riskuppföljning tydliggjorts. Policyn prövas årligen.

Anläggningstillgångar

Balans- och resultatposter relaterade till anläggningstillgångar medför risker främst förknippade med subjektivitet och komplexitet.

Volymkänslighet

Intäkter och kostnad såld vara samt lager och leverantörsskulder är resultatet- och balansposter relaterade till volymkänslighet. Det medför risker främst förknippade med komplexitet till följd av hög grad av systemberoende och stora transaktionsvolymer.

Kontrollaktiviteter

De risker som identifierats avseende den finansiella rapporteringen hanteras via bolagets kontrollstrukturer som dokumenterats i process- och internkontrollbeskrivningar. Exempel på kontrollstrukturerna är en strikt tillämpning av dualitetsprincipen, användandet av flera oberoende externa värderingsinstitut, användandet av parallella system för verifiering av korrekthet.

Information och kommunikation

Stor vikt har lagts på att implementera och kvalitetssäkra internkommunikationsprocessen för att säkerställa att information sprids på ett strukturerat sätt inom hela organisationen. Det finns informations- och kommunikationsvägar som bland annat syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Styrande dokument i form av interna policies, riktlinjer, manualer och koder avseende den finansiella rapporteringen är kända för berörd personal och finns tillgängliga på företagets intranät.

Uppföljning

Styrelsen erhåller löpande rapportering om hur verksamheten utvecklas i förhållande till verksamhetsplanen, budget och fastlagda mål. Styrelsen följer regelbundet upp resultaten för de fastlagda internkontrollprogrammen.

Ekonomiavdelningen genomför löpande uppföljning av de administrativa processerna i organisationen. Bland annat genomförs löpande uppföljning av väsentliga internkontrollproces-

ser, moms- och skatteredovisning, intern och extern representation samt attest- och delegationsordningens efterlevnad. Uppföljning sker löpande av den finansiella rapporteringen.

Styrelsens ordförande träffar revisorerna vid ordinarie höstmöte och slutrevision samt vid behov. Hela styrelsen träffar revisorerna vid styrelsemötet som behandlar årsbokslutet och vid årsstämman.

Stockholm den 17 februari 2009

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Marianne Nivert
Vice ordförande

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Lena Furmark Löfgren
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Annika Nilsson
Ordinarie ledamot

Maj-Britt Eriksson
Unionen-representant

Patrik Ström
Unionen-representant

Anitra Steen
Verkställande direktör

Årsredovisning

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Systembolaget AB, org nr 556059-9473, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2008.

Verksamhet

Systembolaget AB är ett statligt ägt aktiebolag som bedriver detaljhandelsförsäljning av spritdrycker, vin och starköl till allmänheten i Sverige. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa medicinska och sociala alkoholskador och därigenom förbättra folkhälsan. Detaljhandelsmonopolets viktigaste roll är att hålla nere den totala alkoholkonsumtionen genom att begränsa tillgängligheten till alkohol via kontroll av butiksnät och öppettider. En annan viktig funktion är att undvika att försäljningen drivs upp av vinstintressen och att därigenom minska alkoholkonsumtionen och de alkoholrelaterade problemen. Verksamheten bedrivs via 411 butiker i 288 av Sveriges 290 kommuner. Utöver butikerna finns 511 ombud runt om i Sverige, där kunderna kan beställa varor för avhämtning.

Koncernens verksamhet bedrivs i Systembolaget AB och de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB, IQ-Initiativet AB samt AB K14 Näckströmsgatan. Lagena Distribution AB transporterar alkoholhaltiga drycker i landet. IQ-initiativet AB (IQ) arbetar med information och opinionsbildning för att förebygga och minska alkoholrelaterade skador. AB K 14 Näckströmsgatan förvaltar våra rörelsefastigheter. Det tidigare dotterbolaget Systembolaget Fastigheter AB, som ägde 102 butiksfastigheter, såldes per 31 mars 2008.

Systembolaget AB ägs till 100 % av den svenska staten. Antalet aktier är 360 000.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Ålderskontrollen, som ska motverka att ungdomar under 20 år kommer över alkohol, följs upp med kontrollköp. Under 2008 begärdes legitimation i 90 procent

av kontrollköpen, vilket är i nivå med målsättningen. Utfallet är fem procentenheter bättre än 2007, då en ny metod för genomförande av kontrollköp infördes. Resultatet är följden av ett långsiktigt och framgångsrikt arbete för att säkerställa att personer under 20 år inte kan handla alkohol.

Opinionen för Systembolaget och detaljhandelsmonopolet har aldrig varit så stark som under 2008. Opinionsindex, som mäts varje månad, har 2008 ökat till 64 procent från 49 procent 2001. Systembolagets sociala uppdrag är det viktigaste skälet till att medborgarna önskar behålla Systembolaget.

Systembolaget Fastigheter AB, med dess 102 butiksfastigheter, avyttrades till Nordisk Areal I AS per 2008-03-31. Koncernens realisationsresultat från försäljningen uppgick till 573 MSEK. Butikerna är fortsatt hyresgäst i fastigheterna efter försäljningen. På en extra bolagsstämma 2008-11-24 beslutades om en extra utdelning på 573 MSEK.

Ett nytt kassasystem har utvecklats och installation i butik påbörjades under året och ska slutföras under 2009.

En ny ombudslösning har utvecklats och tagits i bruk under året. Den nya lösningen innebär att kunderna som handlar hos våra ombud nu kan välja ur hela sortimentet.

Dom har under året meddelats i skiljeförfarandet mellan V&S Vin och Sprit AB och Systembolaget. Domen har klandrats till Svea Hovrätt av Systembolaget. Samtliga kostnader hänförliga till skiljedomen har belastat resultatet under 2008.

Försäljning

Systembolaget sålde 417,3 (404,8) miljoner liter drycker under 2008. Det är en ökning med 3,1 procent jämfört med 2007. Mätt i ren alkohol ökade försäljningen med 2,7 procent. Volymökningen hänför sig främst till varugrupperna vin och öl som ökade med 4,4 respek-

tive 2,5 procent. Spritförsäljningen minskade med 1,0 procent. Intäkterna uppgick under 2008 till 21 296 (20 211) MSEK, en ökning med 5,4 procent.

Hushållens ökade köpkraft är en viktig orsak till att Systembolagets försäljning fortsätter att öka. Den svenska kronan har också försvagats, vilket betyder att det har blivit dyrare att åka utomlands och handla. Den totala alkoholkonsumtionen uppgick enligt SoRADs mätningar 2008 till 9,5 liter per invånare 15 år och över, vilket är en nedgång med 3 procent jämfört med 2007 (9,8). Enligt SoRADs mätningar är det främst smuggling och resandeförsel som minskat.

Resultat

Rörelseresultatet för 2008 uppgick till 135 (310) MSEK vilket är en minskning med 175 MSEK. Bruttoresultatet ökade med 5,1 procent till 2 699 (2 567) MSEK. Handelsmarginalen inklusive alkoholskatt uppgick till 12,7 (12,7) procent. Försäljningskostnaderna, som i huvudsak utgörs av personalkostnader i butik, ökade till 2 146 (1 999) MSEK till följd av den ökade försäljningsvolymen. Kostnadsökningen begränsades av att effektiviteten i butik mätt i arbetsproduktivitet har förbättrats med 3,0 procent, till 798 arbetsenheter per dagsverke under 2008 jämfört med 775 under 2007. Administrationskostnaderna ökade till 421 (347) MSEK beroende på ökade personalkostnader, att flera stora projekt har bedrivits parallellt under 2008, reservering för hyrestvist samt på utfallet av skiljedom gentemot V&S Vin & Sprit AB. Rörelseresultatet har även påverkats av att Lagena Distribution AB redovisat negativt resultat under året samt av att Systembolaget Fastigheter AB avyttrades per 2008-03-31 och därefter inte

genererat rörelseresultat till koncernen. Resultat från försäljningen redovisas under finansnetto. Rörelsemarginalen minskade till 0,6 (1,5) procent.

Resultat före skatt uppgick till 833 (366) MSEK. Resultatförbättringen utgörs i allt väsentligt av resultatet från försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB som såldes per 2008-03-31. Realisationsvinsten från försäljningen uppgick till 573 MSEK. Finansnettot exklusive fastighetsförsäljningen har förbättrats till 125 (56) MSEK främst genom höjt ränteläge samt större placeringsportfölj i och med likviden från fastighetsförsäljningen.

Kassaflöde

Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 640 (706) MSEK. Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -10 (-426) MSEK. Det påverkas främst av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB med 598 MSEK, men även av koncernens bruttoinvesteringar som uppgick till 609 (460) MSEK. Bruttoinvesteringarna utgörs i huvudsak av ombyggnad och etablering av butiker samt av nettoinvesteringar i finansiella tillgångar. Kassaflödet från finansieringsverksamheten uppgick till -868 (-210) MSEK och avser i sin helhet erlagd utdelning.

Finansiell ställning

Det egna kapitalet uppgick per 2008-12-31 till 2 069 MSEK, vilket är 94 MSEK mindre än 2007-12-31. Förändringen motsvaras av periodens resultat reducerat med utdelning till ägaren. Soliditeten uppgick till 38,1 procent och ägarens mål är en soliditet på 35 procent. Avkastningen på eget kapital under den senaste tolv-

Verksamheten i relation till ägarens direktiv och finansiella krav på verksamheten

Procent	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Avkastning på eget kapital (koncernen)	36,6	13,9	20,6	17,7	11,5	10,0
Nivå i ägardirektiv	7,9	8,2	7,7	7,4	8,4	8,6
Soliditet (koncernen)	38	39	40	38	40	33
Nivå i ägardirektiv	35	30	30	30	30	30
Föreslagen utdelning i procent av koncernresultat efter skatt	100*	100	50	100	51	144*
Nivå i ägardirektiv, minst	50	50	50	50	50	50

* Inkluderar av extra bolagsstämma beslutad utdelning.

månadersperioden uppgick till 36,6 procent inklusive reavinsten från fastighetsförsäljningen. Avkastningen på eget kapital under året exklusive reavinsten från fastighetsförsäljningen uppgick till 11,0 procent. Enligt ägardirektivet ska vinsten på lång sikt motsvara en avkastning på det egna kapitalet på 4 procentenheter över den tioåriga statsobligationsräntan. För 2008 innebar det en avkastning på 7,9 procent. Systembolaget är inte ett vinstmaximerande företag. Om avkastningen långsiktigt överstiger ägarkravet ska den komma kunderna till godo genom sänkt handelsmarginal.

Finansiella risker

Koncernens verksamhet utsätts i begränsad omfattning för finansiella risker så som ränte-, kredit- och likviditetsrisk. Systembolaget är självfinansierat tack vare en hög lageromsättningshastighet som matchar inköps- och betalningsvillkor. Koncernen saknar räntebärande skulder. Systembolagets försäljning sker mot kontant- eller kortbetalning och därmed har Systembolaget inga väsentliga kundfordringar. Systembolagets varuinköp sker i svenska kronor och dryckesleverantörerna ansvarar för importen av alkoholhaltiga drycker samt redovisning av alkoholskatt. Bolaget har inte någon valutaexponering och koncernen är i liten utsträckning exponerad mot kurs- och valutarisker. Den finansiella riskhanteringen styrs av Systembolagets finanspolicy. Information om koncernens hantering av finansiella risker framgår av not 16.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Risker och osäkerhetsfaktorer utvärderas löpande. Riskanalysen utgår från definitionen att en risk är en händelse eller aktivitet som förhindrar att Systembolaget når sina mål. Identifierade risker delas in i kategorierna "Omvärldsrisker", risker som uppstår externt och som Systembolaget inte styr över men måste kunna anpassa sitt agerande efter på bästa sätt, "Processrisker", risker som uppstår i Systembolagets egen verksamhet samt "Risker i information för beslutsfattande". De 30 mest väsentliga riskerna har

identifierats och av dessa har elva prioriterats som kritiska, så kallade nyckelrisker. Två av nyckelriskerna är omvärldsrisker och nio är processrisker.

De två omvärldsriskerna avser:

Lagar och regelverk - Risk att gällande lagstiftning och regelverk förändras på ett för Systembolaget negativt sätt. Risken rör antingen ett avskaffande av monopolet eller förändringar av de förutsättningar inom vilka Systembolaget har att verka som skulle medföra att Systembolaget inte längre kan förvalta sitt samhällsuppdrag på samma sätt som idag.

Politisk - Risk att politiska beslut reducerar Systembolagets möjlighet att förvalta sitt uppdrag. Risken avser i första hand nivån på alkoholskatter i olika EU-länder. Om alkoholskatten är lägre i omkringliggande länder blir det svårare för Systembolaget att förvalta sitt uppdrag att värna om folkhälsan och behålla kontrollen över försäljningen.

De nio processriskerna är:

Efterlevnad - Risk att medarbetare inte följer föreskrivna regler och riktlinjer. Det största riskmomentet är att Systembolaget, i den händelse interna regler och riktlinjer inte följs exempelvis genom att inköp och/eller försäljning påverkar sortimentet i enskilda butiker, skulle bryta mot den varumärkesneutralitet som är en del av samhällsuppdraget.

IT-tillgänglighet - Risk att driftsavbrott gör att verksamheten avstannar helt eller delvis. Systembolaget har tidigare varit med om driftsavbrott i system och bedömer det som sannolikt att det skulle kunna inträffa igen.

Personal, bibehållande - Risk att Systembolaget inte lyckas behålla kompetenta medarbetare. Risken omfattar bland annat svårigheter att behålla duktiga och kompetenta medarbetare i butiker om de inte finner jobbet utvecklande samt de svårigheter som uppkommer då nyckelpersoner i organisationen lämnar företaget.

Anseende – Risk att Systembolagets anseende försämras bland allmänheten kan medföra stora problem med att fortsätta verksamheten i nuvarande form. Det största hotet är att anseende påverkas negativt av att Systembolaget misslyckas med att förvalta samhällsuppdraget genom att inte kontrollera åldern vid köp av alkohol i butik, inte informerar om alkoholens risker och inte bevarar märkesneutraliteten.

Kundtillgänglighet – Risk att Systembolaget inte lever upp till kundens förväntningar vilket kan påverka allmänhetens syn på företaget.

Kunskapskapital – Risk att Systembolaget inte tillvarar och/eller förvaltar kunskap inom organisationen och blir beroende av ett antal nyckelpersoner.

Extern kommunikation – Risk att den externa kommunikationen inte fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Personal, rekrytering – Risk att Systembolaget inte lyckas rekrytera personal med rätt kunskap, färdighet och erfarenhet.

Ledarskap – Risk att medarbetarna inte erbjuds optimalt ledarskap och stöd.

Enligt riskanalysen bedöms Systembolagets möjlighet att påverka de flesta processriskerna som goda.

Styrelsens förslag till principer avseende anställningsvillkor och ersättning för ledande befattningshavare

Vid extra bolagsstämma 24 november 2008 fastslogs att Systembolaget ska följa de riktlinjer för ersättningsprinciper och anställningsvillkor för personer i företagsledande ställning som regeringen beslutade om 3 juli 2008. Därtill följer Systembolaget kodregel 9 om ersättning till ledande befattningshavare där det anges att bolaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättning till ledande befattningshavare. Ersättningen utgörs av grundlön, övriga

förmåner samt pension. Ingen rörlig eller bonusbaserad ersättning utgår, inte heller ersättningar i form av finansiella instrument. Systembolagets styrelse föreslår till årsstämman att principerna lämnas oförändrade. Principerna redovisas i not 7.

Personal

Den totala sjukfrånvaron i Systembolaget AB minskade under 2008 till 5,9 procent mot 6,1 procent 2007. En ny process för hantering av rehabilitering och sjukfrånvaro har tagits fram. Under 2008 togs även en ny alkohol- och drogpolicy. Den ska ge våra medarbetare insikt i att vi är en riskarbetsplats samt ge chefer och medarbetare kunskap i att tolka signaler på alkohol- och drogmisbruk.

Personalomsättningen under året har varit i stort sett oförändrad jämfört med 2007. Den största omsättningen sker bland försäljare med låg veckoarbetstid.

Systembolaget arbetar för en jämnare könsfördelning på alla nivåer. Andelen kvinnliga butikschefer har ökat till 48 procent 2008. Målet är att uppnå 50 procent kvinnliga butikschefer 2009.

Systembolaget har fortsatt i sitt arbete att informera alla nyanställda kring etik/korruption och under året har alla chefer i Systembolaget haft etikdialoger, sammanlagt har 48 dialoger genomförts.

Övriga hållbarhetsfrågor

Under 2008 har Systembolaget genomfört en riskanalys där vi har identifierat och prioriterat hållbarhetsrisker. Riskanalysen är avgränsad att gälla vår huvudprocess, inköp och försäljning av drycker. Utifrån riskanalysen har vi arbetat fram en övergripande plattform för Systembolagets långsiktiga samhällsansvar inriktad på arbetet med sociala och miljömässiga frågor. Som ramverk för vårt arbete har vi valt FN-initiativet Global Compacts fyra områden som kretsar kring tio principer fördelade inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption. I plattformen har vi formulerat varför Systembolaget ska arbeta med CSR, vad vi vill uppnå med vårt CSR-arbete och hur det ska gå till. Ett fokusområde för Systembolagets CSR-

arbete de närmaste fem åren, är att arbeta för att de alkoholhaltiga drycker som vi säljer i våra butiker är producerade under ansvarsfulla förhållanden som tar väl hand om både människor och miljön. Information om koncernens hållbarhetsredovisning framgår av "GRI-redovisning" på sidan 117-121.

Inom miljöområdet har vi främst arbetat inom våra fokusområden ekologiska produkter, byggmaterial, energiförbrukning, transporter och restprodukt-hantering.

Väsentliga händelser efter balansdagen

Magdalena Gerger har utsetts till ny vd för Systembolaget AB. Magdalena Gerger kommer att tillträda i maj 2009.

Förväntningar avseende den framtida utvecklingen

Det osäkra konjunkturläget samt osäkerhet kring den privata konsumtionen och utvecklingen av alkoholkon-

sumtionen i Sverige gör det svårt att prognostisera försäljningsvolym och intäkter. Försäljningen beräknas vara oförändrad eller minska något under 2009. Stora investeringar kommer fortsatt att genomföras under de kommande åren, bland annat kommer Systembolagets webb-tjänster att utvecklas. Sammantaget bedöms att företaget kommer att klara ägarens krav på avkastning kommande verksamhetsår.

Moderbolaget

Moderbolagets omsättning ökade under det gångna året med 5,4 procent jämfört med föregående år och uppgick till 21 296 (20 211) MSEK. Moderbolagets rörelseresultat uppgick till 9 (83) MSEK och resultat före skatt uppgick till 723 (333) MSEK. Moderbolagets brutoinvesteringar uppgick till 495 (320) MSEK.

Vinstdisposition

För förslag till vinstdisposition se sidan 112.

Tioårsöversikt, koncernen

	2008	2007	2006	2005	2004*	2003**	2002**	2001**	2000**	1999**
Resultat (MSEK)										
Intäkter	21 296	20 211	19 039	18 083	17 708	18 985	19 132	18 241	17 368	16 625
Bruttoresultat	2 699	2 567	2 525	2 461	2 371	2 499	2 562	2 414	2 321	2 143
Rörelseresultat	135	310	559	477	197	172	165	159	165	451
Finansnetto	698	56	43	36	43	29	37	38	32	19
Resultat före skatt	833	366	602	513	240	202	202	197	196	470
Årets resultat	774	295	419	330	178	138	142	133	108	338
Balansräkning (MSEK)										
Anläggningstillgångar	2 997	2 720	2 605	1 943	2 101	1 502	1 345	1 360	1 270	1 210
Omsättningstillgångar	2 440	2 830	2 627	3 235	2 246	2 615	3 359	2 435	2 944	2 932
Eget kapital	2 069	2 163	2 071	1 989	1 749	1 348	1 409	1 348	1 294	1 395
Skulder	3 368	3 387	3 161	3 196	2 598	2 768	3 295	2 447	2 920	2 747
Balansomslutning	5 437	5 550	5 232	5 185	4 347	4 116	4 704	3 795	4 214	4 142
Kassaflödesanalys (MSEK)										
Kassaflöde från den löpande verksamheten	640	706	363	1 039	198	170	1 508	211	501	791
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-10	-426	-637	-318	-190	-342	-174	-267	-361	-165
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-868	-210	-330	-90	-80	-302	-216	-802	-50	-122
Årets kassaflöde	-238	70	-604	631	-72	-474	1 119	-858	90	504
Nyckeltal										
Handelsmarginal inklusive alkoholskatt, %	12,7	12,7	13,3	13,7	13,4	13,2	13,2	13,2	13,4	12,9
Handelsmarginal exklusive alkoholskatt, %	22,6	23,1	24,3	25,5	25,2	25,1	25,5	26,7	27,7	27,1
Rörelsemarginal, %	0,6	1,5	2,9	2,6	1,1	0,9	0,9	0,9	1,0	2,7
Avkastning på eget kapital, %	36,6	13,9	20,6	17,7	11,5	10,0	10,3	10,1	8,0	48,4
Avkastning på sysselsatt kapital, %	42,2	19,7	31,9	29,7	15,6	15,3	15,1	15,5	17,0	70,8
Soliditet, %	38,1	39,0	39,6	38,4	40,2	32,7	30,0	35,5	30,7	33,7
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK	2 151	821	1 164	917	494	384	393	370	300	938
Eget kapital per aktie, SEK	5 747	6 008	5 753	5 525	4 858	3 744	3 915	3 743	3 595	3 875
Kassaflöde per aktie, SEK	1 778	1 961	1 008	2 886	550	472	4 189	585	1 392	2 198
Utdelning per aktie, SEK ***	2 151	821	583	917	250	556	222	222	222	139
Arbetsproduktivitet	798	775	766	743	708	701	662	659	619	644
Lageromsättningshastighet, ggr	23,2	22,3	21,3	20,5	19,9	21,9	24,7	27,6	26,8	26,9
Varusvinn, MSEK	22,8	19,2	16,0	18,4	18,2	22,0	21,3	11,6	5,7	5,7
Svinn, ‰	1,28	1,25	1,13	1,40	1,05	1,15	1,16	0,68	0,33	0,34
Ålderskontroll, %	90	85	88	89	84	83	79	81	81	80
Medelantal anställda	3 232	3 049	3 026	2 960	3 127	3 334	3 350	3 403	3 440	3 246

* Enligt IFRS, men inte justerat för IAS 39 Finansiella instrument.

** Ej enligt IFRS.

*** 2008 års utdelning per aktie enligt styrelsens förslag.

Resultaträkning, koncernen

MSEK	Not	2008	2007
Intäkter	2	21 296	20 211
Kostnad för sålda varor	3	-18 597	-17 644
Bruttoresultat		2 699	2 567
Övriga intäkter	4-5	345	370
Försäljningskostnader	5-7	-2 146	-1 999
Administrationskostnader	5-7	-421	-347
Övriga kostnader	8	-342	-281
Rörelseresultat		135	310
Finansiella intäkter	9	758	107
Finansiella kostnader	9	-60	-51
Resultat före skatt		833	366
Skatt	11	-59	-71
Årets resultat	12	774	295
Minoritetsintresse saknas, vilket innebär att 100% av resultatet hänförs till moderbolagets aktieägare.			
Resultat per aktie före och efter utspädning, SEK*		2 151	821
Antal aktier vid periodens slut		360 000	360 000
Genomsnittligt antal aktier under perioden		360 000	360 000
Total föreslagen utdelning, MSEK		201	295
Föreslagen utdelning per aktie, SEK		559	821
Under året beslutad och utbetald utdelning, MSEK		573	-

* Systembolaget har inte några konvertibla instrument, optioner eller teckningsoptioner, vilket medför att ingen utspädningseffekt uppstår.

Resultaträkning

Intäkterna ökade under 2008 med 1 085 MSEK till 21 296 MSEK. Omsättningsökningen förklaras av att försäljningsvolymen ökade med 3,1 procent, i huvudsak inom varugrupperna vin (4,4 procent) och starköl (2,5 procent). Hushållens ökade köpkraft är en viktig orsak till försäljningsökningen. Den svenska kronan har försvagats vilket betyder att det har blivit dyrare att handla utomlands. Trots att Systembolagets försäljning har ökat är den samlade bedömningen av SoRAD att alkoholkonsumtionen i Sverige har minskat något. Rörelseresultatet minskade under året med 175 MSEK till 135 MSEK.

Handelsmarginal inklusive alkoholskatt uppgick till 12,7 (12,7) procent för året. Försäljningskostnaderna ökade med 147 MSEK vilket i huvudsak förklaras av de högre försäljningsvolymerna, ökade kostnader och avskrivningar för de nya kassa- och ombudslösningarna som togs i bruk under 2008 samt ombyggnad av överdiskbutiker till självbetjäningsbutiker. Administrationskostnaderna har ökat med 74 MSEK främst beroende på ökade kostnader för IT-relaterade projekt, reservering för en hyrestvist samt utfallet av skiljedomen gentemot V&S Vin & Sprit AB.

Balansräkning, koncernen

MSEK	Not	08-12-31	07-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	13	186	195
Inventarier och installationer	13	728	585
Pågående nyanläggningar	13	199	169
Immateriella tillgångar	14	108	102
Pensionstillgång	15	754	621
Uppskjutna skattefordringar	11	8	9
Andra långfristiga värdepappersinnehav	16	1 008	1 032
Andra långfristiga fordringar	16	6	7
Summa anläggningstillgångar		2 997	2 720
Omsättningstillgångar			
Varulager	17	787	783
Kundfordringar och upplupna intäkter	16	55	65
Förutbetalda kostnader	18	49	77
Skattefordringar		28	–
Övriga fordringar		19	1
Kortfristiga placeringar	16	334	167
Likvida medel	16	1 167	1 405
Summa omsättningstillgångar		2 439	2 498
Avyttringsgrupp avsedd för försäljning	19	1	332
SUMMA TILLGÅNGAR	12	5 437	5 550

Anläggningstillgångar

Värdet på inventarier och installationer samt pågående nyanläggningar ökade tillsammans med 173 MSEK. Ökningen förklaras huvudsakligen med ombyggnad av butiker till självbetjäning-butiker.

Omsättningstillgångar

Varulagret uppgick till 787 MSEK, vilket motsvarade cirka 32 procent av omsättningstillgångarna. Kortfristiga placeringar och likvida medel minskade tillsammans med 71 MSEK.

MSEK	Not	08-12-31	07-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	20		
Aktiekapital		360	360
Balanserade vinstmedel		935	1 508
Årets resultat		774	295
Summa eget kapital		2 069	2 163
Avsättningar	21		
Kortfristiga avsättningar		9	11
Summa avsättningar		9	11
Långfristiga skulder			
Uppskjutna skatteskulder	11	198	177
Summa långfristiga skulder		198	177
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder och upplupna kostnader	16	3 022	2 960
Förutbetalda intäkter	18	–	7
Skatteskulder		–	1
Övriga skulder		139	195
Summa kortfristiga skulder		3 161	3 163
Summa skulder		3 368	3 351
Skulder kopplade till avyttringsgrupp avsedd för försäljning	19	0	36
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	12	5 437	5 550
Ställda säkerheter och eventalförpliktelser			
Ställda panter	22	–	–
Eventalförpliktelser	23	3	12

Eget kapital

Koncernens eget kapital minskade med 94 MSEK och förändringen är ett netto av lämnad utdelning till ägarna med 868 MSEK samt årets resultat på 774 MSEK. Soliditeten uppgick till 38,1 (39,0) procent vilket överstiger kravet i ägardirektivet som uppgår till 35,0 procent. Avkastningen på eget kapital uppgick till 36,6 procent inklusive resultatet från försäljningen av Systembolaget Fastigheter

AB, exklusive fastighetsförsäljningen uppgick den till 11,0 (13,9) procent vilket överstiger kravet i ägardirektivet på 7,9 procent.

Skulder

Leverantörsskulder och upplupna kostnader ökade med 62 MSEK och motsvarar 90 procent av koncernens totala skulder.

Förändring i eget kapital, koncernen

MSEK	Aktie- kapital	Reserver	Balanserat resultat	Summa eget kapital
Ingående eget kapital per 1 januari 2007	360	-7	1 718	2 071
Förändring i finansiella tillgångar som kan säljas	-	7	-	7
Summa poster redovisade direkt mot eget kapital	-	-	-	7
Årets resultat 2007			295	295
Summa intäkter och kostnader under året	-	-	295	302
Utdelning			-210	-210
Summa transaktioner med ägarna			-210	-210
Utgående eget kapital per 31 december 2007	360	-	1 803	2 163
Årets resultat 2008			774	774
Summa intäkter och kostnader under året	-	-	774	774
Utdelning*			-868	-868
Summa transaktioner med ägarna			-868	-868
Utgående eget kapital per 31 december 2008	360	-	1 709	2 069

* Utdelningen under 2008 består av ordinarie utdelning av 2007 års resultat uppgående till 295 MSEK samt av den utdelning som beslutades om på en extra bolagsstämma med anledning av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB uppgående till 573 MSEK.

Kassaflödesanalys, koncernen

MSEK	Not	2008	2007
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt		833	366
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Av- och nedskrivningar		226	193
Realisationsresultat		-565	-10
Övrigt		-73	-93
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-4	62
Förändring av fordringar		17	23
Förändring av skulder		276	283
Kassaflöde från den löpande verksamheten efter förändringar av rörelsekapital		710	824
Betald skatt		-70	-118
Kassaflöde från den löpande verksamheten		640	706
Investeringsverksamheten			
Försäljning av dotterbolag		598	-
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-363	-261
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1	34
Förvärv av immateriella tillgångar		-42	-55
Förvärv/försäljning av finansiella tillgångar		-104	-29
Förvärv av pensionstillgång		-100	-115
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-10	-426
Finansieringsverksamheten			
Utdelning		-868	-210
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-868	-210
Årets kassaflöde			
Likvida medel vid årets början		1 405	1 335
Likvida medel vid årets slut	24	1 167	1 405

Kassaflöde från den löpande verksamheten

Kassaflödet från den löpande verksamheten minskade med 66 MSEK till 640 MSEK. Förändringen utgörs i huvudsak av att årets resultat före skatt är lägre än föregående år samt av lägre betald skatt under 2008.

Kassaflöde från investeringsverksamheten

Kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -10 vilket är 416 MSEK mindre än 2007. Förändringen beror främst på försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB. Köpeskillingen uppgick till 598 MSEK och erlades i sin helhet med likvida medel. Försäljningen omfattade materiella anläggningstillgångar om 275 MSEK, rörelsefordringar om 52 MSEK samt rörelseskulder om 327 MSEK. Investeringar i materiella anläggningstillgångar som främst avser butiksbyggnader från överdiskförsäljning till självbetjäning har ökat under året. Nettoinvesteringar i finansiella tillgångar, ett netto av förvärv och försäljning av värdepapper, har varit större 2008 än 2007.

Kassaflöde från finansieringsverksamheten

Kassaflödet från finansieringsverksamheten avser i sin helhet utdelning. Av dessa utgör 295 MSEK den av årsstämman beslutade vinstutdelningen för 2007 vilken betalades ut den 31 mars 2008 och 573 MSEK en extra utdelning, med anledning av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB, som beslutades av en extra bolagsstämma 24 november 2008 och utbetalades 1 december 2008.

Resultaträkning, moderbolaget

MSEK	Not	2008	2007
Nettoomsättning	2	21 296	20 211
Kostnad för sålda varor	3	-18 597	-17 644
Bruttoresultat		2 699	2 567
Försäljningskostnader	5-7	-2 244	-2 123
Administrationskostnader	5-7	-439	-370
Övriga rörelseintäkter	4	2	9
Övriga rörelsekostnader	8	-9	0
Rörelseresultat		9	83
Intäkter från andelar i koncernbolag	10	600	204
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	10	95	18
Ränteintäkter	10	11	15
Ränteintäkter från koncernbolag	10	10	14
Räntekostnader	10	-2	-1
Räntekostnader till koncernbolag	10	0	0
Resultat efter finansiella poster		723	333
Skatt	11	-36	-38
Årets resultat	12	687	295

Balansräkning, moderbolaget

MSEK	Not	08-12-31	07-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter	14	101	96
Summa immateriella anläggningstillgångar		101	96
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	13	37	39
Inventarier och installationer	13	704	567
Pågående nyanläggningar	13	199	154
Summa materiella anläggningstillgångar		940	760
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernbolag	12	15	15
Fordringar hos koncernbolag	12	113	408
Uppskjutna skattefordringar	11	24	25
Andra långfristiga värdepappersinnehav	16	1 008	1 032
Andra långfristiga fordringar	16	12	14
Summa finansiella anläggningstillgångar		1 172	1 494
Summa anläggningstillgångar		2 213	2 350

MSEK	Not	08-12-31	07-12-31
Omsättningstillgångar			
Varulager	17	786	783
Fordringar			
Kundfordringar		7	24
Fordringar hos koncernbolag	12	7	2
Skattefordringar		39	–
Övriga fordringar		10	3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	25	48	74
Summa fordringar		111	103
Kortfristiga placeringar	16	334	167
Kassa och bank	16	1 167	1 405
Summa omsättningstillgångar		2 398	2 458
SUMMA TILLGÅNGAR	12	4 611	4 808

MSEK	Not	08-12-31	07-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	20		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		360	360
Reservfond		72	72
Summa bundet eget kapital		432	432
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		267	854
Årets resultat		687	295
Summa fritt eget kapital		954	1 149
Summa eget kapital		1 386	1 581
Avsättningar	21		
Långfristiga avsättningar	15	72	74
Kortfristiga avsättningar		9	10
Summa avsättningar		81	84
Långfristiga skulder			
Långfristiga skulder till koncernbolag	12	–	17
Uppskjutna skatteskulder	11	18	18
Summa långfristiga skulder		18	35
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		2 809	2 749
Kortfristiga skulder till koncernbolag	12	21	3
Skatteskulder		–	0
Övriga skulder		126	190
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	26	170	166
Summa kortfristiga skulder		3 126	3 108
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	12	4 611	4 808
POSTER INOM LINJEN			
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser			
Ställda panter	22	6	8
Ansvarsförbindelser	23	11	18

Förändring i eget kapital, moderbolaget

MSEK	Aktie- kapital	Reserv- fond	Fond för verkligt värde	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa eget kapital
Ingående eget kapital per 1 januari 2007	360	72	-7	805	259	1 489
Förändring i finansiella tillgångar som kan säljas			7			7
Överföring till fria reserver				259	-259	-
Årets resultat 2007					295	295
Summa intäkter och kostnader under året	-	-	7	259	36	302
Utdelning				-210		-210
Utgående eget kapital per 31 december 2007	360	72	-	854	295	1 581
Överföring till fria reserver				295	-295	-
Årets resultat 2008					687	687
Summa intäkter och kostnader under året	-	-	-	295	-295	687
Utdelning*				-868		-868
Koncernbidrag				-20		-20
Skatteeffekt koncernbidrag				6		6
Utgående eget kapital per 31 december 2008	360	72	-	267	687	1 386

* Utdelningen under 2008 består av ordinarie utdelning av 2007 års resultat uppgående till 295 MSEK samt av den utdelning som beslutades om på en extra bolagsstämma med anledning av försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB uppgående till 573 MSEK.

Kassaflödesanalys, moderbolaget

MSEK	Not	2008	2007
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster		723	333
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Av- och nedskrivningar		197	168
Realisationsresultat		-590	5
Övrigt		-39	-25
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-4	62
Förändring av fordringar		34	68
Förändring av skulder		-4	213
Kassaflöde från den löpande verksamheten efter förändringar av rörelsekapital		317	824
Betald skatt		-69	-45
Kassaflöde från den löpande verksamheten		248	779
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-353	-238
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1	2
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-38	-53
Förvärv/försäljning av finansiella anläggningstillgångar		-104	-29
Försäljning av dotterbolag		598	-
Förändring av finansiella fordringar på dotterbolag		278	-183
Kassaflöde från investeringsverksamheten		382	-501
Finansieringsverksamheten			
Utdelning		-868	-210
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-868	-210
Årets kassaflöde		-238	68
Likvida medel vid årets början		1 405	1 337
Likvida medel vid årets slut	24	1 167	1 405

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Nedan följer de betydande redovisningsprinciper som tillämpats vid upprättandet av koncern- och årsredovisningen. Redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent för alla angivna år, om inget annat anges.

Allmänt

Koncernredovisningen omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB och IQ-initiativet AB samt dotterbolagskoncernen AB K14 Näckströmsgatan. Dotterbolaget Systembolaget Fastigheter AB som avyttrades 31 mars 2008 ingår i koncernredovisningen under första kvartalet 2008. Bolagen benämns gemensamt koncernen eller Systembolaget. Årsredovisningen omfattar moderbolaget.

Moderbolaget, Systembolaget AB, är ett helägt statligt bolag med säte i Stockholm och registrerat i Sverige. Adressen till huvudkontoret är Kungsträdgårdsgatan 14, 103 84 Stockholm.

Koncern- och årsredovisningen för räkenskapsåret 2008 har godkänts av styrelsen och verkställande direktören för publicering den 17 februari 2009 och kommer att föreläggas årsstämman den 2 april 2009.

Grunder för upprättande

Belopp

Den funktionella valutan, det vill säga valutan i den primära ekonomiska miljön där moderbolaget bedriver sin verksamhet, är svenska kronor. Svenska kronor utgör rapporteringsvaluta för både moderbolaget och koncernen. Beloppen i de finansiella rapporterna är avrundade till närmaste miljon svenska kronor (MSEK), om inget annat anges och beloppen inom parentes utgör jämförelseårets värde.

Datum

Resultaträkningsrelaterade poster avser perioden 1 januari–31 december och balansräkningsrelaterade poster avser den 31 december.

Koncernredovisning

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de av EU fastställda International Financial Reporting Standards (IFRS) inklusive gällande International Accounting Standards (IAS) samt tolkningsuttalanden från International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) och Standing Interpretations Committee (SIC). Koncernen följer därutöver Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1.1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner, vilken specificerar de tillkommande upplysningskrav som krävs enligt Årsredovisningslagen, samt tillämpliga uttalanden från Rådet för finansiell rapportering (UFR).

Koncernredovisningen baseras på historiska anskaffningsvärden, förutom de finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde består av finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Årsredovisning

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2.1. RFR 2.1 innebär att Systembolaget AB skall tillämpa samtliga standarder och uttalanden utgivna av IASB och IFRIC så som de godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Detta skall göras så långt detta är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

De efterföljande redovisningsprinciperna är samma för koncernen och moderbolaget om inget annat anges.

Kommande standarder, tillägg och tolkningar

Följande standard och tillägg kommer att påverka Systembolaget:

- Omarbetad IAS 1 Utformning av finansiella rapporter – omarbetningen medför bland annat att poster som tidigare redovisats i eget kapitalräkningen men som inte utgör ägartransaktioner presenteras i en utökad resultaträkning eller separat rapport.

Följande tolkningar anses inte komma att påverka Systembolaget:

- IFRS 8 Operating Segments. Standarden träder i kraft 1 januari 2009.
- IFRIC 13 Customer Loyalty Programmes. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 juli 2008 eller senare.
- IAS 23 Lånekostnader. Ändringen träder i kraft 1 januari 2009.
- IFRS 2 Share-based Payment, Amendments: Vesting Conditions and Cancellations. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 januari 2009 eller senare.
- Amendment to IFRS 1 and IAS 27 Cost of an Investment in a Subsidiary, Jointly Controlled Entity or Associate. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 januari 2009 eller senare.
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, Eligible Hedged Items. Ändringen har inte godkänts av Europeiska kommissionen. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 juli 2009 eller senare.
- IFRIC 15 Agreements for Construction of Real Estate. Ändringen har inte godkänts av Europeiska kommissionen. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 januari 2009 eller senare.
- IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation. Ändringen har inte godkänts av Europeiska kommissionen. Ändringen träder i kraft för räkenskapsår som börjar 1 januari 2009 eller senare.

Viktiga uppskattningar och bedömningar

Koncernen gör uppskattningar och antaganden om framtiden baserade på den senaste tillgängliga och tillförlitliga informationen samt utifrån historiska erfarenheter. Ändrade förutsättningar kan medföra justeringar i de redovisade beloppen för tillgångar och skulder i nästkommande räkenskapsår. Detta följer av att de faktiska utfallen kan skilja sig från de redovisade beloppen. De uppskattningar som kan komma att medföra väsentliga justeringar i de redovisade beloppen hänförelse till pensioner.

Pensionsförpliktelseernas nuvärde är beroende av ett antal faktorer som fastställs utifrån aktuariella antaganden. I de antaganden som används för att fastställa aktuellt saldo för pensioner ingår den långfristiga avkastningen på förvaltningstillgångarna och diskonteringsräntan. Varje förändring i dessa antaganden kommer att inverka på pensionsförpliktelseernas redovisade värde.

Antagandet om förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beaktar historisk långfristig avkastning, tillgångarnas fördelning och bedömning av framtida långfristig avkastning.

Koncernen fastställer lämplig diskonteringsränta i slutet av varje år, vilken utgår från marknadens förväntningar avseende obligationer med samma löptid som pensionskulden. Värderingen har utgått ifrån en räntekurva uppskattad efter svenska statliga realräntebeställningar.

Viktiga bedömningar

Vid tillämpningen av bolagets redovisningsprinciper gör företagsledningen olika bedömningar som kan ha en påverkan på de redovisade beloppen i resultat- och balansräkningen. Av de redovisningsmässiga bedömningar som företagsledningen gör har bedömningen av aktivering av kostnader för systemutveckling den mest betydande påverkan på de redovisade beloppen.

Koncernredovisning

Dotterbolag

I koncernredovisningen ingår dotterbolag, i vilka moderbolaget har ett bestämmande inflytande, det vill säga rätten att utforma bolagets finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Ett bestämmande inflytande anses föreligga, då moderbolaget direkt eller indirekt innehar mer än hälften av bolagets röstberättigade andelar.

Dotterbolag ingår i koncernredovisningen från förvärvstidpunkten, det vill säga tidpunkten då moderbolaget får det bestämmande inflytandet och utgår ur koncernredovisningen från den tidpunkt då moderbolaget upphör att ha det bestämmande inflytandet, exempelvis vid tidpunkten för avyttringen.

I koncernredovisningen har redovisningsprinciperna för dotterbolag, i förekommande fall, anpassats för att uppnå en konsekvent tillämpning av koncernens principer. Vidare har de finansiella rapporterna från moderbolaget och dotterbolagen som har använts vid upprättandet av koncernredovisningen upprättats per samma balansdag.

Konsolideringsprinciper

Koncernredovisningen är upprättad med tillämpning av förvärvsmetoden. Anskaffningskostnaden för ett förvärv utgörs av verkligt värde på tillgångar som lämnats som ersättning och uppkomna eller övertagna skulder samt alla kostnader som är direkt hänförliga till förvärvet. Identifierbara förvärvade tillgångar och skulder samt eventalförpliktelser värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Eventuella positiva skillnader mellan anskaffningskostnaden och verkliga värdet redovisas som goodwill. Är skillnaden negativ redovisas den direkt i resultaträkningen.

Transaktioner mellan koncernbolag

Koncerninterna fordringar och skulder samt intäkter och kostnader, inklusive orealiserade vinster och förluster på transaktioner mellan koncernbolag, elimineras om inte förlusten indikerar att ett nedskrivningsbehov finns.

Internprissättning

Vid transaktioner mellan koncernbolag tillämpas marknadspriser.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan enligt den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder som är uttryckta i utländska valutor redovisas i balansräkningen omräknade till den kurs som gäller på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppkommer vid omräkningen redovisas i resultaträkningen.

Segmentrapportering

En rörelsegren är en redovisningsmässigt identifierbar del av bolaget som tillhandahåller produkter eller tjänster som är utsatta för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra rörelse-

grenar. Geografiska områden tillhandahåller produkter eller tjänster inom en ekonomisk miljö som är utsatt för risker och möjligheter som skiljer sig från vad som gäller för andra ekonomiska miljöer.

Systembolaget är verksamt inom en rörelsegren och en geografisk marknad varför någon segmentrapportering inte är aktuell.

Intäktsredovisning

Systembolaget har enligt alkohollagen monopol på detaljhandelsförsäljningen av alkoholhaltiga drycker i Sverige. Ensamrätten har ett socialpolitiskt syfte och innebär att alkoholens tillgänglighet begränsas. Mot denna bakgrund redovisas Systembolagets detaljhandelsförsäljning som huvudverksamhet. Övrig verksamhet – vilken inte är kritisk för Systembolagets detaljhandelsverksamhet och vilken skulle kunna bedrivas av annan näringsidkare – särredovisas (enligt krav i ägardirektivet) och betraktas som rörelsefrämmande. Klassificeringen har bedömts ge den mest rättvisande bilden av Systembolagets huvudverksamhet.

Dotterbolagens verksamheter, distribution av varor, informationsverksamhet samt fastighetsförvaltning redovisas under rubriken övriga rörelseintäkter och rörelsekostnader.

Intäkter redovisas när de kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och när det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla bolaget. Intäkter värderas till det verkliga värdet av sålda varor och tjänster exklusive mervärdesskatt.

Koncernens intäkter genereras i allt väsentligt av försäljning av drycker till konsument. Försäljningen redovisas som intäkt i samband med att varan säljs till kund. Försäljningen betalas kontant eller med kreditkort.

Ränteintäkter intäktsredovisas över en relevant period med tillämpning av effektivräntemetoden. Effektivräntan är den ränta som exakt diskonterar de uppskattade framtida kassaflödena under det finansiella instrumentets förväntade löptid till instrumentets redovisade värde.

Kostnadsredovisning

Resultaträkningen är uppställd i funktionsindeldad form, vilket innebär att kostnaderna klassificeras utifrån deras funktion.

Försäljningskostnader innehåller kostnader för butiksverksamheten, till största delen bestående av personal- och lokalkostnader.

Administrationskostnader innehåller kostnader för centrala administrativa stabsfunktioner på huvudkontoret.

Leasing

Leasingavtal, där uthyraren i allt väsentligt behåller de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet klassificeras som operationell leasing. Koncernen innehar till absolut största delen enbart operationella leasingavtal.

Leasegivare

Koncernens uthyrning av fastigheter klassificeras som operationell leasing. I balansräkningen redovisas tillgångar för vilka operationella leasingavtal ingåtts på slag av tillgång. Leaseintäkterna periodiseras och intäktsredovisas linjärt över leasingavtalets löptid, medan kostnader, inklusive avskrivningar, redovisas när de uppstår.

Leasetagare

Koncernen har tecknat leasingavtal som i allt väsentligt avser lokalhyror. Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden, vilket är den period Systembolaget har avtalat för att leasa en tillgång.

Inkomstskatt

Redovisad skatt utgörs av det sammanlagda beloppet av aktuell och uppskjuten skatt bestämt utifrån periodens resultat. Aktuell skatt är den skatt som beräknas på det skattepliktiga resultatet för en period inklusive justeringar av aktuell skatt för tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas utifrån balansräkningsmetoden varvid temporära skillnader, det vill säga skillnader mellan tillgångars och skulders redovisade och skattemässiga värden, ger upphov till uppskjutna skatteskulder eller skattefordringar. Uppskjuten skatteskuld beräknas på samtliga skattemässiga temporära skillnader medan uppskjutna skattefordringar redovisas i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga överskott kommer att finnas, mot vilka de temporära skillnaderna kan nyttjas.

Uppskjuten skatt beräknas och värderas med tillämpning av de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller aviserade per balansdagen och som förväntas gälla när den berörda skattefordran realiseras eller skatteskulden regleras. Skattesatsen uppgår till 26,3 procent från och med 1 januari 2009.

Per varje balansdag omprövas det redovisade värdet på de uppskjutna skattefordringarna och det reduceras i den mån det inte längre är sannolikt att tillräckliga stora skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga. I den mån det senare bedöms som sannolikt att tillräckliga skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga återförs reduktionen.

Aktuell skatt och uppskjuten skatt redovisas i resultaträkningen förutom skatteeffekt som hänför sig till transaktioner eller händelser som redovisas direkt mot eget kapital, vilken redovisas i eget kapital.

Moderbolaget

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte uppskjuten skatteskuld i juridisk person utan redovisas som en del av de obeskattade reserver de är hänförliga till. Obeskattade reserver redovisas i balansräkningen och förändringen redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Följaktligen redovisas både obeskattade reserver och bokslutsdispositioner med bruttobelopp i balans- respektive resultaträkningen.

Upplysninger om närstående

Som närstående definierar Systembolaget koncernbolag, pensionsstiftelser, svenska staten, statliga bolag där staten innehar det bestämmande inflytandet samt ledande befattningshavare, styrelseledamöter och nära familjemedlemmar till dessa personer.

Upplisyning lämnas då transaktioner med en närstående har skett, oavsett om ersättning utgår eller inte. Med transaktioner avses överföring av resurser, tjänster eller förpliktelser.

Materiella anläggningstillgångar

En materiell anläggningstillgång redovisas som en tillgång i balansräkningen när anskaffningsvärdet kan beräknas tillförlitligt och när det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att tillfalla Systembolaget.

Materiella anläggningstillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Utgifter för förbättring av tillgångarnas prestanda, utöver ursprunglig nivå, ökar tillgångens redovisade värde. Utgifter för reparation och underhåll kostnadsförs löpande.

AB K14 Näckströmsgatan äger fastigheter som hyrs ut till och utnyttjas av moderbolaget Systembolaget AB och dotterbolaget

Lagena Distribution AB. Det medför att fastigheterna i koncernredovisningen redovisas som rörelsefastigheter och värderas enligt anskaffningsvärdemetoden.

Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling redovisas som en immateriell tillgång när följande kriterier är uppfyllda:

- den immateriella tillgången är identifierbar,
- Systembolaget har kontroll över tillgången,
- tillgången tillför framtida ekonomiska fördelar samt,
- tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas tillförlitligt.

Det redovisade värdet inkluderar utgifter för inköp av tjänster och material. Immateriella tillgångar värderas enligt anskaffningsvärdemetoden till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar.

De utgifter som inte uppfyller kriterierna ovan kostnadsförs när de uppkommer.

Avskrivningar

Materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar skrivs av linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod, vilket är den period som Systembolaget förväntar sig att utnyttja tillgången för dess ändamål. Avskrivningar baseras på anskaffningsvärden efter avdrag för eventuella restvärden. Avskrivningarna baseras på nedanstående nyttjandeperioder:

Tillgång	Nyttjandeperiod
Byggnader	25–50 år
Maskiner och inventarier	3–5 år
Ombyggnation i butik	7 år
Immateriella tillgångar	5 år

Förbättringsutgifter i annans fastighet skrivs av under planerad hyrestid, vilket i normalfallet antas vara 20 år. Inga avskrivningar görs på mark.

Per varje balansdag sker en omprövning av respektive tillgångs restvärde och nyttjandeperiod och justeringar görs vid behov.

Nedskrivningar

Per varje balansdag sker en bedömning om det finns någon indikation på nedskrivningsbehov av de redovisade värdena för koncernen. Om det finns sådana indikationer beräknas tillgångens återvinningsvärde, vilket är det högre av det verkliga värdet minus försäljningskostnader och tillgångens nyttjandevärde, det vill säga nuvärdet av de uppskattade framtida kassaflödena som tillgången förväntas generera. Nedskrivning görs när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet för en tillgång och den kostnadsförs omedelbart i resultaträkningen.

Per varje balansdag fastställs även ifall det finns indikation på att en tidigare nedskrivning, helt eller delvis, inte längre är motiverad och i sådana fall beräknas tillgångens återvinningsvärde och återföring sker. Återföringen ökar tillgångens redovisade värde. Det redovisade värdet får inte överstiga det värde som hade redovisats, efter avskrivningar, ifall en nedskrivning aldrig hade gjorts.

Ersättningar till anställda

Ersättning i form av lön och pension redovisas som rörelsekostnad under den period när den anställda utför de tjänster som ersättningen avser. Kostnaden klassificeras som försäljningskostnad eller adminis-

trationskostnad beroende på den anställdes arbetsuppgift.

Förmånsbestämda pensionsplaner i koncernen

Koncernen har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att koncernen har en förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda samt att koncernen i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Den aktuariella risken är att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat och investeringsrisken är risken att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna. De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst i pensionsstiftelse, men också genom avsättningar i balansräkningen och till liten del genom försäkringspremier.

Vid redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner används aktuariella metoder för att tillförlitligt beräkna det ersättningsbelopp som de anställda har intjänat under innevarande period och tidigare perioder. Koncernen gör bedömningar, så kallade aktuariella antaganden, av demografiska och finansiella variabler, vilka påverkar kostnaden för ersättningen. Det framräknade ersättningsbeloppet diskonteras årligen av oberoende aktuarier med tillämpning av den så kallade "Projected Unit Credit Method". Nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen fastställs genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden med användning av räntesatsen för svenska statliga ränteobligationer med en löptid jämförbar med den aktuella pensionsskulden.

Aktuariella vinster och förluster uppstår vid justeringar och förändringar av aktuariella antaganden och för dessa tillämpas den så kallade korridorregeln. Korridorregeln innebär att den del av ackumulerade aktuariella vinster och förluster som vid slutet av den föregående rapporteringsperioden översteg det högre av 10 procent av värdet på förvaltningstillgångarna och 10 procent av den förmånsbestämda förpliktelsen, kostnads- eller intäktsförs över de anställdas uppskattade genomsnittliga återstående tjänstgöringstid. I övrigt beaktas inte aktuariella vinster eller förluster.

I koncernen redovisas nettot av nuvärdet av förpliktelsen på balansdagen plus eventuella aktuariella vinster som ännu inte redovisats samt med avdrag för förvaltningstillgångens verkliga värde, eventuella kostnader avseende tidigare perioders tjänstgöring som ännu inte redovisats och eventuella aktuariella förluster som ännu inte redovisats. Om nettobeloppet blir positivt redovisas en skuld (pensionsförpliktelse) och om nettobeloppet blir negativt redovisas en tillgång (pensionstillgång) i balansräkningen.

Avgiftsbestämda pensionsplaner i koncernen

I koncernen finns även avgiftsbestämda pensionsplaner. I avgiftsbestämda pensionsplaner är koncernens förpliktelse begränsad till det belopp koncernen har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställda bär den aktuariella risken och investeringsrisken. Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställda tjänstgör i företaget.

Pensioner i moderbolaget

Moderbolagets pensionsåtaganden redovisas och beräknas enligt Tryggandelagen och föreskrifter från Finansinspektionen. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt.

De avsättningar som redovisas i moderbolagets balansräkning avser antastbara pensionsåtaganden, det vill säga de är villkorade av framtida anställning. De omfattas inte av Tryggandelagen och får därmed inte tryggas i pensionsstiftelser och inte heller redovisas i balansräkningen under rubriken avsatt till pensioner. De redovisas istället under posten "Långfristiga avsättningar".

Ersättningar vid uppsägning

Ersättningar vid uppsägning redovisas när Systembolaget bevisligen är förpliktigt att antingen avsluta en anställning före den normala tidpunkten, enligt en detaljerad formell plan utan realistisk möjlighet till återkallande, eller lämna ersättningar i samband med erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång.

Finansiella instrument

Finansiella instrument utgörs av varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag respektive en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag. Dessa omfattas bland annat av likvida medel, kundfordringar, leverantörsskulder och finansiella placeringar.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

Finansiella instrument, det vill säga finansiella tillgångar och finansiella skulder, redovisas i balansräkningen när Systembolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor.

Finansiella tillgångar tas helt eller delvis bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till kassaflödena upphör eller när i stort sett samtliga risker och fördelar som är förknippade med ägandet av finansiella tillgången överförs.

Finansiella skulder tas helt eller delvis bort från balansräkningen när finansiella skulden utsläcks, det vill säga när förpliktelsen fullgörs, annulleras eller upphör.

Värdering

När finansiella instrument redovisas första gången värderas de till verkligt värde. För de finansiella instrument som inte tillhör kategorin finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen läggs transaktionskostnader som är direkt hänförliga till förvärvet av den finansiella tillgången eller skulden till det verkliga värdet.

För de finansiella tillgångar som är klassificerade i kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen och finansiella tillgångar som kan säljas tillämpas likviddagsredovisning. För övriga kategorier av finansiella tillgångar och skulder tillämpas affärsdagsredovisning.

Efterföljande värdering sker antingen till verkligt värde eller till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden. Vilken värderingsmetod som används avgörs av vilken kategori respektive instrument tillhör.

Verkligt värde är det belopp till vilken en tillgång skulle kunna överlåtas eller en skuld regleras mellan kunniga och oberoende parter, vilka har ett intresse av att genomföra transaktionen.

Upplupet anskaffningsvärde är anskaffningsvärdet efter avdrag för återbetalning av nominella belopp och nedsättning på grund av nedskrivning samt efter avdrag eller tillägg för ackumulerade avskrivningar. Per varje balansdag sker en nedskrivningsprövning, vilket innebär en bedömning av om det finns objektiva belägg som visar på att ett nedskrivningsbehov föreligger. Nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan det redovisade värdet och nuvärdet av uppskattade kassaflöden och redovisas i resultaträkningen.

Klassificering

Finansiella instrument klassificeras enligt tabellen nedan. Koncernen klassificerar sina finansiella instrument i någon av kategorierna lånefordringar och kundfordringar, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen eller finansiella skulder som värderas till upplupet anskaffningsvärde, vilka beskrivs nedan. Klassificeringen sker utifrån i vilket syfte instrumentet har förvärvats.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Kategorin finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen har två undergrupper. Det är finansiella tillgångar som innehas för handel och finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället identifierats som ett instrument värderat till verkligt värde via resultaträkningen. En finansiell tillgång klassificeras i denna kategori om den förvärvats för att avyttras på kort sikt eller om koncernledningen klassificerar den som sådan. Likvida medel klassificeras som att de innehas för handel. Resterande finansiella tillgångar identifieras i denna kategori vid första redovisningstillfället.

Värdeförändring i finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas i resultaträkningen.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Lånefordringar och kundfordringar värderas vid efterföljande värdering till upplupet anskaffningsvärde genom användandet av effektivräntemetoden.

Värdeförändring för lånefordringar och kundfordringar redovisas i resultaträkningen när den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen, vid nedskrivning samt genom periodisering.

I kategorin återfinns kundfordringar och övriga fordringar, vilka redovisas i balansräkningen när fakturan har skickats. Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde

I kategorin återfinns leverantörsskulder, vilka redovisas i balansräkningen då motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet att betala föreligger, även om faktura inte har mottagits. Finansiella skulder värderas löpande efter första redovisningstillfället till upplupet anskaffningsvärde med tillämpande av effektivräntemetoden.

Likvida medel

Likvida medel utgörs av kassa och bank samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid på högst tre månader från anskaffningstidpunkten, vilka lätt kan omvandlas till ett känt belopp och som är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer.

Nettovinst och nettoförlust

Resultat av finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde i resultaträkningen redovisas i finansnettot. Resultat av finansiella tillgångar

och skulder som redovisas till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen när tillgången eller skulden tas bort från balansräkningen eller skrivs ned.

Varulager

Värdering av varulagret har skett till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Anskaffningsvärdet beräknas med tillämpning av först in, först ut-metoden (FIFU) och nettoförsäljningsvärde är det uppskattade försäljningspriset efter avdrag för hänförliga försäljningskostnader. Varulagret består av handelsvaror.

Det redovisade värdet på varor i lager som säljs kostnadsförs i den period motsvarande intäkt redovisas. Justeringar av varor i lager till nettoförsäljningsvärde och förluster på varor i lager redovisas i resultaträkningen i den period då justeringen eller förlusten uppstår.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

En anläggningstillgång eller en avyttringsgrupp klassificeras som innehav för försäljning om dess redovisade värde huvudsakligen kommer att återvinnas genom försäljning och inte genom fortlöpande användning. För att klassificeras som en tillgång som innehas för försäljning måste tillgången vara tillgänglig för omedelbar försäljning i nuvarande skick samt att det måste vara mycket sannolikt att försäljning kommer att ske.

En anläggningstillgång eller avyttringsgrupp ska omklassificeras när en bedömning har gjorts att försäljningen är högst sannolik, vilket innebär att beslut ska ha tagits på ledningsnivå, det ska finnas ett aktivt program för att slutföra försäljningen, försäljningspriset ska ligga på en rimlig nivå i förhållande till verkligt värde och försäljningen ska normalt ske inom ett år från det att beslut fattats.

Anläggningstillgången eller avyttringsgruppen värderas till det lägsta av det redovisade värdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Tillgångar och skulder hänförliga till anläggningstillgången särredovisas i balansräkningen. Avskrivningar görs ej på en anläggningstillgång så länge som att den innehas för försäljning.

Avsättningar

En avsättning definieras som en skuld som är ovisst vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas i balansräkningen när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, det är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt beloppet kan

Kategorier

Typ	Kategori	Värdering
Finansiella tillgångar		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Andra långfristiga fordringar	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kundfordringar och upplupna intäkter	Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde
Kortfristiga placeringar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Likvida medel	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde
Finansiella skulder		
Leverantörsskulder och upplupna kostnader	Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	Upplupet anskaffningsvärde

uppskattas tillförlitligt. Avsättningar värderas till det belopp som är den bästa uppskattningen av det belopp som på balansdagen krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen. När effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig nuvärdesberäknas de förväntade framtida kassaflödena. Per varje balansdag omprövas avsättningar och vid behov justeras de för att återspegla den aktuella bästa uppskattningen.

Eventualförpliktelser/ansvarförbindelser

I koncernen benämns posten eventualförpliktelser och i moderbolaget ansvarförbindelser. En eventualförpliktelse/ansvarförbindelse redovisas när det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser när det finns en befintlig förpliktelse som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att utflöde av resurser kommer att krävas eller att förpliktelsens storlek inte kan beräknas tillräckligt tillförlitligt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen uppvisar de in- och utbetalningar hänförliga till den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten, som har skett under perioden. Kassaflödes-

analysen upprättas enligt den indirekta metoden, vilket innebär att resultatet justeras för:

- transaktioner som inte har medfört in- eller utbetalningar,
- upplupna eller förutbetalda poster som avser tidigare eller kommande perioder samt
- eventuella intäkter och kostnader där kassaflödeseffekterna är hänförliga till investerings- eller finansieringsverksamheten.

Händelser efter balansdagen

Händelser efter balansdagen definieras som händelser som inträffar under perioden från balansdagen till dagen när de finansiella rapporterna godkänns för utfärdande.

Systembolaget justerar beloppen i de finansiella rapporterna på styrelsens inrådan för händelser, positiva eller negativa, som bekräftar förhållanden som förelåg på balansdagen. Om det däremot inträffar händelser som indikerar förhållanden som uppstod efter balansdagen justeras inte de finansiella rapporterna. Däremot lämnas upplysning om de händelser som är så väsentliga att ett utelämnande av uppgiften skulle kunna påverka de ekonomiska beslut användare fattar på grundval av de finansiella rapporterna.

Not 2 Intäkter/nettoomsättning

MSEK	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Intäktslag				
Drycker				
Sprit	5 187	5 176	5 187	5 176
Vin	10 617	10 048	10 617	10 048
Starköl	4 725	4 246	4 725	4 246
Cider och blanddrycker	629	599	629	599
Alkoholfritt	29	27	29	27
Summa drycker	21 187	20 096	21 187	20 096
Övriga varor och tjänster	109	115	109	115
Summa	21 296	20 211	21 296	20 211

Not 3 Kostnad för sålda varor

MSEK	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Kostnad för sålda varor	18 597	17 644	18 597	17 644

Kostnad för sålda varor avser i huvudsak inköp av handelsvaror samt direkta försäljningskostnader.

Not 4 Övriga intäkter/ övriga rörelseintäkter

MSEK	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Transportintäkter	329	304	–	–
Hysesintäkter	13	50	–	–
Övriga rörelseintäkter	3	1	2	9
Resultat vid försäljning och utrangering av tillgångar	0	15	–	–
Summa	345	370	2	9

Dotterbolagens externa intäkter redovisas under övriga intäkter. Transportintäkter avser Lagena Distributions intäkter. Hysesintäkter under 2008 avser främst K14 Näckströmsgatans intäkter för ut-

hyrning av lokaler. I jämförelsesiffran för 2007 ingår Systembolaget Fastigheters intäkter.

Not 5 Leasing

Operationell leasegivare

Förfallotidpunkt	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Framtida minimileaseavgifter				
Inom ett år	1	16	1	0
Senare än ett år men inom fem år	3	–	3	0
Om fem år eller mer	–	–	–	–
Summa	4	16	4	0

Intäkter för operationell leasing uppgår till 13 (50) MSEK och utgörs främst av hyresintäkter under första kvartalet 2008 i Systembolaget

Fastigheter fram till dess att bolaget avyttrades. Utöver det ingår hyresintäkter i K14 Näckströmsgatan.

Operationell leasetagare

Förfallotidpunkt	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Framtida minimileaseavgifter				
Inom ett år	407	378	434	393
Senare än ett år men inom fem år	1 328	1 348	1 388	1 348
Om fem år eller mer	765	623	771	623
Summa	2 500	2 349	2 593	2 364

Årets kostnad för operationell leasing uppgår till 385 (329) MSEK i koncernen och 426 (426) MSEK i moderbolaget. Leasingavtalen utgörs främst av hyreskontrakt för koncernens lokaler.

Not 6 Försäljnings- och administrationskostnader

Försäljningskostnader	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Personalkostnader	1 191	1 120	1 290	1 244
Avskrivningar	162	127	162	126
Övriga kostnader	793	752	792	753
Summa	2 146	1 999	2 244	2 123

Ingen forsknings- eller utvecklingsverksamhet har bedrivits.

Fortsättning Not 6 Försäljnings- och administrationskostnader

Administrationskostnader	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Personalkostnader	111	87	129	111
Avskrivningar	35	35	35	35
Övriga kostnader	275	225	275	224
Summa	421	347	439	370

Ingen forsknings- eller utvecklingsverksamhet har bedrivits.

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag

Arvode och kostnadsersättning till revisionsföretag ingår i administrationskostnader.

Revisionsföretag	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdrag	2	–	2	–
Andra uppdrag	–	–	0	–
SET Revisionsbyrå AB				
Revisionsuppdrag	1	4	1	3
Andra uppdrag	–	0	–	–
Riksrevisionen				
Revisionsuppdrag	0	0	0	0
Summa	3	4	3	3

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra

samt rådgivning eller annat biträde som förädlas av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är andra uppdrag.

Not 7 Medarbetare

Löner och andra ersättningar	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Löner och ersättningar	974	893	891	828
Sociala kostnader inklusive pensioner	520	513	488	488
Summa	1 494	1 406	1 379	1 316

Upplysningar om pensioner, se Not 15 Pensioner.

Löner och andra ersättningar till styrelse, vd och övriga anställda	2008			2007		
	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt	Styrelse och vd	Övriga anställda	Totalt
Moderbolag	3	888	891	22	806	828
Dotterbolag	2	81	83	2	63	65
Koncernen totalt	5	969	974	24	869	893

Principer för ersättning till styrelse

Till styrelsens ordförande, vice ordförande och ledamöter utgår arvode enligt årsstämman beslut, vilket innebär ett arvode till styrelsens ordförande på 180 000 (172 000) kronor, till vice ordförande på 109 000 (105 000) kronor samt till ledamot på 87 000 (84 000)

kronor. Ingen pensionsersättning utgår till styrelsens ledamöter. Arvode utbetalas månadsvis och justeras årligen 1 maj. Arbetstagarrepresentanter erhåller ej styrelsearvode.

Fortsättning Not 7 Medarbetare

Ersättningar till styrelse (TSEK)	Invald/ tillsatt	2008				2007			
		Arvode	Övriga förmåner	Övrig ersättning	Summa	Arvode	Övriga förmåner	Övrig ersättning	Summa
Cecilia Schelin Seidegård, styrelsens ordförande fr o m 13/3-08	2008	135			135	-	-	-	-
Olof Johansson, styrelsens ordförande t o m 13/3-08	2002	43	0	0	43	171	1	1	173
Marianne Nivert, ledamot, vice ordförande	2002/2007	108	-	-	108	99	-	-	99
Annika Nilsson, ledamot	2006/2007**	86	-	-	86	28	-	-	28
Johan Gernandt, ledamot	2007	86	-	-	86	63	-	-	63
Sven Andréasson, ledamot	2007	86	-	-	86	63	-	-	63
Carl B Hamilton, ledamot	2007	86	-	-	86	63	-	-	63
Lena Furmark Löfgren, ledamot	2007	86	-	-	86	63	-	-	63
Anna Hedborg, vice ordförande, t o m 22/3-07	2002	-	-	-	-	25	-	-	25
Ulf Melin, ledamot t o m 22/3-07	1999	-	-	-	-	21	-	-	21
Elisebeht Markström, ledamot t o m 22/3-07	1999	-	-	-	-	21	-	-	21
Gert Karnberger, ledamot t o m 22/3-07	2004	-	-	-	-	21	-	-	21
Margareta Andersson, ledamot t o m 22/3-07	2000/2005*	-	-	-	-	30	-	-	30
Marita Aronson, ledamot t o m 22/3-07	2006	-	-	-	-	21	-	-	21
Ingrid Burman, ledamot t o m 22/3-07	2006	-	-	-	-	21	-	-	21
Summa styrelse		717	0	0	717	710	1	1	712

* Vald till suppleant/vald till styrelseledamot.

** Annika Nilsson begräde sitt utträde ur styrelsen den 5 oktober 2006, och återinvaldes 22 mars 2007.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Systembolaget följer de av regeringen fastställda riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för företagets ledning. Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner samt pension. Någon rörlig, bonusbaserad ersättning utgår ej, ej heller några ersättningar i form av finan-

siella instrument eller dylikt. Med andra ledande befattningshavare avses de personer som tillsammans med verkställande direktören utgör företagsledningen. Vissa avvikelser från nuvarande riktlinjer föreligger främst avseende pensionsvillkor.

Ersättningar till ledande befattningshavare 2008 (TSEK)	Invald/ tillsatt	2008				Uppsägningstid (arbetstagare/bolag)	Avgångsersättning
		Lön	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Summa		
Anitra Steen, vd	1999	2 621	98	1 437	4 156	6/0 mån	24 mån
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	1 767	106	740	2 613	6 mån	12 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdirektör	2007	1 638	63	459	2 160	6 mån	6 mån
Övriga ledande befattningshavare		7 093	340	2 671	10 104	6 mån	6-18 mån
Summa ledande befattningshavare		13 119	607	5 307	19 033		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2008		13 836	607	5 307	19 750		

Fortsättning Not 7 Medarbetare

Övriga förmåner avser i huvudsak tjänstebilförmån. Vd och företagsledning uppbär inte bonus eller bostadsförmån.

Övrig ersättning är främst ersättning för traktamenten.

Vid uppsägning från bolagets sida gäller – såsom ersättning för att avtalet inte omfattas av lagen om anställningsskydd – en avgångsersättning i vissa fall baserad på åldern vid anställningens upphörande att utbetalas månatligen i efterskott:

- 6 fasta månadslöner om åldern understiger 50 år
- 12 fasta månadslöner om åldern är mellan 50 år och 56 år
- 18 fasta månadslöner om åldern överstiger 56 år

För de i företagsledningen som anstälts efter 1 januari 2003 utgår ingen avgångsersättning efter 61 respektive 62 års ålder.

Ersättningar till ledande befattningshavare 2007 (TSEK)	Invald/ tillsatt	2007					Uppsägningstid (arbetstagare/bolag)	Avgångsersättning
		Lön	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Övrig ersättning	Summa		
Anitra Steen, vd	1999	2 412	96	2 524	4	5 036	6/0 mån	24 mån
Mikael Wallteg, vice vd, försäljningsdirektör	2001	1 644	99	765	1	2 509	6 mån	12 mån
Barbro Ström, vice vd, inköpsdirektör t o m 31/7-07	2000	1 123	54	593	8	1 778	6 mån	18 mån
Marie Nygren, vice vd, inköpsdirektör fr o m 1/9-07	2007	530	8	144	–	682	6 mån	6 mån
Övriga ledande befattningshavare		6 578	401	4 563	11	11 553	6 mån	6–24 mån
Summa ledande befattningshavare		12 287	658	8 589	24	21 558		
Summa styrelse och ledande befattningshavare 2007		12 997	659	8 589	25	22 270		

I pensionskostnaden för ledande befattningshavare 2007 ingår en värdeförändring uppgående till totalt 3 722 TSEK, som nu fördelats på individnivå. Denna värdeförändring beror på nya antaganden från Finansinspektionen.

Villkoren i avtal om pension

Systembolagets kollektivavtal innefattar en premiebaserad, kompletterande pension – Kåpan. Premien är 1,7 procent av pensionsmedförande lön.

Lokalvårdare och fastighetsskötare är försäkrade hos AMF Pension.

Verkställande direktör

Pensionsålder för vd är 60 år. Förmånsbaserad ålderspension utges med 70 procent av pensionsmedförande lön för år 2001 vilken uppgick till 1 660 tkr. Beloppet indexeras. Fram till 65 års ålder samordnas pensionen med inkomst av anställning och inkomst av egen verksamhet. Den förmånsbaserade pensionen är fullt intjänad. Från och med 1 januari 2002 har vd därutöver premiebaserad pension med en årlig premie på 3 prisbasbelopp plus 25 procent av pensionsmedförande lönedel överstigande 1 660 tkr. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan.

Vice vd

Pensionsålder för vice vd Mikael Wallteg är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70 procent av pensionsmedförande lön, dock högst med 70 procent av 30 inkomstbasbelopp. Pensionsmedförande lön är den fasta månadslönen multiplicerad med 12,3. Vice vd erhåller därutöver en premiebaserad pension med en premie på 20 procent av lönedelar över 30 inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan.

Vice vd Marie Nygren följer villkoren nedan för "Företagsledning anställda efter 1 januari 2003".

Företagsledning anställda före 1 januari 2003

Pensionsålder är 60 år. Ålderspension utges till 65 års ålder med 70

procent av pensionsmedförande lön. Pensionsmedförande lön baseras på den fasta månadslönen per den 1 juli 2002 multiplicerad med 12,3 och uttrycks i antal inkomstbasbelopp. Från 65 års ålder utbetalas pension enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän inklusive den kompletterande pensionen, Kåpan.

Företagsledning anställda efter den 1 januari 2003

Ordinarie pensionsålder är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Därutöver erhåller befattningshavare en premiebaserad pension med en premie på 16 respektive 19 procent av pensionsmedförande månadslön, vilken definieras som fast månadslön multiplicerad med 12. Avsikten med den premiebaserade pensionen är att möjliggöra pensionsavgång före 65 års ålder. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan.

Anställda utöver företagsledning

Den normala pensionsåldern är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Pensionen är förmånsbestämd och tryggas i stiftelse. Pensionens storlek är 10 procent av pensionslönegrundande underlag upptill 7,5 basbelopp (det förhöjda prisbasbeloppet). För pensionslönegrundande underlag från och med 7,5 basbelopp till och med 20 basbelopp utges pension med 65 procent och för delar därutöver med 32,5 procent. Pensionens storlek påverkas även av pensionsgrundande tjänstetid. Från 65 års ålder utbetalas även den kompletterande pensionen, Kåpan.

Butikschefer samt enhetschefer vid huvudkontoret har enligt särskild överenskommelse möjlighet att avgå med pension från och med 63 års ålder.

Fortsättning Not 7 Medarbetare

Medelantal anställda och könsfördelning

Medelantal och könsfördelning, %	2008			2007		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Moderbolag	1 992 (66)	1 021 (34)	3 013	1 869 (66)	965 (34)	2 834
Dotterbolag	43 (20)	176 (80)	219	42 (20)	173 (80)	215
Koncernen totalt	2 035 (63)	1 197 (37)	3 232	1 911 (63)	1 138 (37)	3 049

Styrelse och företagsledning, %	2008			2007		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Styrelse	5 (50)	5 (50)	10	4 (40)	6 (60)	10
Företagsledning	4 (57)	3 (43)	7	4 (44)	5 (56)	9
Totalt i styrelse och företagsledning	9 (53)	8 (47)	17	8 (42)	11 (58)	19

Avser styrelsen och företagsledningen i moderbolaget.

I butikerna, %	Försäljare heltid		Försäljare deltid		Butikschefer		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Kvinnor	323 (55)	324 (59)	1 310 (75)	1 240 (74)	170 (46)	143 (42)	1 803	1 707
Män	262 (45)	221 (41)	435 (25)	437 (26)	202 (54)	195 (58)	899	853
Totalt i butikerna	585 (22)	545 (21)	1 745 (64)	1 677 (66)	372 (14)	338 (13)	2 702	2 560

På moderbolagets huvudkontor, %	Chefer		Övriga anställda		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Kvinnor	24 (46)	26 (46)	132 (60)	102 (58)	156 (58)	128 (55)
Män	28 (54)	30 (54)	87 (40)	75 (42)	115 (42)	105 (45)
Totalt på moderbolagets huvudkontor	52 (19)	56 (24)	219 (81)	177 (76)	271	233

Utöver ovanstående har moderbolaget under 2008 haft 40 medelantalet anställda lokalvårdare. 2007 var motsvarande siffra 41.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro i relation till ordinarie arbetstid, %	Moderbolaget	
	2008	2007
Total sjukfrånvaro	5,9	6,1
Långtidssjukfrånvaro, över 60 dagar	2,7	3,6
Sjukfrånvaro för respektive kön		
Män	3,8	4,6
Kvinnor	6,9	6,9
Sjukfrånvaro för respektive ålderskategori		
Anställda 29 år eller yngre	3,3	3,4
Anställda 30–49 år	4,9	4,7
Anställda 50 år eller äldre	9,1	8,2

Sjukfrånvaron fortsätter att sjunka. Bolaget har under året prioriterat förebyggande arbetsmiljö- och hälsoinsatser. Bolaget kommer fortsätta att satsa intensivt på att framför allt sänka långtidsfrånvaron.

Not 8 Övriga kostnader/ övriga rörelsekostnader

MSEK	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Fastighetsförvaltning	21	68	–	–
Driftkostnader för transporter och distribution	178	155	–	–
Övriga rörelsekostnader	105	27	–	0
Avskrivningar	29	31	–	–
Resultat vid försäljning och utrangering av tillgångar	9	–	9	–
Summa	342	281	9	0

Dotterbolagens kostnader redovisas under övriga kostnader. Driftkostnader fastighetsförvaltning avser Systembolagets Fastigheters kostnader för

fastighetsförvaltning fram till 31 mars 2008. Övriga rörelsekostnader avser rörelsekostnader i Lagena Distribution och IQ-initiativet.

Not 9 Finansiella intäkter och kostnader, koncernen

Finansiella intäkter	Koncernen	
	2008	2007
Resultat från försäljning av andelar i koncernbolag	573	–
Ränteintäkter från långfristiga fordringar	0	0
Ränteintäkter från finansiella placeringar	95	18
Avkastning från pensionstillgång	77	74
Övriga ränteintäkter	13	15
Summa	758	107
Finansiella kostnader		
Räntekostnader på pensionsskuld	56	50
Dröjmålsräntor	0	0
Övriga räntekostnader	4	1
Summa	60	51
Nettovinster/förluster		
Likvida medel	13	15
Resultat från försäljning av andelar i koncernbolag	573	–
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	95	15
Finansiella tillgångar som kan säljas	–	3
Lånefordringar och kundfordringar	0	0
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	-4	-1
Pensioner, avkastning på tillgångar samt räntekostnader på skulden	21	24
Summa	698	56

Finansnettot ökade under 2008 med 642 MSEK. Av årets finansnetto utgör 573 MSEK resultat från försäljningen av Systembolaget Fastigheter AB som avyttrades per 2008-03-31. Ökningen förklaras även av ett, under

större delen av året, höjt ränteläge på penningmarknaden, dels av att placeringarna varit större än föregående år i och med likvidöverskottet som försäljningen av fastighetsbolaget medfört.

Not 10 Finansiella intäkter och kostnader, moderbolaget

Finansiella intäkter	Moderbolaget	
	2008	2007
Resultat från andelar i koncernbolag		
Utdelning från Lagena Distribution AB	2	4
Utdelning från Systembolaget Fastigheter AB	–	200
Resultat från försäljning av andelar i Systembolaget Fastigheter AB	598	–
Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		
Ränteintäkter från långfristiga fordringar	0	0
Ränteintäkter från finansiella placeringar	95	18
Ränteintäkter		
Ränteintäkter från koncernbolag	10	14
Övriga ränteintäkter	11	15
Summa	716	251
Finansiella kostnader		
Räntekostnader till koncernbolag	0	0
Dröjmålsräntor	0	0
Övriga räntekostnader	2	1
Summa	2	1

Not 11 Skatt

Skatt på årets resultat	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Aktuell skatt	35	49	34	35
Uppskjuten skatt	24	22	2	3
Total redovisad skatt	59	71	36	38

Skattekostnad och effektiv skattesats	Koncernen			
	2008		2007	
	Resultat	%	Resultat	%
Resultat före skatt	833		366	
Skatt enligt gällande skattesats (28%)	-233	-28	-102	-28
Skatt hänförlig till tidigare år	2	0	35	10
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-8	-1	-5	-1
Skatteeffekt ej skattepliktiga intäkter*	169	20	1	0
Skatteeffekt av förändrad skattesats (26,3%)	11	1	–	–
Redovisad skattekostnad och effektiv skattesats	-59	-8	-71	-20

* För 2008 avses i huvudsak realisationsresultat från försäljning av Systembolaget Fastigheter AB som inte är skattepliktig.

Skattekostnad och effektiv skattesats	Moderbolaget			
	2008		2007	
	Resultat	%	Resultat	%
Resultat före skatt	723		333	
Nominell skatt	-202	-28	-93	-28
Skatt hänförlig till tidigare år	2	0	1	0
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-5	-1	-4	-1
Skatteeffekt ej skattepliktiga intäkter	169	23	58	17
Redovisad skattekostnad och effektiv skattesats	-36	-5	-38	-11

Fortsättning Not 11 Skatt

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Uppskjuten skatt				
Uppskjutna skattefordringar avseende:				
Avskrivning av byggnad	8	9	–	0
Avsättning för pensioner	–	–	24	26
Avsättning för sociala avgifter	–	–	–	0
Summa uppskjutna skattefordringar	8	9	24	26
Uppskjutna skatteskulder avseende:				
Obeskattade reserver	–	-2	–	–
Löneskatteskuld	–	–	-18	-18
Pensionstillgång	-198	-173	–	–
Koncernmässiga avskrivningar	0	-2	–	–
Summa uppskjutna skatteskulder	-198	-177	-18	-18
Summa uppskjuten skatt, netto	-190	-168	6	8

Not 12 Transaktioner med närstående

Närstående	Koncernen							
	Försäljning		Inköp		Fordringar		Skulder	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Andra närstående	13	27	1 831	3 831	–	1	5	589
Summa	13	27	1 831	3 831	–	1	5	589

Närstående	Moderbolaget									
	Försäljning		Inköp		Fordringar		Skulder		Resultat	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Andra närstående	–	0	1 821	3 823	–	0	3	585		
Dotterbolag										
Lagena Distribution AB	0	1	11	10	17	0	21	16	-15	5
Systembolaget Fastigheter AB	0	21	15	99	–	281	–	0	2	25
IQ-initiativet AB	0	0	23	23	1	1	–	2	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	1	1	28	–	102	127	–	0	16	25
Summa	1	23	1 898	3 955	120	409	24	603	3	55

I "Andra närstående" ingår pensionsstiftelsen och statliga bolag, där staten har det bestämmande inflytandet. Till moderbolaget Systembolaget AB har utdelning lämnats från Lagena Distribution AB med 2,5 (4) MSEK och från Systembolaget Fastigheter AB med 0 (200) MSEK.

Systembolaget AB har under 2008 beslutat om att lämna koncernbidrag till Lagena Distribution AB med 20 MSEK.

Transaktioner med ledande befattningshavare och styrelseledamöter

Ersättningar till ledande befattningshavare inklusive vd samt styrelseledamöter beskrivs i not 7.

Fortsättning Not 12 Transaktioner med närstående

Aktier i dotterbolag	Org. nr	Säte	Antal andelar	Kapitalandel %	Bokfört värde		Eget kapital	
					2008	2007	2008	2007
Koncernbolag								
Lagena Distribution AB	556501-3496	Haninge	150	100	15,0	15,0	25	29
Systembolaget Fastigheter AB	556601-5615	Stockholm	-	-	-	0,1	-	27
IQ-initiativet AB	556680-9892	Stockholm	10	100	0,1	0,1	0	0
AB K14 Näckströmsgatan	556741-9238	Stockholm	10	100	0,1	0,1	42	25
Summa					15,2	15,3	67	81

Systembolaget Fastigheter AB avyttrades per 31 mars 2008.

	Moderbolaget	
	2008	2007
Ingående balans, 1 januari	15,3	15,2
Anskaffning under året	-	0,1
Avyttring under året	-0,1	-
Utgående balans, 31 december	15,2	15,3

Moderbolaget har erlagt kapitalinsats med 1 000 SEK i nedanstående kommanditbolag:

Bolag	Organisationsnummer	Säte
Fastighetsbolaget Näckströmsgatan i Stockholm KB	969674-9690	Stockholm
Fastighetsbolaget Armarturvägen i Haninge KB	969674-9424	Stockholm

Not 13 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar	Koncernen							
	Byggnader och mark		Inventarier och installationer		Pågående nyanläggningar		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	285	1 120	1 532	1 415	169	109	1 986	2 644
Nyanskaffningar	-	7	46	41	318	213	364	261
Avyttringar	-	-43	-175	-68	-	-	-175	-111
Omklassificeringar	-	0	288	153	-288	-153	0	0
Tillgångar som redovisas som avyttringsgrupp till försäljning	0	-799	-	-9	-	-	-	-808
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	285	285	1 691	1 532	199	169	2 175	1 986
Ingående avskrivningar, 1 januari	-90	-622	-947	-871	-	-	-1 037	-1493
Avyttringar	-	25	165	62	-	-	165	87
Omklassificeringar	-	-	-	-	-	-	-	-
Årets avskrivningar	-9	-17	-181	-147	-	-	-190	-164
Tillgångar som redovisas som avyttringsgrupp till försäljning	0	524	0	9	-	-	0	533
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-99	-90	-963	-947	-	-	-1 062	-1 037
Redovisat värde, 31 december	186	195	728	585	199	169	1 113	949
Taxeringsvärden fastigheter	321	321					321	321
varav byggnader	222	222					222	222

Koncernens byggnader och mark innehas för den egna verksamheten och utgör därför rörelsefastigheter. I september 2007 beslutade styrelsen om försäljning av samtliga butiksfastigheter. I och med beslutet redovisas dessa fastigheter som avyttringsgrupp som innehas till försäljning och inga avskrivningar har skett efter beslutet.

Av beloppet som redovisas 2007 kvarstår ett anskaffningsvärde på 31 MSEK samt ackumulerade avskrivningar på 30 MSEK avseende två fastigheter. Posten inventarier och installationer innehåller till största delen investering i butiksbyggnader.

Fortsättning Not 13 Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar	Moderbolaget							
	Byggnader och mark		Inventarier och installationer		Pågående nyanläggningar		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	58	58	1 443	1 318	154	109	1 655	1 485
Nyanskaffningar	–	–	35	39	318	198	353	237
Avyttringar och utrangeringar	–	–	-174	-67	–	–	-174	-67
Omklassificeringar	–	–	273	153	-273	-153	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	58	58	1 577	1 443	199	154	1 834	1 655
Ingående avskrivningar, 1 januari	-19	-21	-876	-801	–	–	-895	-822
Avyttringar och utrangeringar	–	–	165	62	–	–	165	62
Årets avskrivningar	-2	2	-162	-137	–	–	-164	-135
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-21	-19	-873	-876	–	–	-894	-895
Redovisat värde, 31 december	37	39	704	567	199	154	940	760
Taxeringsvärden fastigheter varav byggnader	18	18					18	18
	15	15					15	15

Not 14 Immateriella tillgångar

Balanserade utgifter	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden, 1 januari	205	151	193	140
Nyanskaffningar	42	54	38	53
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden, 31 december	247	205	231	193
Ingående avskrivningar, 1 januari	-103	-74	-97	-70
Årets avskrivningar	-36	-29	-33	-27
Utgående ackumulerade avskrivningar, 31 december	-139	-103	-130	-97
Redovisat värde, 31 december	108	102	101	96
Kvarstående genomsnittlig avskrivningstid	4,2 år	3,9 år	4,2 år	3,9 år

Not 15 Pensioner

Koncernen har förmånsbestämda pensionsplaner, vilket innebär att koncernen har en förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda samt att koncernen i allt väsentligt bär den aktuariella risken och investeringsrisken. De förmånsbestämda pensionsplanerna tryggas främst i pensionsstiftelse, men också genom avsättningar i balansräkningen och till liten del genom försäkringspremier.

I koncernen finns även avgiftsbestämda pensionsplaner. I avgiftsbestämda pensionsplaner är koncernens förpliktelse begränsad till det belopp koncernen har accepterat att bidra med, vilket medför att den anställda bär den aktuariella risken och investeringsrisken.

Avgifterna till avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad under den period den anställde tjänstgör i företaget.

Den normala pensionsåldern är 65 år och pension utges enligt Systembolagets kollektivavtalade pensionsplan för tjänstemän. Pensionen är förmånsbestämd och tryggas i stiftelse. Pensionens storlek är 10 procent av pensionslönegrundande underlag upp till 7,5 basbelopp. För pensionslönegrundande underlag fr.o.m 7,5 basbelopp t.o.m. 20 basbelopp utges pension med 65 procent och för delar därutöver med 32,5 procent. Pensionens storlek påverkas även av pensionsgrundande tjänstetid.

Fortsättning Not 15 Pensioner

Pensionskostnad	Koncernen	
	2008	2007
Kostnad för pensioner intjänade under året	-50	-43
Räntekostnad	-56	-50
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	77	74
Aktuariella vinster/förluster som redovisats under året	-11	-1
Kostnad förmånsbestämda planer	-40	-20
Kostnad avgiftsbestämda planer	-15	-14
Särskild löneskatt för perioden	27	35
Summa pensionskostnad	-28	1

Nettobelopp

Nuvärdet av fonderade förpliktelser	1 380	1 225
Nuvärdet av ofonderade förpliktelser	55	53
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	-1 540	-1 613
Oredovisade aktuariella vinster (+)/ förluster (-)	-501	-165
Uppskjuten löneskattefordran	-148	-121
Nettobelopp i balansräkningen (förpliktelse +/ tillgång -)	-754	-621

Förmånsbestämda förpliktelser

Ingående nuvärde, 1 januari	1 278	1 236
Kostnad för pensioner intjänade under året	50	43
Räntekostnad	56	50
Aktuariella vinster (-)/ förluster (+)	99	-3
Utbetalda ersättningar	-48	-48
Utgående nuvärde, 31 december	1 435	1 278

Förvaltningstillgångar	Koncernen	
	2008	2007
Ingående verkligt värde, 1 januari	1 613	1 530
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	77	74
Aktuariella vinster (+)/ förluster (-)	-248	-107
Inbetalning till pensionsstiftelse	98	116
Utgående verkligt värde, 31 december	1 540	1 613

Faktisk avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	77	74
Aktuariella vinster (+)/ förluster (-)	-248	-107
Faktisk avkastning på förvaltningstillgångar	-171	-33

Förvaltningstillgångar	2008			2007		
	Andel, %	Förväntad avkastning, %	Verkligt värde	Andel, %	Förväntad avkastning, %	Verkligt värde
Finansiella instrument						
Realränteobligationer	74,0	2,83	1 140	64,7	4,48	969
Aktierelaterade instrument	16,7	6,45	257	21,2	9,43	318
Hedgefonder och övrigt	9,1	3,80	140	12,8	6,78	192
Likvida medel	0,2	1,15	3	1,3	4,13	134
Summa	100	3,52	1 540	100	5,82	1 613
Avdrag för avkastningsskatt	-	-0,58	-	-	-0,54	-
Netto förväntad avkastning	-	2,94	-	-	5,28	-

Fortsättning Not 15 Pensioner

	Koncernen	
	2008	2007
Avstämning av förändring i pensionstillgång		
Ingående nettotillgång, 1 januari	621	442
Periodens pensionskostnad	-40	-20
Inbetalning till pensionsstiftelse	98	116
Pensionsutbetalningar	48	48
Särskild löneskatt för perioden	27	35
Utgående nettotillgång, 31 december	754	621
Utbetalningarna under 2009 bedöms uppgå till ungefär samma belopp som under 2008.		
Aktuariella vinster/ förluster		
Akkumulerade oredovisade aktuariella vinster (+)/ förluster (-), 1 januari	-165	-62
Korridorregeln, 1 januari	161	153
Oredovisade aktuariella vinster		
Aktuariella vinster/ förluster att redovisa	0	0
Akkumulerade oredovisade aktuariella vinster/ förluster, 1 januari	-165	-62
Vinster/ förluster på förpliktelsen	-99	3
Vinster/ förluster på förvaltningstillgångarna	-248	-107
Summa aktuariella avvikelser	-512	-166
Redovisade aktuariella vinster/ förluster	11	1
Oredovisade aktuariella vinster/ förluster, 31 december	-501	-165
Förväntad genomsnittlig återstående tjänstgöringstid	11	11

Aktuariella antaganden

Vid beräkning av pensionsförpliktelser, årets pensionsintjäning och avkastning har ett antal antaganden fastställts som baserar sig på

Systembolagets förväntningar om verksamheten samt marknadens förväntningar om finansiella faktorer. De antaganden som använts på balansdagen utgör ett vägt genomsnitt:

	Koncernen	
	2008	2007
Väsentliga aktuariella antaganden, %		
Genomsnittlig diskonteringsränta	2,83	4,48
Förväntad avkastning	2,98	5,28
Långsiktigt löneökningssantagande	2,12	3,63
Långsiktigt inflationsantagande	1,12	2,63
Uppräkning av pensioner	2,12	2,63

Diskonteringsränta

Diskonteringsräntan utgår ifrån marknadens förväntningar på bokslutsdagen på obligationer med samma löptid som pensionsskulden. Värderingen har utgått ifrån en räntekurva uppskattad efter svenska statliga realränteobligationer enligt Nelson-Siegel metoden.

Inflationsantagande

Det långsiktiga inflationsantagandet utgår ifrån marknadens implicita förväntningar som kan utläsas som skillnaden mellan nominella och reala obligationer. Antagandet är något lägre än Riksbankens inflationsmål som är två procent.

Förväntad avkastning

Förväntad avkastning baserar sig på Systembolagets bedömning av förväntad avkastning på stiftelsens tillgångar.

Demografiska antaganden – dödlighetsantaganden

Beräkningarna både per 2007-12-31 och 2008-12-31 har baserats på de nya föreskrifterna från Finansinspektionen som trädde i kraft 2008-01-01 men fick tillämpas från 2007-12-31.

Löneökningssantagande

Löneökningssantagandet motsvarar ökningen av inkomstbasbeloppet. Detta innebär att Systembolaget förväntas få samma löneökningar som samhället i helhet.

Fortsättning Not 15 Pensioner

Flerårsöversikt	2008	2007	2006	2005	2004
Nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	1 435	1 278	1 236	1 187	1 022
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	1 540	1 613	1 530	1 463	1 330
Överskott (+)/ underskott (-)	105	335	294	276	308
Erfarenhetsbaserade justeringar i förvaltningsskulderna	34	12	26	10	-2
Erfarenhetsbaserade justeringar i förvaltningstillgångarna	-248	-107	1	69	69

Moderbolaget

Vid beräkning av moderbolagets pensionsåtagande tillämpas Tryggandelagen.

	Moderbolaget	
Pensionskostnad	2008	2007
Pensionering i egen regi		
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	121	263
Avkastning på särskilt avskilda tillgångar	171	33
Kostnad för pensionering i egen regi	292	296
Pensionering genom försäkring		
Försäkringspremier	16	14
Delsumma	308	310
Särskild löneskatt som belastar resultatet	44	41
Årets pensionskostnad	352	351
Ökning av överskott i särskilt avskilda tillgångar	-148	-136
Summa redovisad nettokostnad hänförlig till pensioner	204	215

	Moderbolaget	
Nettobelopp	2008	2007
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser	1 421	1 348
Verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar	-1 540	-1 613
Överskott i särskilt avskilda tillgångar	191	339
Nettobelopp i balansräkningen (förpliktelse +/- tillgång -)	72	74

72 (74) MSEK av åtagandet är inte att tryggt i stiftelse och ingår i "Långfristiga avsättningar". Övriga åtagande täcks helt av tillgång-

arna i stiftelsen och redovisas inte i balansräkningen. Se vidare Not 1 Redovisningsprinciper.

	Moderbolaget	
Kapitalvärdet av förpliktelser	2008	2007
Ingående kapitalvärde, 1 januari	1 348	1 133
Kostnad för intjänade pensioner och räntekostnader	121	263
Utbetalning av pensioner	-48	-48
Utgående kapitalvärde, 31 december	1 421	1 348
Kapitalvärdet av förpliktelser tryggade i pensionsstiftelse		
Ingående värde i pensionsstiftelse, 1 januari	1 274	1 056
Förändring under året	75	218
Utgående värde i pensionstiftelse, 31 december	1 349	1 274
Ingående värde i långfristiga avsättningar, 1 januari	74	77
Förändring under året	-2	-3
Utgående värde i långfristiga avsättningar, 31 december	72	74
Utgående kapitalvärde, 31 december	1 421	1 348

Fortsättning Not 15 Pensioner

Verkligt värde på särskilt avskiljda tillgångar	Moderbolaget	
	2008	2007
Ingående verkligt värde, 1 januari	1 613	1 530
Avkastning på särskilt avskiljda tillgångar	-171	-33
Betalning till (+) och från (-) pensionsstiftelse	98	116
Utgående verkligt värde, 31 december	1 540	1 613

För upplysning om verkligt värde för särskilt avskiljda tillgångar på huvudkategorier av tillgångar hänvisas till koncernens uppställning ovan. En extra avsättning till Systembolagets pensionsstiftelse har under

året skett med 100 (115) MSEK. Uppgifterna för 2007 har justerats till följd av att det under 2008 uppmärksammats att skuldberäkningen för 2007 inte var korrekt.

Väsentliga aktuariella antaganden, %	2008	2007
Ränta före skatt fram till pension	4,00	4,00
Ränta efter skatt fram till pension	3,40	3,40
Ränta före skatt efter pension	1,80	1,80
Ränta efter skatt efter pension	1,20	1,20

Beräkningen av pensionsåtagandet utgår från den löne- och pensionsnivå som råder på balansdagen.

Beräkningarna för såväl 2008 som 2007 har baserats på de nya föreskrifterna från Finansinspektionen som träder i kraft 2008-01-01.

Ränteantagandena framgår av tabellen ovan, Väsentliga aktuariella antaganden.

För tryggheten av pensionsåtagandet har Systembolaget en stiftelse, Systembolagets pensionsstiftelse. Stiftelsen har en styrelse bestående av två ledamöter från arbetsgivarsidan och två ledamöter från arbetstagersidan samt en oberoende ordförande. Stiftelsens uteslutande ändamål är att trygga utfästelse om pension till anställda och före detta anställda i Systembolaget AB. Stiftelsen skall därför i sin placeringsverksamhet sträva efter att säkerställa en god avkastning samt att balansera den risk som värdeutvecklingen av den tryggade pensionsskulden innebär.

Storleken på Systembolagets pensionsskuld förändras med utgångspunkt i bland annat inflations- och reallöneutvecklingen i Sverige. Placeringsverksamheten skall således i huvudsak vara exponerad mot värden i svenska kronor och verksamheter i Sverige. Mot bakgrund av ovanstående har stiftelsens styrelse lagt fast en placeringsinriktning som innebär att en väsentlig del av kapitalet placeras i långfristiga realränteobligationer emitterade av svenska staten eller av annan högvärdig emittent.

Därutöver placeras betydande belopp i aktiemarknaden genom aktieindexobligationer. Aktieindexobligationerna ger en exponering mot ett världsindex bestående av de största aktiemarknaderna i världen samtidigt som valutarisken är eliminerad. Aktieindexobligationerna ger också ett gott kursfallsskydd. Ovanstående två komponenter med mindre investeringar i andra instrument.

Per 2008-12-31 var stiftelsens samlade kapital fördelat enligt följande:

Realränteobligationer	73%
Aktieindexobligationer	17%
Övrigt	10%

I syfte att säkerställa maximal följsamhet mellan det tryggade åtagandet och tillgångarna matchas durationen i stiftelsens realränteobligationer mot durationen i det tryggade åtagandet. Per 2008-12-31 var durationsavvikelsen dem emellan 2,1 år. "Konsolideringen" i stiftelsen var per 2008-12-31 99 procent, det vill säga, stiftelsens tillgångar understeg det samlade tryggade åtagandet (inklusive på detta belöpande avkastningsskatt) med 1 procent.

Not 16 Finansiella instrument

Finansiell riskhantering

Koncernen utsätts genom sin verksamhet för finansiella risker så som marknadsrisk, kreditrisk likviditetsrisk och kassaflödesrisk. Koncernens övergripande finanspolicy, vilken fastställts av styrelsen, syftar till att begränsa de finansiella riskernas ogynnsamma effekter på koncernens finansiella resultat och ställning.

Valutarisk

Inköp och försäljning sker i allt väsentligt i svenska kronor varför valutaexponeringen är begränsad.

Ränterisk

Koncernens exponering för ränterisk är i allt väsentligt förknippad med pensionstillgången samt till räntebärande tillgångar. Då räntesatsen i denna beräkning följer svenska statliga ränteobligationer bedöms inte ränterisken som väsentlig. Vidare eftersträvar stiftelsen en placering av förvaltningstillgångarna som balanserar den risk som värdeutvecklingen av pensionsskulden ändå innebär. En viss exponering för ränterisk är förknippad med placeringar i räntebärande tillgångar. För att styra ränterisken sätts en målduration, samt ett tillåtet intervall där det är tillåtet att fluktuera runt måldurationen. Målduration är 2,5 år för placeringsportföljen. Tillåtet intervall för portföljen är +/- 2 år och maximal löptid på enskild tillgång tillåts vara 5 år.

Förfallostruktur för ränterisk

Förfallotidpunkt	Obligationer		FRN		Certifikat		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Inom ett år	132	116	153	51	49	–	334	167
Senare än ett år men inom två år	125	160	–	198	–	–	125	358
Senare än två år men inom tre år	583	187	–	–	–	–	583	187
Senare än tre år men inom fyra år	255	287	–	–	–	–	255	287
Senare än fyra år men inom fem år	45	200	–	–	–	–	45	200
Om fem år eller mer	–	–	–	–	–	–	–	–
Summa	1 140	950	–	249	49	–	1 342	1 199
Effektiv ränta, %	4,71	4,53	4,74	4,69	5,06	–	4,73	4,56

Resultatpåverkan

Känslighetsanalys för placeringar i räntebärande tillgångar

	Förändring	2008	2007
Höjning av marknadsräntan	1 %-enhet	-26	-25
Sänkning av marknadsräntan	1 %-enhet	26	25

Känslighetsanalysen baseras på bedömningar avseende de marknadsriskerna som koncernen är exponerad för per balansdagen.

Kreditrisk

Huvuddelen av koncernens försäljning sker kontant eller mot kreditkort varför kreditrisken i form av risk för att motparten inte kommer att fullgöra sina åtaganden inte är väsentlig. Den finansiella kreditrisken som uppkommer i placeringsportföljen begränsas genom krav på officiell rating på nya placeringar samt genom limiter per emittent och klass av låntagare.

Placeringsformer är tillåtna inom följande kategorier:

- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska staten, kommuner eller landsting.
- Räntebärande värdepapper emitterade av svenska statsägda bolag där staten har en ägarandel om minst 50 procent.
- Räntebärande värdepapper emitterade av banker, andra företag eller institutioner med lägsta rating Standard & Poor BBB/A-2 eller Moody's Baa2/P-2.
- Placeringar i strukturerade produkter tillåts endast om dessa är 100 procent kapitalgaranterade.

Likviditetsrisk

Koncernen har en god likviditet och inga räntebärande skulder. Likviditetsrisken bedöms vara låg.

Beviljad checkräkningskredit uppgår till 300 MSEK och den är på balansdagen outnyttjad.

Fortsättning Not 16 Finansiella instrument

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Andra långfristiga fordringar				
Ingående värde, 1 januari	7	7	14	13
Tillkommande fordran	0	0	1	1
Återlagd kortfristig fordran	0	1	–	1
Överfört till kortfristig fordran	0	0	0	0
Årets reglerade fordringar	-1	-1	-3	-1
Utgående värde, 31 december	6	7	12	14
Varav andel som förfaller till betalning senare än fem år	4	4	11	12
Som säkerhet för fordringarna har erhållits antingen borgen, pantbrev eller bankgaranti med totalt	19	22	25	30

	Koncernen	
	2008	2007
Kundfordringar och upplupna intäkter		
Kundfordringar	55	65
Summa	55	65

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Likvida medel				
Kassa och bank	1 167	1 405	1 167	1 405
Summa	1 167	1 405	1 167	1 405

	Koncernen	
	2008	2007
Leverantörsskulder och upplupna kostnader		
Leverantörsskulder	2 839	2 788
Semesterlöneskuld	90	78
Löneskuld	24	26
Sociala avgifter	38	36
Upplupna driftskostnader	31	32
Summa	3 022	2 960

	Koncernen			
	2008		2007	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Verkligt värde				
Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
– Räntebärande värdepapper	1 342	1 342	1 199	1 199
Lånefordringar och kundfordringar	61	61	72	72
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde				
– Leverantörsskulder och upplupna kostnader	3 022	3 022	2 960	2 960
Summa	4 425	4 425	4 231	4 231

	Koncernen				
	Inom 1 mån	1–3 mån	3–12 mån	1–5 år	Summa
Likviditetsrisk					
Löptidsanalys					
Leverantörsskulder	2 837	2	0	–	2 839

Not 17 Varulager

Varuslag	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Handelsvaror	787	783	786	783
Summa	787	783	786	783

Hela varulagret är värderat till anskaffningsvärde.

Not 18 Förutbetalda kostnader och förutbetalda intäkter

Förutbetalda kostnader	Koncernen	
	2008	2007
Förutbetalda hyror	45	62
Övriga förutbetalda kostnader	4	15
Summa	49	77

Förutbetalda hyror avser av koncernen i förskott erlagda hyror för förhyrning av lokaler hos externa hyresvärdar.

Förutbetalda intäkter	Koncernen	
	2008	2007
Förutbetalda hyror	–	0
Övriga förutbetalda intäkter	–	7
Summa	–	7

Förutbetalda hyror avser av koncernen i förskott erhållna hyror för förhyrning av lokaler hos externa hyresgäster.

Not 19 Avyttringsgrupp som innehas för försäljning

	Koncernen	
	2008	2007
Bokfört värde, byggnader och mark	1	332
Skulder hänförliga till avyttringsgrupp	–	-36
Summa	1	296

I september 2007 beslutade styrelsen om försäljning av samtliga butiksfastigheter. I och med beslutet redovisas fastigheterna som avyttringsgrupp som innehas till försäljning och inga avskrivningar har skett därefter. Huvuddelen av fastigheterna avyttrades 2008-03-31. I beloppet som redovisades 2007 kvarstår ett nettoanskaffningsvärde på 1 MSEK avseende två fastigheter.

Not 20 Eget kapital

Bolagsordningen anger att aktiekapitalet skall uppgå till lägst 125 MSEK och högst 500 MSEK. Detta är nu fördelat på 360 000 aktier med ett kvotvärde på 1 000 SEK.

Inga valutakursdifferenser eller skatter har redovisats direkt mot eget kapital.

Statens ägardirektiv innebär bland annat att vinstmaximering inte ska eftersträvas, men verksamheten skall bedrivas ekonomiskt effektivt.

När handelsmarginalen fastställs skall bolaget beakta att kostnaderna täcks och att staten får avkastning i enlighet med ägarnas avkastningskrav. Avkastningen på det egna kapitalet ska på lång sikt motsvara den tioåriga obligationsräntan med ett tillägg av fyra procentenheter. Om avkastningen varaktigt överstiger avkastningsmålet ska detta på sikt komma kunderna till godo genom att handelsmarginalen justeras nedåt. Soliditeten i Systembolaget bör uppgå till minst 35 procent.

Not 21 Avsättningar

Långfristiga avsättningar	Koncernen				Moderbolaget			
	Totalt		Pensioner		Övrigt		Totalt	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående balans, 1 januari	-	3	74	77	-	3	74	80
Årets avsättningar	-	-	0	-	-	-	0	-
Avsättningar som tagits i anspråk	-	-1	-2	-3	-	-3	-2	-6
Överfört till kortfristig skuld	-	-	-	-	-	-	-	-
Återförda avsättningar	-	-2	-	-	-	-	-	-
Utgående balans, 31 december	-	-	72	74	-	-	72	74

Kortfristiga avsättningar	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående balans, 1 januari	11	20	10	20
Årets avsättningar	9	11	9	10
Avsättningar som tagits i anspråk	-8	-16	-8	-16
Överfört till kortfristig skuld	-	-	-	0
Återförda avsättningar	-3	-4	-2	-4
Utgående balans, 31 december	9	11	9	10

Pensioner

I moderbolaget avser avsättningarna en pensionsskuld för antastbara delar som inte tryggats i stiftelse. Den elimineras i koncernen och återfinns istället som en del i värdet av "Pensionstillgång".

Övrigt

Övriga avsättningar utgörs 2008 främst av avsättningar för tvister. Under 2007 utgjordes de främst av en avsättning för extra semesterdagar för personalen att ta ut under 2008.

Not 22 Ställda panter

För pensionsåtaganden	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Långfristiga fordringar	-	-	6	8
Summa	-	-	6	8

Not 23 Eventualförpliktelser/ ansvarsförbindelser

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
För koncernbolag	–	–	8	6
För personallån	1	1	1	1
För premierregleringsfond	2	2	2	2
För tvister	–	9	–	9
Summa	3	12	11	18

Not 24 Kassaflödesanalys

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Likvida medel				
Kassa och bank	1 167	1 405	1 167	1 405
Summa	1 167	1 405	1 167	1 405
Räntor				
Erhållen ränta	77	33	85	25
Betald ränta	-4	-1	-2	-1
Summa	73	32	83	24

Räntorna hänför sig till den löpande verksamheten.

Not 25 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Moderbolaget	
	2008	2007
Förutbetalda hyror	45	62
Övriga förutbetalda kostnader	3	11
Upplupna intäkter	0	1
Summa	48	74

Not 26 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Moderbolaget	
	2008	2007
Semesterlöneskuld	86	74
Löneskuld	24	24
Sociala avgifter	34	34
Övriga upplupna kostnader	26	28
Förutbetalda intäkter	0	6
Summa	170	166

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel, kronor 954 053 933, disponeras enligt följande:

Utdelning (559 kr per aktie)	201 240 000
Balanseras i ny räkning	752 813 933
Summa	954 053 933

Utdelningen förslås att utbetalas den 15 april 2009.

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som ställs i årsredovisningslagen 17:3 andra och tredje styckena samt med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet i moderbolaget och koncernen. Vinstutdelningen anses även försvarlig utifrån moderbolagets och koncernens konsolideringsbehov, likviditet och

ställning samt förenlig med ägarens krav och förväntningar.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar härmed att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed och att den ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Vidare försäkras att koncernredovisningen är upprättad utifrån de internationella redovisningsstandarder IFRS som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 samt att den ger en rättvisande bild av koncernens ställning och resultat. Därtill försäkras att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Stockholm den 19 februari 2009

Cecilia Schelin Seidegård
Ordförande

Marianne Nivert
Vice ordförande

Sven Andréasson
Ordinarie ledamot

Lena Furmark Löfgren
Ordinarie ledamot

Johan Gernandt
Ordinarie ledamot

Carl B Hamilton
Ordinarie ledamot

Annika Nilsson
Ordinarie ledamot

Maj-Britt Eriksson
Unionen-representant

Patrik Ström
Unionen-representant

Anitra Steen
Verkställande direktör

Revisionsberättelse avseende årsredovisningen

Till årsstämman i Systembolaget AB,
org nr 556059-9473.

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Systembolaget AB för år 2008. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i detta dokument på sidorna 71-112. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen samt för att internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av koncernredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upp-

rättat årsredovisningen och koncernredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 19 februari 2009

Ernst & Young AB

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

Filip Cassel
Auktoriserad revisor
förordnad av Riksrevisionen

Granskningsrapport avseende årsredovisning

Till årsstämman i Systembolaget AB,
org nr 556059-9473.

Vi har på uppdrag av riksdagsstyrelsen granskat förvaltningen och den interna kontrollen i Systembolaget AB för år 2008.

Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om verksamheten skötts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk

synvinkel tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Vår granskning har inte uppvisat förhållanden som föranleder anmärkning.

Vi har vidare granskat om bolaget, dess ledning och styrelse iakttar de riktlinjer för Systembolaget AB specifikt och för statliga bolag generellt som fastlagts av statsmakterna. Inte heller i detta avseende har vår granskning visat på förhållanden som föranleder anmärkning.

Stockholm den 19 februari 2009

Margareta Andersson

Lars U Granberg

Rolf Gunnarsson

Revisorernas rapport över styrelsens bolagsstyrningsrapport

Som en utvidgning av vårt revisionsuppdrag som avrapporteras genom vår revisionsberättelse daterad 18 februari 2009 har vi på styrelsens uppdrag översiktligt granskat bolagsstyrningsrapporten på sidorna 58- 69 för Systembolaget AB för 2008. Vi har inte granskat den i rapporten ingående delen ”Beskrivning av den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen”. Grundat på vår översiktliga granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att bolagsstyrningsrapporten på sidorna 58 – 69 inte har upprättats enligt de riktlinjer som anges i Svensk kod för bolagsstyrning.

Stockholm den 19 februari 2009

Ernst & Young AB

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

Filip Cassel
Auktoriserad revisor
Förordnad av Riksrevisionen

Bestyrkande avseende hållbarhetsredovisning

Till läsarna av Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning

Inledning

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i Systembolaget AB att granska innehållet i Systembolaget AB:s hållbarhetsredovisning för år 2008. Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för det löpande arbetet inom miljö, arbetsmiljö, kvalitet, socialt ansvar och hållbar utveckling samt för att upprätta och presentera hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier. Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår granskning.

Granskningens inriktning och omfattning

Vi har utfört uppdraget i enlighet med RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisningar utgiven av FAR SRS. En revision syftar till att uppnå en hög men inte absolut säkerhet, för att försäkra oss om att informationen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för kvantitativ och kvalitativ information i hållbarhetsredovisningen. En översiktlig granskning är i huvudsak begränsad till förfrågningar hos bolagets personal med ansvar för hållbarhetsfrågor och analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. Den uttalade slutsatsen grundad på vår översiktliga granskning har därför inte den säkerhet som vår uttalade slutsats grundad på vår revision har. Vår granskning har omfattat uppgifter och siffror avseende år 2008. Vi har inte granskat tidigare års uppgifter och siffror och kan därför inte uttala oss om ifall dessa uppgifter och siffror är jämförbara motsvarande 2008.

Eftersom detta är ett kombinerat uppdrag lämnar vi våra slutsatser avseende revision och översiktliga granskning i separata avsnitt.

Vårt uppdrag omfattar granskning av följande områden och syftar antingen till ett bestyrkande med hög men inte absolut säkerhet (nedan benämnt revision) eller begränsad säkerhet (nedan benämnt översiktlig granskning):

1. Vår översiktliga granskning har omfattat det som framgår av GRI innehållsförteckning på sidorna 119-121 och de sidor i ansvarsredovisningen som hänvisas till i denna innehållsförteckning.
2. Vår revision har omfattat följande information:
 - a. Nyckeltal för utsläpp av koldioxid avseende dotterbolaget Lagena AB:s transporter med egna fordon, GRI-indikator EN 16.
 - b. Nyckeltal för försäljning av ekologiska varor, GRI-indikator EN 26.
 - c. Personalstatistik, GRI-indikator LA 2.
 - d. Procentandel avseende risk för korruption, GRI-indikator SO 2.
 - e. Nöjd-kund-index, GRI-indikator PR 5.

Vårt bestyrkande omfattar inte de antaganden som använts eller huruvida det är möjligt för företaget att uppnå framtidsinriktad information (såsom mål, förväntningar och ambitioner).

Vi har inte granskat information som Systembolaget AB redovisar på sin webbplats systembolaget.se.

De kriterier som vår granskning baseras på är de delar av "Sustainability Reporting Guidelines, G3, utgiven av The Global Reporting Initiative (GRI), som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt de redovisnings- och beräkningsprinciper som företaget särskilt tagit fram och angivit. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för vårt uppdrag.

Genomförda granskningsåtgärder vid vår översiktliga granskning:

De viktigaste åtgärderna i vår översiktliga granskning har utgjorts av följande:

- a. Uppdatering av vår kunskap och förståelse för Systembolaget AB:s organisation och verksamhet.
- b. Bedömning av kriteriernas lämplighet och tillämpning avseende intressenternas informationsbehov.
- c. Bedömning av resultatet av företagets intressentdialog.
- d. Intervjuer med ansvariga chefer, på koncernnivå, dotterbolagsnivå och på utvalda enheter i syfte att bedöma om den kvalitativa och kvantitativa in-

- formationen i hållbarhetsredovisningen är fullständig, riktig och tillräcklig.
- e. Tagit del av interna och externa dokument för att bedöma om den rapporterade informationen är fullständig, riktig och tillräcklig.
 - f. Utvärdering av design för de system och processer som använts för att inhämta, hantera och validera hållbarhetsinformation.
 - g. Utvärdering av den modell som använts för att beräkna koldioxidutsläpp.
 - h. Analytisk granskning av rapporterad information.
 - i. Avstämning av finansiell information mot företagets årsredovisning för år 2008.
 - j. Bedömning av företagets uttalade tillämpningsnivå avseende GRI:s riktlinjer.
 - k. Övervägande av helhetsintrycket av hållbarhetsredovisningen, samt dess format, därvid övervägande av informationens inbördes överensstämmelse med tillämpade kriterier.
 - l. Avstämning av den granskade informationen mot hållbarhetsinformationen i företagets årsredovisning för 2008.

Genomförda granskningsåtgärder vid vår revision:

Vår revision har omfattat följande granskningsåtgärder:

- a. Granskning av design och funktion av relevanta

interna kontroller hos de system och processer som används för att inhämta, hantera och validera information avseende de utvalda indikatorerna under den period som redovisningen omfattar.

- b. Avstämning av redovisad information mot interna och externa källdokument och genomförande av detaljtester av utvalda indikatorer, EN 16, EN 26, LA 2, SO 2, PR 5, i hållbarhetsredovisningen.

Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för våra slutsatser nedan.

Slutsatser

Vår slutsats baserad på vår översiktliga granskning

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att informationen i hållbarhetsredovisningen som omfattas av vår översiktliga granskning inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan angivna kriterierna.

Vår slutsats baserad på vår revision

Grundat på vår revision anser vi att den information i hållbarhetsredovisningen som omfattas av vårt uppdrag, i allt väsentligt har upprättats i enlighet med de ovan angivna kriterierna.

Stockholm den 19 februari 2009

Ernst & Young AB

Göran Tyréus
Auktoriserad revisor

Torsten Lyth
Auktoriserad revisor

GRI-redovisning

Kompletterande information angående avgränsningar, appliceringsnivå, målet med nordiska CSR-samarbetet och kommentarer till GRI-indikatorerna finns tillgänglig i GRI-bilagan till Ansvarsredovisning 2008 på Systembolagets webbplats, systembolaget.se

Rapportens omfattning

Hållbarhetsredovisningen för verksamhetsåret 2008 omfattar moderbolaget Systembolaget AB, de helägda dotterbolagen Lagena Distribution AB, IQ-initiativet AB och AB K14 Näckströmsgatan och avser samtliga bolags verksamhet i Sverige. Uppgifter från Systembolaget Fastigheter AB redovisas till och med 2008-03-31. Det är verksamheter där Systembolaget utövar kontroll över finansiella och operativa policyer och rutiner. Grundprincipen är att alla dessa enheter representeras i varje prestandaindikator. Avvikelse från detta redovisas på Systembolagets hemsida.

Systembolaget har begränsat inflytande på våra leverantörer via våra avtal och B2B relationer med dem. När vi pratar om leverantörer menar vi i dagsläget främst våra dryckesleverantörer eftersom de står för de största inköpen hos oss och därmed kan ses som de mest väsentliga ur hållbarhetssynpunkt. För att visa en heltäckande bild av Systembolagets arbete för en hållbar utveckling i dryckesleverantörens kedja redovisar vi därför i beskrivande form det arbetet.

Förändringar från tidigare års redovisning av vårt CSR-arbete är bland annat att vi under 2008 genom en urvalsprocess har valt ett antal prestandaindikatorer. En del av dessa har delvis redovisats tidigare år, men en del är nya i denna form. En annan förändring är att vi nu inkluderar hela koncernen i redovisningen av vårt samhällsansvar. Med anledning av detta ser vi 2008 som ett basår i redovisningen av indikatorer och vissa jämförelsesiffror från tidigare år saknas därför.

Definition av rapportens innehåll

Vad som bedöms som väsentligt att redovisa i GRI-redovisningen grundar sig på intressentanalys, hållbarhetsutredningar (CSR-strategi och riskanalys 2008, Miljöutredning 2001) och Systembolagets långsiktiga strategi.

Utifrån riskanalysen som genomfördes i januari 2008 har Systembolaget utarbetat en övergripande strategi för Systembolagets långsiktiga samhällsansvar inriktad på arbetet med sociala och miljömässiga frågor. Arbetet sker utifrån FN-initiativet Global Compact's fyra områden som kretsar kring tio principer fördelade inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korrruption. I strategin har vi formulerat varför Systembolaget ska arbeta med CSR, vad vi vill uppnå med vårt CSR-arbete och hur det ska gå till.

Ett fokusområde för Systembolagets CSR-arbete de närmaste fem åren, är att arbeta för att de alkoholhaltiga drycker som vi säljer i våra butiker är producerade under ansvarsfulla förhållanden som tar väl hand om både människor och miljön. I det arbetet är vår dryckesleverantörs-kedja central.

Inom miljöområdet fokuserar vi arbetet på fem områden, vilka är resultatet av en miljöutredning som genomfördes 2001. Fokusområdena är ekologiska produkter, byggmaterial, energiförbrukning, transporter och restprodukthantering.

En arbetsgrupp med kompetens inom miljömässiga och sociala frågor, etik, marknads-kommunikation och redovisning har identifierat Systembolagets intressenter vilka påverkar eller påverkas av vår verksamhet. De direkta intressenterna består av kunder, medarbetare, medborgare/samhälle, leverantörer och ägare. Till de indirekta intressenterna kan nämnas frivilligorganisationer och statliga organisationer med specifika intressen i Systembolaget. Under 2009 planerar vi en utökad intressentdialog där

vi bland annat kommer att diskutera intressenternas förväntningar och vad de vill att vi rapporterar.

Utifrån intressentanalysen och hållbarhetsutredningarna, med begränsning av redovisningsenhet, har relevanta prestandaindikatorer valts ut för att mäta och följa upp Systembolagskoncernens samhällsansvar.

Risakanalys för nuvarande och framtida hållbarhetsrisker

Under året har Systembolaget genom externa konsulter genomfört en risakanalys där vi har identifierat och prioriterat nuvarande och framtida hållbarhetsrisker för Systembolaget utifrån bland annat grad av faktisk miljömässig eller social påverkan.

Risakanalysen valde vi att avgränsa utifrån ”en flaskas väg”, från producent till konsument. Analysen omfattade de olika leden från odling och produktion av råvaror och drycker fram till försäljning av alkoholhaltiga drycker till kunderna i Systembolagets butiker. Vad gäller producentländer fokuserade kartläggningen på Systembolagets största importländer; Sydafrika, Australien, Spanien och USA. Kartläggningen ut-

gick vidare från Global Compacts tio principer för ett ansvarsfullt företagande.

Sammanfattning av resultat

Odling av vindruvor, humle, spannmål, socker och andra råvaror innebär miljöpåverkan och miljöeffekter som i stor utsträckning är gemensamma inom jordbrukssektorn. Hit hör problemställningar som användning av gödnings- och bekämpningsmedel, vattenbrist, biologisk mångfald, jorderosion och genmodifierade grödor. Systembolagets leverantörer importerar drycker från hela världen vilket resulterar i långa transportvägar från producentländerna till Systembolagets butiker. Detta i sin tur innebär en betydande klimatpåverkan. Jordbruket i många delar av världen lider av problem med kränkningar av mänskliga rättigheter och oacceptabla arbetsvillkor. En övergripande iakttagelse i risakanalysen är dock att odling av vindruvor, sockerrör och humle för just dryckesproduktion inte har granskats i lika hög utsträckning som övrigt jordbruk avseende arbetsrätt och mänskliga rättigheter. Men inte desto mindre finns det problem vad gäller exempelvis utnyttjande av arbetskraft i vinodling och sockerproduktion.

Materialitetsanalys	Intressentanalys	GRI-indikatorer
Mänskliga rättigheter	Leverantörer, samhälle	HR2
Arbetsmiljö	Medarbetare	LA1, LA2, LA4, LA14
Korruption	Leverantörer, medarbetare	SO2, SO3, SO4
Ekologiska produkter	Kunder, miljö	EN26
Energiförbrukning	Miljö	EN4
Transporter	Miljö	EN16, EN17, EN18
Restprodukthantering	Miljö	EN22
Byggmaterial	Miljö	
Kundnöjdhet	Kunder	PR5
Produktansvar	Kunder	PR6
Ekonomiskt värde	Ägare	EC1
Ansvar för lokalsamhället	Samhälle	EC9, SO1

Innehållsförteckning för GRI

Rapportens omfattning samt sidhänvisning redovisas enbart för de indikatorer vi har valt och för de upplysningar som krävs enligt nivå C.

	Rapporteras helt eller delvis	Sidhänvisning
PROFIL		
1 Strategi och analys		
1.1	Kommentar från Vd	Helt 10–15
1.2	Beskrivning av påverkan, risker och möjligheter	
2 Organisationen		
2.1	Organisationens namn	Helt 117 m fl
2.2	Huvudsakliga varumärken, produkter och tjänster	Helt Flik, 2, 8, 26, 30-31
2.3	Organisationsstruktur	Helt 56
2.4	Huvudkontorets lokalisering	Helt 86
2.5	Länder där organisationen är verksam	Helt 117
2.6	Ägarstruktur och bolagsform	Helt 58–59, 86
2.7	Marknader	Helt 26,27
2.8	Bolagets storlek	Helt 77, 78, 124 m fl
2.9	Större förändringar under redovisningsperioden	Helt 15, 27, 71, 126
2.10	Erhållna utmärkelser under räkenskapsåret	Helt GRI-bilaga
3 Rapporteringsparametrar		
Redovisningsprofil		
3.1	Redovisningsperiod	Helt 117
3.2	Senaste redovisningen	Helt 117
3.3	Redovisningscykel	Helt 117
3.4	Kontaktperson för rapporten	Helt Omslagets insida
Redovisningens omfattning och avgränsningar		
3.5	Process för att definiera redovisningens innehåll	Helt 16–17, 48, 117–118
3.6	Redovisningens avgränsningar	Helt 117, GRI-bilaga
3.7	Begränsningar av omfattningen eller avgränsningen	Helt 117, GRI-bilaga
3.8	Redovisningsprinciper för samägda bolag, dotterbolag, osv.	Helt 117, GRI-bilaga
3.9	Mätmetoder och beräkningsgrunder	
3.10	Förklaring till korrigeringar från tidigare rapporter	Helt 117, GRI-bilaga
3.11	Väsentliga förändringar i omfattning, avgränsning eller mätmetoder jämfört med tidigare års redovisningar	Helt 117, GRI-bilaga
Granskning		
3.12	Innehållsförteckning som visar var informationen för samtliga standardupplysningar av GRI går att hitta	Helt 119-121, GRI-bilaga
3.13	Policy och praxis för extern granskning	
4 Styrning, åtaganden och engagemang		
Styrning		
4.1	Styrningsstruktur	Helt 54-55, 57, 58–66
4.2	Styrelseordförandens roll	Helt 54–55, 57
4.3	Oberoende eller icke-verkställande styrelseledamöter	Helt 54–55
4.4	Aktieägarnas och medarbetarnas möjligheter att lämna förslag etc till styrelsen	Helt 36, 58–66
4.5	Ersättning till ledande befattningshavare	
4.6	Undvikande av intressekonflikter i styrelsen	
4.7	Process för krav på styrelseledamöternas kvalifikationer	
4.8	Mission, värderingar, uppförandekod etc	
4.9	Styrelsens övervakning av hållbarhetsarbetet	
4.10	Utvärdering av styrelsearbetet	

4 forts. Styrning, åtaganden och engagemang

Engagemang i externa projekt			
4.11	Försiktighetsprincipens tillämpning		
4.12	Externa stadgar, principer och initiativ		
4.13	Medlemskap i organisationer		
Intressentengagemang			
4.14	Intressentgrupper	Helt	1, 16–17, 117–118
4.15	Identifiering och urval av intressenter	Helt	16–17, 117–118
4.16	Metoder för samarbete med intressenter		
4.17	Viktiga frågor som framkommit i dialog med intressenter		

INDIKATORER

5 Ekonomiska indikatorer

Ekonomiska resultat			
EC1.	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde	Helt	20, 122
EC2.	Finansiell påverkan, samt risker och möjligheter, hänförliga till klimatförändringen.		
EC3.	Omfattningen av organisationens förmånsbestämda åtaganden.		
EC4.	Väsentligt finansiellt stöd från det allmänna.		
Marknadsnärvaro			
EC5.	Ingångslöner i förhållande till minimilöner på viktiga verksamhetsorter		
EC6.	Policy och praxis, samt andelen utgifter som går till lokala leverantörer		
EC7.	Rutiner för lokalanställning av personal och ledande befattningshavare.		
Indirekt ekonomisk påverkan			
EC8.	Investeringar i infrastruktur och tjänster för allmänhetens nytta		
EC9.	Beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning.	Delvis	4, 27–28, 126, GRI-bilaga

6 Miljöindikatorer

Material			
EN1.	Materialanvändning i vikt eller volym.		
EN2.	Återvunnet material i procent av materialanvändning.		
Energi			
EN3.	Direkt energianvändning per primär energikälla.		
EN4.	Indirekt energianvändning per primär energikälla.	Delvis	49–50, GRI-bilaga
EN5.	Energibesparingar genom sparande och effektivitetsförbättringar.		
Vatten			
EN8.	Total vattenanvändning per källa.		
Biologisk mångfald			
EN11.	Läge och storlek av nyttjad mark, i eller intill skyddade områden eller områden med högt biologiskt mångfaldsvärde.		
EN12.	Väsentlig påverkan på den biologiska mångfalden i skyddade områden, eller områden med hög biodiversitet.		
Utsläpp till luft och vatten samt avfall			
EN16.	Totala direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	Helt	50, GRI-bilaga
EN17.	Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	Delvis	50, GRI-bilaga
EN18.	Initiativ för att minska utsläpp av växthusgaser, samt resultat.	Helt	50, GRI-bilaga
EN19.	Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen, i vikt.		
EN20.	NO, SO samt andra väsentliga luftföroreningar, i vikt per typ.		
EN21.	Totalt utsläpp till vatten, i kvalitet och recipient.		
EN22.	Total avfallsvikt, per typ och hanteringsmetod.	Delvis	50–51, GRI-bilaga
EN23.	Totalt antal samt volym av väsentligt spill.		

	Rapporteras helt eller delvis	Sidhänvisning
6 forts. Miljöindikatorer		
Produkter och tjänster		
EN26. Åtgärder för att minska miljöpåverkan från produkter och tjänster, samt resultat.	Helt	32, 48–49, GRI-bilaga
EN27. Procent av sålda produkter och deras förpackningar som återinsamlas, per kategori.		
Efterlevnad		
EN28. Summan av betydande böter, och antalet icke-monetära sanktioner pga brott mot miljölagstiftning och bestämmelser.		
7 Sociala indikatorer		
Anställningsförhållanden och arbetsvillkor		
LA1. Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform och region.	Helt	128, GRI-bilaga
LA2. Totalt antal anställda och personalomsättning, per åldersgrupp, kön och region.	Helt	38, 127–128, GRI-bilaga
LA4. Procent av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal.	Helt	128
LA5. Minsta varselid angående förändringar i verksamheten, och huruvida detta är specificerat i kollektivavtal.		
LA7. Omfattningen av skador, arbetsrelaterade sjukdomar, förlorade arbetsdagar, frånvaro samt totala antalet arbetsrelaterade dödsolyckor per region.		
LA8. Utbildning, träning, rådgivning, förebyggande åtgärder och riskhanteringsprogram för att bistå de anställda och deras familjer eller samhällsmedlemmar beträffande allvarliga sjukdomar.		
LA10. Genomsnittligt antal tränings- och utbildningstimmar per anställd och år, fördelat på personalkategorier.		
LA13. Sammansättning av styrelse och ledning nedbruten på kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer.		
LA14. Löneskillnad i procent mellan män och kvinnor per anställningskategori.	Delvis	38, 127
Mänskliga rättigheter		
HR1. Andel och antal investeringsbeslut som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter, eller som har granskats utifrån mänskliga rättigheter.		
HR2. Andel av betydande leverantörer som granskats för efterlevnad av mänskliga rättigheter, samt åtgärder.	Delvis	42, 44, 46, GRI-bilaga
HR4. Antal fall av diskriminering, samt vidtagna åtgärder.		
HR5. Verksamheter där föreningsfriheten och rätten till kollektivavtal kan vara hotade och åtgärder som vidtagits.		
HR6. Verksamheter där det finns risk för fall av barnarbete och åtgärder som vidtagits.		
HR7. Verksamheter där det finns risk för tvångsarbete och obligatoriskt arbete, och åtgärder som vidtagits.		
Samhälle		
SO1. Utformning och omfattning av de rutiner som utvärderar verksamhetens påverkan på samhället, inklusive inträde, verksamhet och utträde.	Delvis	2, 4, 8, 19, GRI-bilaga
SO2. Andel och antal affärsenheter som analyserats avseende risk för korruption.	Helt	40, GRI-bilaga
SO3. Andel anställda som utbildats i organisationens policyer och rutiner mot korruption.	Helt	40, GRI-bilaga
SO4. Åtgärder som vidtagits på grund av korruptionsincidenter.	Helt	40
SO5. Politiska ställningstaganden och delaktighet i politiska beslutsprocesser och lobbying. Uppfyllande av lagar och förordningar		
SO8. Betydande böter och sanktioner för brott mot gällande lagar och bestämmelser.		
Produktansvar		
PR1. Faser i livscykeln då produkters och tjänsters påverkan på hälsa och säkerhet utvärderas i förbättringssyfte, och andelen produktkategorier som utvärderats.		
PR3. Produkt- och tjänsteinformation som krävs enligt rutinerna, samt andel av produkter och tjänster som berörs.		
PR5. Rutiner för kundnöjdhet, inklusive resultat från kundundersökningar.	Helt	24, GRI-bilaga
PR6. Program för efterlevnad av lagar, standarder och frivilliga koder för marknads-kommunikation, inklusive marknadsföring, PR och sponsring.	Helt	8, GRI-bilaga
PR9. Betydande böter för brott mot gällande lagar och regler gällande tillhandahållandet och användningen av produkter och tjänster.		

Tabeller och diagram

Detaljhandelsförsäljning

Omsättning per varukategori, MSEK	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	07/08
Sprit	6 166	5 864	5 107	4 999	5 026	5 176	5 187	0,2%
Vin	8 161	8 449	8 382	8 765	9 316	10 048	10 617	5,7%
Starköl	3 874	3 956	3 560	3 661	3 986	4 246	4 725	11,3%
Cider & blanddrycker	502	604	556	555	586	599	629	5,0%
Alkoholfritt	13	17	20	22	23	27	29	7,4%
Övrigt	92	95	83	81	102	115	109	-5,2%
Intäkter i kronor	18 808	18 985	17 708	18 083	19 039	20 211	21 296	5,4%
Bruttovinst	2 552	2 499	2 371	2 461	2 525	2 567	2 699	5,1%
Bruttomarginal inkl. alkoholskatt	13,2%	13,2%	13,5%	13,7%	13,3%	12,7%	12,7%	0,0%
Bruttomarginal exkl. alkoholskatt	25,5%	25,1%	25,2%	25,5%	24,4%	23,1%	22,6%	-2,2%

Alkoholskatter 1 januari 2008

Öl		Skatt i kronor per liter för varje volymprocent alkohol ¹⁾
Alkoholhalt, volymprocent	Högst	
Över		
–	–	0
–	2,8	0
2,8	–	1,66
Spritdrycker		
		Kronor per liter ren alkohol
		501,41

Vin (cider m.m.)

Alkoholhalt, volymprocent	Högst	Kronor per liter
Över		
–	2,25	0
2,25	4,5	7,58
4,5	7	11,20
7	8,5	15,41
8,5	15	21,58
15	18	45,17

Mellanklassprodukter (starkvin m.m.)

Alkoholhalt, volymprocent	Högst	Kronor per liter
Över		
1,2	15	27,20
15	22	45,17

¹⁾ För ett ölmärke med alkoholstyrkan 5,0 volymprocent blir alkoholskatten 5,0x1,47=7,35.

Direkt ekonomiskt värde*

Belopp i MSEK	2007	2008
Direkt ekonomiskt värde, skapat		
Intäkter	20 689	22 400
Direkt ekonomiskt värde, levererat		
Rörelsekostnader	18 774	19 858
Ersättningar till anställda	1 301	1 418
Finansiella kostnader	261	929
Skatter	118	70
Samhällsinvesteringar	4	4
Bibehållet ekonomiskt värde	231	121

*Uppställningen i enlighet med GRI-krav.

Systembolagets prissättningsmodell

Sprit & övrigt	2,70 kr
Vin	3,50 kr
Öl	0,85 kr
Alkoholfritt	–
Förpackningsrelaterad korrigeringsfaktor per enhet	
Små förpackningar	-1,75 kr
Boxar & pappförpackningar	0,75 kr
Förligt påslag på inköpspris exklusive alkoholskatt	19%

Systembolagets försäljning per invånare 2008 jämfört med 2007 (liter)

Län	Sprit		Vin		Öl		Cider och blanddryck		Summa ren alkohol	
	Liter	%	Liter	%	Liter	%	Liter	%	Liter	%
Stockholms län	1,96	-4,28	23,87	0,59	24,79	0,12	1,75	0,97	5,31	-0,37
Uppsala län	1,77	-3,98	18,01	1,90	21,44	0,33	1,86	-0,22	4,29	0,42
Södermanlands län	2,21	-3,45	19,19	2,99	25,03	0,51	2,36	0,62	4,85	0,95
Östergötlands län	1,86	-2,78	15,43	3,85	20,56	0,72	1,92	-0,67	3,97	1,47
Jönköpings län	1,66	-1,54	10,87	4,92	19,25	1,70	1,74	3,00	3,20	2,25
Kronobergs län	2,00	-3,34	11,93	3,65	17,57	0,82	1,65	-1,97	3,36	0,96
Kalmar län	2,51	-0,70	15,58	5,64	24,57	1,66	2,31	1,45	4,47	2,75
Gotlands län	2,89	-0,89	24,39	5,09	30,14	1,65	3,06	1,74	6,06	2,83
Blekinge län	2,16	0,82	12,85	7,89	17,17	4,37	1,81	4,01	3,56	4,95
Skåne län	1,50	-0,07	13,61	5,77	11,70	3,91	1,27	5,54	3,07	4,11
Hallands län	1,78	-1,54	15,31	6,22	16,10	3,86	1,68	2,65	3,64	3,84
Västra Götalands län	2,00	-1,73	18,09	4,75	22,69	3,14	1,96	2,76	4,46	2,94
Värmlands län	3,51	-1,56	23,16	3,74	36,64	3,40	2,84	4,09	6,47	2,36
Örebro län	1,96	-0,15	14,07	4,95	24,74	1,59	2,22	0,58	4,07	2,56
Västmanlands län	2,03	-2,57	17,07	3,67	25,33	2,17	2,45	0,89	4,54	1,98
Dalarnas län	2,38	-0,44	16,79	4,04	28,99	3,35	2,68	2,09	4,80	2,73
Gävleborgs län	2,36	-2,48	16,27	3,44	26,59	0,68	2,33	-1,16	4,59	1,13
Västernorrlands län	2,69	-3,50	17,58	3,26	26,67	-0,59	2,58	-2,54	4,93	0,36
Jämtlands län	4,10	-2,57	24,24	1,26	41,08	2,02	3,49	2,48	7,13	0,49
Västerbottens län	2,59	-2,01	17,02	2,08	30,42	-1,18	2,70	-5,11	5,00	-0,09
Norrbottnens län	2,36	4,43	16,24	5,10	33,53	0,54	3,22	-1,91	5,02	2,94
Hela landet	2,06	-2,16	17,96	3,31	22,91	1,47	1,99	1,12	4,49	1,62
Hela landet per invånare 15 år och över	2,47	-2,30	21,51	3,16	27,43	1,32	2,39	0,97	5,37	1,47

Systembolagets försäljning av vin (exkl. starkvin) under 2004-2008 (1000-tals liter)

Land	2004	2005	2006	2007	2008	Procentuell	
						Andel, % 2008	förändr. 2008/2007
Australien	15 184	19 679	21 940	24 196	26 775	16,6	10,7
Sydafrika	23 106	22 473	22 014	23 690	26 272	16,3	10,9
Italien	13 666	14 768	19 357	25 488	25 003	15,5	-1,9
Spanien	23 807	23 643	23 220	22 399	22 023	13,7	-1,7
Frankrike	15 069	13 952	14 941	14 897	15 048	9,4	1,0
Chile	12 527	11 018	10 138	10 935	11 348	7,1	3,8
USA	8 329	9 304	8 692	7 838	7 781	4,8	-0,7
Tyskland	6 537	6 395	7 086	7 436	7 424	4,6	-0,2
Ungern	1 137	2 200	3 356	3 859	5 471	3,4	41,8
Argentina	5 785	5 613	5 608	5 182	4 916	3,1	-5,1
Portugal	3 126	3 328	3 372	2 723	3 193	2,0	17,3
Bulgarien	1 453	2 141	2 304	1 983	2 120	1,3	6,9
Sverige	1 680	1 596	1 476	1 449	1 365	0,8	-5,8
Nya Zeeland	175	205	296	435	519	0,3	19,3
Österrike	130	162	208	277	362	0,2	30,7
Cypern	284	251	235	225	220	0,1	-2,2
Rumänien	477	332	266	203	216	0,1	6,4
Grekland	189	197	226	211	165	0,1	-21,8
Libanon	275	187	144	114	161	0,1	41,2
Övriga	360	314	386	481	529	0,3	10,0
Summa	133 296	137 758	145 265	154 021	160 911	100,0%	4,5%

Systembolagets försäljning 1955-2008 (tusentals liter)

År	Sprit	Starkvin	Vin*	Starköl	Alkoholfritt
1955	48 376	7 858	7 799	8 102	
1960	43 007	9 509	14 975	9 646	119
1965	51 605	10 712	22 410	20 136	207
1970	53 028	10 655	40 331	30 574	395
1975	61 245	12 110	55 321	24 901	590
1980	57 787	11 628	67 609	70 529	538
1985	44 141	9 590	88 059	77 954	542
1990	37 837	8 387	96 393	106 793	646
1995**	29 654	6 249	104 165	107 902	604
2000	23 402	5 792	123 968	142 361	400
2001***	23 396	5 696	132 157	156 011	373
2002	23 308	5 656	147 925	170 455	415
2003	22 107	5 426	155 062	179 141	545
2004	19 226	5 443	150 071	172 947	655
2005	18 786	5 271	154 789	179 044	719
2006	18 860	5 260	163 518	195 654	735
2007	19 302	5 504	172 112	207 118	807
2008	19 101	5 558	179 379	212 369	860

* Inklusive cider och blanddrycker

** 1995 upphörde Systembolagets monopol på övrig partihandel.

*** 2001 upphörde Systembolagets partihandelsförsäljning.

Antal märken i Systembolagets ordinarie sortiment

År	Sprit	Vin	Cider och blanddrycker	Starköl	Aklohofritt	Totalt
1975	198	418		35	17	668
1980	189	447		33	22	691
1985	193	584		41	21	839
1986	197	563		49	20	829
1987	208	534		53	19	814
1988	214	549		55	22	840
1989	207	567		76	24	874
1990	210	595		76	23	904
1991	212	643	1	83	22	961
1992	220	665	1	89	23	998
1993	235	879	7	128	29	1 278
1994	271	909	12	164	30	1 386
1995	332	1 325	21	197	30	1 905
1996	389	1 633	27	286	34	2 369
1997	417	1 761	50	341	44	2 613
1998	385	1 762	90	303	46	2 586
1999	367	1 775	67	287	35	2 531
2000	370	1 812	63	280	29	2 554
2001	352	1 817	63	259	28	2 519
2002	373	1 570	65	273	42	2 323
2003	371	1 500	66	280	33	2 250
2004	479	1 877	65	269	36	2 726
2005	466	1 991	73	283	18	2 831
2006	424	1 525	71	257	21	2 298
2007	382	1 370	65	254	15	2 086
2008	346	1 402	60	258	17	2 083
2009	356	1 551	56	275	20	2 258

Finansiell ställning

Verksamheten i relation till ägarens direktiv och finansiella krav på verksamheten

Procent	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Avkastning på eget kapital (koncernen)	37,1	13,9	20,6	17,7	11,5	10,0	10,3
Nivå i ägardirektiv	7,9	8,2	7,7	7,4	8,4	8,6	8,3
Soliditet (koncernen)	38	39	40	38	40	33	30
Nivå i ägardirektiv	35	30	30	30	30	30	30
Utdelning i % av koncernresultat efter skatt	100	100	50	100	51	144*	56
Nivå i ägardirektiv, minst	50	50	50	50	50	50	50

* Inkluderar av extra bolagsstämma beslutad utdelning.

Systembolagets fem största och fem minsta butiker

	Försäljning inkl moms, MSEK	Antal kunder (1000-tal)
Största butikerna		
Stockholm, Bromma Center	282	701
Strömstad, Oslovägen 44	266	524
Eda, Charlottenberg	257	557
Stockholm, Regeringsgatan	227	671
Täby, Arninge	219	580
Minsta butikerna		
Sorsele, Sorsele	10,3	40
Ödeshög, Ödeshög	10,1	52
Bjurholm, Bjurholm	9,9	31
Storfors, Storfors	9,3	45
Ydre, Österbymo	7,0	28

Butiksnätet i omsättningsintervall

<20 MSEK	64 stycken butiker
20-45 MSEK	118 stycken butiker
45-80 MSEK	106 stycken butiker
80-120 MSEK	66 stycken butiker
>120 MSEK	57 stycken butiker

Beslut i styrelsen 2008

Nyetablering

Södermalm, Stockholm

Mandat för stängning vid behov

Tensta, Stockholm

Försäljningsnät

Antal butiksorter	322
Butiker	411
Ombud	511

Förändringar i butiksnätet

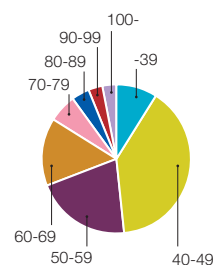
Ombyggnad

Arvidsjaur	Hörby	Slite
Borgholm	Höör	Smedjebacken
Boxholm	Knalleland, Borås	Sollentuna
Ekerö	Källered, Göteborg	Storuman
Ersboda, Umeå	Laholm	Birsta, Sundsvall
Filipstad	Malmköping	Sveg
Forum Nacka, Stockholm	Malung	Svenstavik
Färjelanda	Mariestad	Säfte
Gamelestad, Göteborg	Markaryd	Tibro
Gnosjö	Mjölby	Torshälla
Gullmarsplan, Stockholm	Mölnvik, Stockholm	Vasagatan, Stockholm
Hageby, Norrköping	Norrälje	Vaxholm
Hallstahammar	Olofström	Vellinge
Drottninggatan, Helsingborg	Orminge	Viksjo
Hällefors	Perstorp	Vindeln
Hässleholm	Salem	Åkersberga
Högsby	Sigtuna	Åtvidaberg
Höllviken	Skoghäll	Örkelljunga

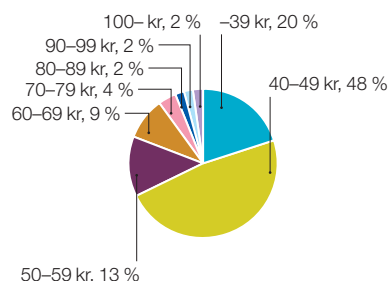
Nedläggningar 2008

Inga

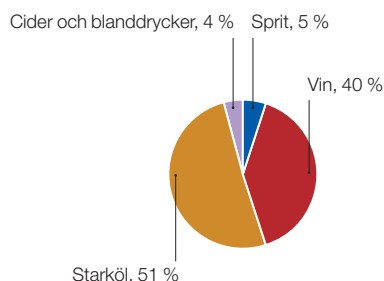
Systembolagets försäljning i liter av rött vin 2008 uppdelat i prisgrupper

Systembolagets försäljning i liter av vitt vin 2008 uppdelat i prisgrupper

Systembolagets försäljning 2008 uppdelat per varugrupp

Hel- och deltidsanställda försäljare kvinnor/män 2003-2007

Procent	2004	2005	2006	2007	2008
Kvinnor	76	71	71	70	71
Män	24	29	29	30	29

NMI, kvalitetsområde Systembolaget som helhet och Utvecklingsmöjligheter

Delfråga	2004	2005	2006	2007	2008
Vidare till nya roller	*	*	*	60	64
Kan stå för Systembolagetsmål och vision	74	81	83	87	88
Är stolt över att arbeta i Systembolaget	*	*	*	84	85

* Jämförelsetal saknas.

Butikschefer kvinnor/män 31 december 2008

Procent	2004	2005	2006	2007	2008
Kvinnor	43	44	45	46	48
Män	57	56	55	54	52

Personalomsättning i procent, 2004-2008

Avser tillsvidareanställda och provanställda*

	2004	2005	2006	2007	2008
Samtidig butikspersonal	12	11	11	15	14

* Fr.o.m. 2008 avses samtidig personal inkl HK.

Sjukfrånvaro, totalt

	2006	2007	2008
Procent av arbetad tid	6,5	6,1	5,9

Personalomsättning särredovisning Försäljare*

	Totalt	Heltid	Deltid <20%	Deltid >20%
Försäljare	15	4	33	9

* Avser fastanställda och provanställda.

Löneförhållanden*

	Kvinnor	Män
Systembolaget	**	**
Försäljare	101	97
Butikschef	95	106
Lokalvårdare	101	95
HK personal	**	**
IQ	***	***
Lagena	100	100

* Avser nyckeltal medianlön för gruppen/medianlön för båda grupper.

** Redovisas inte då HK omfattar en allt för stor variation av tjänster för att redovisningens skall vara meningsfull.

***Redovisas inte pga. att kategorin består av 100 % kvinnor.

Antal anställda*

	Totalt	Tillsvidareanställda		Visstidsanställda		Heltidsanställda		Deltidsanställda	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Systembolaget	4 740	3 838	81	902	19	1 090	23	3 650	77
Försäljare	3 930	3 046	78	884	22	398	10	3 532	90
Butikschef	404	403	100	1	0	393	97	11	3
Lokalvårdare	84	78	93	6	7	1	1	83	99
HK personal	322	311	97	11	3	298	93	24	7
IQ	3	3	100	0	0	3	100	0	0
Lagena	221	203	92	18	8	221	100	0	0
SUMMA	4 964	4 044	81	920	19	1 314	26	3 650	74

*Avser alla anställda per 2008-12-31.

Personalomsättning i procent*

	Totalt	Kvinnor	Män	Heltid	Deltid	<30 år	>30 år
Systembolaget Totalt	14	13	16	7	17	28	10
Försäljare	15	14	17	4	17	29	11
Butikschef	5	4	6	5	8	8	5
Fastighetsskötare**	100	100	100	0	100	0	100
Lokalvårdare	12	11	13	0	12	25	11
HK personal	13	9	19	14	9	10	13
IQ	0	0	0	0	0	0	0
Lagena	44	9	35	44	0	25	19

*Avser fastanställda och provanställda.

**Tjänsten fastighetsskötare avvecklades under 2008.

Kollektivavtal

100 % av anställda omfattas av kollektivavtalet

Tio år i korthet

	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Försäljning per invånare 15 år och över, fördelat per varugrupp (liter)										
Sprit	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	3,0	3,2	3,2	3,2	3,2
Vin	21,6	20,9	19,9	19,1	18,7	19,2	18,6	17,0	16,1	15,6
Starköl	27,5	27,1	25,9	23,9	23,3	24,3	23,3	21,4	19,6	17,9
Cider och blanddrycker	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,5	2,3	1,9	1,8	1,8
Totalt i 100 % alkohol	5,4	5,3	5,1	4,9	4,8	5,1	5,0	4,6	4,4	4,2

	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Försäljning i miljoner liter, fördelat per varugrupp										
Sprit	19,1	19,3	18,9	18,8	19,2	22,1	23,3	23,4	23,4	23,3
Vin	166,5	159,5	150,5	143,0	138,7	141,8	136,5	124,2	116,6	112,5
Starköl	212,4	207,1	195,7	179,0	172,9	179,1	170,5	156,0	142,4	129,6
Cider % blanddrycker	18,5	18,1	18,3	17,0	16,8	18,7	17,1	13,7	13,2	12,8
Alkoholfritt	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Totalt i 100 % alkohol	41,6	40,5	38,4	36,4	35,6	37,4	36,4	33,6	31,7	30,2

Ur Koncernens resultaträkning (miljoner kronor)

Intäkter	21 296	20 211	19 039	18 083	17 708	18 985	19 132	18 241	17 368	16 625
Bruttoresultat	2 699	2 567	2 525	2 461	2 371	2 499	2 562	2 414	2 321	2 143
Förelseresultat	135	310	559	477	197	172	165	159	165	451
Årets resultat	774	295	419	330	178	138	142	133	108	338

Försäljningsnät

Antal butiksorter	322	322	322	322	323	322	315	314	310	304
Butiker	411	411	410	560	576	580	590	579	575	575
Ombud	511	540	552	560	576	580	590	579	575	575

Definitioner

Arbetsproduktivit

Antal hanterade arbetsenheter (förpackningar efter viktning per varugrupp) per dagsverke (8 timmar).

Avkastning på eget kapital

Årets resultat i procent av genomsnittligt eget kapital.

Avkastning på sysselsatt kapital

Rörelseresultat plus finansiella intäkter i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

CSR (Corporate Social Responsibility)

Ett företags ansvar för sin miljömässiga och sociala påverkan på sin omvärld (både människor och miljö) utöver det lagen kräver.

Eget kapital per aktie

Eget kapital dividerat med antal aktier på balansdagen.

Genomsnittligt antal aktier

Vägda genomsnittet av antalet utestående aktier under året.

Global Compact

FN-initiativ och ramverk för hållbart företagande. Global Compact är uppbyggt kring tio principer inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption.

GRI (Global Reporting Initiative)

Ett globalt nätverk som utger ett ramverk med riktlinjer för hållbarhetsredovisningar.

Handelsmarginal exklusive alkoholskatt

Bruttoresultat i procent av intäkterna exklusive alkoholskatt.

Intäkter/nettoomsättning

"Intäkter" i koncernen och "nettoomsättning" i moderbolaget omfattar intäkter från sålda varor och utförda tjänster som ingår i Systembolagets huvudverksamhet.

Kassaflöde per aktie

Kassaflöde från den löpande verksamheten dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Lageromsättningshastighet

Intäkter dividerat med genomsnittligt lagervärde till försäljningspris.

Medelantal anställda

Antalet arbetade timmar dividerat med normal årsarbetstid.

Nöjd-Kund-Index (NKI)

NKI mäter hur nöjda kunderna är med Systembolaget. Totalindex är ett medelvärde av de tre frågorna:

- Hur nöjd eller missnöjd är du med Systembolagsbutiken totalt sätt.
- Hur väl motsvarar Systembolagsbutiken dina förväntningar.
- Hur pass nära eller långt ifrån ett ideal tycker du att systembolagsbutiken ligger.

Kundernas svar, som anges på en skala från 1 till 10, omräknas till ett tal mellan 10 och 100. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Totalt tillfrågas cirka 60 000 slumpmässigt utvalda kunder, fördelade över samtliga butiker. NKI mäts och redovisas en gång per år.

Nöjd-Leverantörs-Index

NLI mäter hur nöjda Systembolaget leverantörer är och ger en summering av:

- Dryckesleverantörernas övergripande tillfredsställelse med Systembolaget.
- Hur relationen till Systembolaget upplevs fungera idag.
- Vad leverantörerna anser vara viktigt i relationen med Systembolaget.

Undersökningen genomfördes för fjärde gången 2007 och målgruppen var då dryckesleverantörer med varor i Systembolagets ordinarie sortiment under 2006.

Nöjd-Medarbetar-Index (NMI)

NMI mäter hur nöjda medarbetarna är med Systembolaget som arbetsgivare. Totalindex är ett medelvärde av de fyra frågorna:

- Generellt sett, hur nöjd är du som medarbetare på din arbetsplats.
- Hur nära eller långt ifrån idealet ligger din arbetsplats.
- Jag känner mig motiverad i mitt arbete.
- Jag ser alltid fram emot att gå till jobbet.

Medarbetarnas svar, som anges på en skala på 1-10 omräknas till ett tal mellan 10-100. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Samtliga medarbetare i Systembolaget tillfrågas. NMI mäts och redovisas en gång per år.

Opinionsindex (OPI)

Opinionsindex mäter hur stor andel av Sveriges befolkning som vill behålla Systembolaget och monolet för försäljning av starköl, vin och sprit. Intervjupersonerna får ta ställning till frågan:

- Tycker du att man ska behålla Systembolaget och monolet på försäljningen av starköl, vin och sprit eller vill du att starköl, vin och sprit ska säljas i andra butiker?

Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av undersökningen. Totalt intervjuas 1 500 slumpmässigt utvalda personer i åldern 15-74 år varje månad. Opinionsindex mäts och redovisas varje månad.

Resultat per aktie

Årets resultat dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat i procent av intäkterna.

Soliditet

Eget kapital i procent av balansomslutningen.

Svinn

Svinn enligt inventering i promille av intäkter, inkluderar både varu- och kassasvinn.

Sysselsatt kapital

Balansomslutningen minskad med icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder.

Utdelning per aktie

Föreslagen/genomförd utdelning dividerat med genomsnittligt antal aktier.

Varusvinn

Svinn av varor enligt inventering, i promille av intäkter.

Ålderskontroll

Ålderskontrollen mäter andelen tillfällen då legitimation har begärts i procent av antal kontrollköp. Kontrollköpen genomförs av personer i åldersgruppen 20-25 år. Systembolaget anlitar ett externt undersökningsföretag för genomförande av köpen. Totalt genomförs cirka 6 000 kontrollköp under ett år. Ålderskontrollen mäts och redovisas varje månad.

Kontaktpersoner på Systembolaget, telefon växel: 08-503 300 00

Anders Söderlund, Ekonomidirektör

Lennart Agén, Press- och informationschef

